

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ”
2014-2020 Г.**

/Работен вариант към 11 септември 2014 г./

Съдържание

РАЗДЕЛ 1	Стратегия за приноса на оперативната програма за осъществяване на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване	3
РАЗДЕЛ 2	Приоритетни оси.....	42
Приоритетна ос 1		42
Приоритетна ос 2		79
Приоритетна ос 3		147
Приоритетна ос 4		176
РАЗДЕЛ 3	План за финансиране.....	183
РАЗДЕЛ 4	Интегриран подход за териториално развитие	193
РАЗДЕЛ 5	Специфични потребности на географски райони, които са най-тежко засегнати от бедност, или на целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване (когато е целесъобразно)	198
РАЗДЕЛ 6	Специфични потребности на географските райони, които страдат от тежки и постоянни неблагоприятни природни и демографски условия (когато е целесъобразно)	201
РАЗДЕЛ 7	Органи и организации, които отговарят за управлението, контрола и одита и роля на съответните партньори	202
РАЗДЕЛ 8	Координация между фондовете, ЕЗФРСР и ЕФМД и координация с други инструменти за финансиране, национални и на Съюза, както и с ЕИБ	206
РАЗДЕЛ 9	Предварителни условия	222
РАЗДЕЛ 10	Намаляване на административната тежест за бенефициерите.....	270
РАЗДЕЛ 11	Хоризонтални принципи.....	271
РАЗДЕЛ 12	Отделни елементи.....	275

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Образец на оперативни програми по цел „Инвестиции за растеж и работни места“

към

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) № 288/2014 НА КОМИСИЯТА

за установяване на правила съгласно Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, по отношение на образца на оперативни програми по цел „Инвестиции за растеж и работни места“ и съгласно Регламент (ЕС) № 1299/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно специални разпоредби за подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие по цел „Европейско териториално сътрудничество“ по отношение на образца на програми за сътрудничество по цел „Европейско териториално сътрудничество“

CCI	<0.1 type="S" maxlength="15" input="S" "SME"> ¹ 2014BG05M2OP001
Наименование	<0.2 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" > Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
Версия	<0.3 type="N" input="G" "SME" > 1.0
Първа година	<0.4 type="N" maxlength="4" input="M" "SME" > 2014
Последна година	<0.5 type="N" maxlength="4" input="M" "SME" > 2020
Допустими от	<0.6 type="D" input="G" "SME" > 2014-1-1
Допустими до	<0.7 type="D" input="G" "SME" >

¹ Легенда за характеристиките на полета:
вид: N = брой, D = дата, S = низ, C = отметка, P = процент, B = булев параметър
решение: N = не е част от решението на Комисията за одобрение на оперативната програма
входящи данни: M = ръчно, S = подбор, G = генерирани от системата
Максимален брой символи, включително интервали – „максимална дължина“.
СП – Y = Елементът може да бъде обхванат единствено от споразумението за партньорство
ТП – NA = не се прилага за оперативни програми, предназначени изключително и само за техническа помощ
ИМЗ – NA = не се прилага за оперативни програми, предназначени изключително и само за инициативата за младежка заетост
МСП = прилага се също и за програмите за съвместни финансови инструменти за секюритизация за МСП, които се изпълняват от ЕИБ.

	2023-12-31
Номер на решението на ЕК	<0.8 type="S" input="G""SME >
Дата на решението на ЕК	<0.9 type="D" input="G""SME >
Номер на решението за изменение на държавата членка	<0.10 type="S" maxlength="20" input="M""SME >
Дата на решението за изменение на държавата членка	<0.11 type="D" input="M""SME >
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка	<0.12 type="D" input="M""SME >
Региони по NUTS в рамките на оперативната програма	<0.12 type="S" input="S""SME > BG – БЪЛГАРИЯ (BULGARIA)

РАЗДЕЛ 1 СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИНОСА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН, УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ И ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ

(Позоваване: член 27, параграф 1 и член 96, параграф 2, първа алинея, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета)²

1.1. Стратегия за приноса на оперативната програма за осъществяване на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване

Оперативна програма “Образование и наука за интелигентен растеж 2014-2020 г.” вписва своята логика в две основни задачи:

- Да бъде сред ключовите инструменти за постигане на целите, приети от България в рамките на Стратегията “Европа 2020”.

² Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 320).

- Да служи като ефикасно средство за прилагане на политики по сближаване, съгласно дневния ред на национално и общностно равнище.

1.1.1. Описание на стратегията на програмата за принос за изпълнението на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване.

<1.1.1 type="S" maxlength="70 000" input="M">

Оперативна програма “Образование и наука за интелигентен растеж 2014-2020 г.” вписва своята логика в две основни задачи:

- Да бъде сред ключовите инструменти за постигане на целите, приети от България в рамките на Стратегията “Европа 2020”.
- Да служи като ефикасно средство за прилагане на политики по сближаване, съгласно дневния ред на национално и общностно равнище.

Референтни документи

Посочените задачи на ОПНИОР определят като отправна точка в процеса на планиране Стратегията “Европа 2020” като и нейните водещи инициативи:

- Програма в областта на цифровите технологии за Европа
- Съюз за иновации
- Младежта в движение
- Европа за ефективно използване на ресурсите
- Индустриална политика за ерата на глобализацията
- Програма за нови умения и работни места
- Европейска платформа срещу бедността

Финансова интервенция по линия на ОП кореспондира с целите на стратегията „Европа 2020“ като предлага решения за:

- осигуряване на достъп до качествено образование като условие за пълноценно участие на гражданите в **приобщаващата икономика** /ПО 2 – качествено образование, ПО 3 – достъпно образование/.
- изграждане на научния и изследователски потенциал в България като условие за развитие на **интелигентна икономика** /ПО 1 – развитие на научно-изследователския потенциал/.

В пряка връзка с нея се намират и **основните референтни документи**, в които е изложена *проблематиката*, обект на интервенция по линия на Оперативната програма:

- Националната програма за реформи като перспектива за решаване на

поставените проблеми в български контекст.

Финансовата интервенция по линия на ОП кореспондира с целите на Националната програма за реформи като предвижда решения за постигане на целите, заложен в стратегически приоритети 1. **„Образование, квалификация и заетост за приобщаващ растеж“** /Мерки по ПО2, ПО3/ и 2. **„Научни изследвания, иновации и инвестиции за интелигентен растеж“** /Мерки по ПО1/.

- Специфичните препоръки по отношение на България от 2013 г. COM(2013) 352;

Структурата на ОП /мерки по ПО2 и ПО3/ е хармонизирана със СП 4 „ Да приеме Закона за училищното образование и да продължи реформата във висшето образование, по-специално **като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като засили сътрудничеството между образованието, научно-изследователските институти и предприятията.**

- Резултатите от наблюденията съгласно Регламент ЕС/1176/2011 за превенция и корекция на макроикономическите дисбаланси. [Results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances]
- ОП /в съдържанието на ПО2/ предвижда инструменти за решаване на идентифицирания в наблюденията проблем: „неефективност на образователната система в България по отношение на **приспособяването към новите условия на пазара на труда и предотвратяването на по-широкото акумулиране на човешки капитал**“.
- Партньорското споразумение с Европейската комисия.

Специфичните секторни документи, използвани при анализа на нуждите от програмно финансиране са:

I. Документи, в които е идентифицирана нуждата от подкрепа за приложните научни изследвания и изследователската инфраструктура /Дейности по ПО1/:

- *Общностни:*
  - Доклад за напредъка в областта на Европейското научноизследователско пространство, 2013 г.;
  - Стратегия на ЕС за Дунавския регион
  - Стратегия за главните базови технологии – мост към растеж и заетост“ /* COM/2012/0341 final */;
  - Доклад за състоянието на Съюза за иновации – иновационен профил България.

▪ *Национални:*

- Национална стратегия за научни изследвания на Р България (Приета с Решение на Народното събрание от 28.07.2011 г.)
- Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Р България
- Национална пътна карта за научна инфраструктура (Приета с Решение № 692 на Министерския съвет от 21.09.2010 г., актуализирана с решение №569/31.07.2014)
- Национална програма за развитие “България 2020”

II. Документи, в които са очертани проблемите и задачите пред реформата във висшето образование /Дейности по ПО2, ИП2, СЦ2/.

▪ *Общностни*

- Комюнике от Букурещ на министрите, отговорни за висшето образование: “Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин – консолидиране на Европейското пространство за висше образование” (2012 г.)
- Стратегия за мобилност 2020 за Европейското пространство за висше образование (2012 г.)
- Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.)
- Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: “В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа” (2011 г.)

▪ *Национални:*

- Стратегия за развитие на висшето образование в Р България 2014-2020
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година (дистанционни форми на обучение).

III. Документи, които анализират проблемите и поставят цели за развитието на системата на професионалното образование и обучение (ПО2, ИП4, СЦ1):

▪ *Общностни*

- „Комюнике от Брюж относно засилването на европейското

сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение за периода 2011—2020 г.

- Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: “Нов импулс за европейското сътрудничество в професионалното образование и обучение за подкрепа на стратегията „Европа 2020”

■ *Национални:*

- „Националната квалификационна рамка, приета с РМС 96 от 2 февруари 2012 г.;

IV. Документи, очертаващи проблеми и перспективи за повишаване на качеството на училищното образование в България /ПО2, ИП1, СЦ1/

- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година;
- Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г.

V. Документи, които маркират потребности от инвестиция за преодоляване на пречки пред пълноценното включване в образователния цикъл на групи в неравностойно положение /ПО3/:

■ *Общостни*

- Препоръка на Комисията от 20.02.2013 г. „Инвестициите в децата: прекъсване цикъла на неравностойното положение“ (Commission recommendation of 20.2.2013 Investing in children: breaking the cycle of disadvantage).

■ *Национални:*

- Национална стратегия за младежта 2010 – 2020. (Приета от Министерски съвет на 06.10.2010 г.)
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2004-2015 г. (Документът е приет със Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.)
- Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (одобрена с Решение на Министерския съвет № 1 от 5 януари 2012 г., приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.)
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.)
- Национален план за действие по инициативата „Десетилетие

на ромското включване 2005 – 2015 г.”

- Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г.
- Национална стратегия за демографско развитие на Р България;
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания;
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България;
- Национална стратегия за детето 2008-2018;
- Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България;
- Националната програма за гарантиране правата на децата с увреждания 2010-2013 г.;
- Концепция за държавна политика в областта на правосъдието за детето;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020).

1.1.2. Обосновка на избора на тематични цели и съответстващите им инвестиционни приоритети предвид споразумението за партньорство въз основа на набелязаните регионални и когато е уместно — национални нужди, включително необходимостта от справяне с предизвикателствата, посочени в съответните препоръки за отделните държави, приети съгласно член 121, параграф 2 от ДФЕС, и относимите препоръки на Съвета, приети съгласно член 148, параграф 4 от ДФЕС, като се взема предвид предварителната оценка.

Анализът на нуждите очертава няколко тематични полета, в които са концентрирани нуждите от прилагане на целенасочени мерки чрез ресурса на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.”:

А. Научно-изследователска дейност:

Потребностите в тази сфера попадат в няколко групи:

А.1. Потребности на макро равнище (Потребност да се увеличат ресурсите за инвестиции)

Интензитетът на НИРД в България е нараснал от 0,45% през 2007 г. до 0.64% през 2012 г., стойност която още е далеч от националната цел в Европа 2020 1,5%, както и от настоящата средна стойност за ЕС 2.06%. Докато интензитетът на НИРД в публичния

сектор е намалял до 0,24% през 2012 г. (най-ниската стойност в ЕС)³, то интензитетът на НИРД в стопанския сектор се е увеличил до 0,39% което отговаря на слабо нарастване на интензивността на използване на знания в икономиката. Неефективността и фрагментацията при разпределянето на фондовете за научни изследвания и иновации, допълнено от недостатъчното и намаляващо публично финансиране, засяга пречат за изграждането на стабилен и устойчив капацитет за научни изследвания и иновации в България, а също обясняват и много бавните темпове на подобряване на върховите постижения в науката и технологията, както и продължаващите трудности, произтичащи от „изтичането на мозъци” от средите на най-квалифицираните и талантиливи млади изследователи.

Друг фактор за увеличаване на инвестициите в националната НИРД е относително високият дял на финансиране от чужбина, който е бил средно 7% за периода 2000-2009 г. и е нараснал до 43,9% през 2011 г. Макар това да показва сравнително добрия капацитет на българската научна общност да търси и работи в мрежи и да се интернационализира, то не може да замести ниското равнище на заплащане и остарялата научноизследователска инфраструктура. Заплахата от загуба на конкурентни позиции в Европа и в международен план се засилва от много слабо усвояване на структурните фондове, отпуснати на България за програмния период 2007-2013 г.: от определените 6.7 милиарда евро само 293 милиона евро са предназначени за НИРД и то предимно за иновационни разработки в малките и средните предприятия (МСП). Когато към това се прибавят и намаляващите национални публични инвестиции за НИРД през последните години, може да се обясни слабо изпълнение на Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

Не е стабилна и тенденцията да бъдат привлечени средства от страна на частния сектор като важна алтернатива на националния бюджет. Процентът на инвестициите на бизнеса в НИРД от общия размер на инвестициите в НИРД регистрира леко покачване от 16,7 % през 2010 г. на 16,9% през 2011 г., но в сравнение с 2009 г., когато стойността им е била 30,2% има рязък спад в процентното съотношение, докато този показател почти не се изменя за ЕС като цяло и за еврозоната.

На практика бизнесът не е компенсиращата алтернатива за спада в публичното финансиране през периода 2009-2011 г. и тук НИРД успява да поддържа ниво единствено за сметка на чуждестранни средства (най-често на проектен принцип). Какво показват данните за публичния дял в средствата за наука: неговият процент от общия размер на инвестициите в НИРД се движи надолу с 4,4 процентни пункта до 38,8% през 2011 г. спрямо 2010 г., а в сравнение с предходната 2009 г., когато процентното съотношение е било 60,5%, разликата е още по-драстична. За сравнение няма големи изменения в този показател в ЕС като цяло и в еврозоната.

Описаните тенденции поставят в риск постигането на заложената в Стратегията “Европа 2020“ цел: “Инвестициите в НИРД да достигнат ниво 3% от БВП“.

С цел да обърне тази негативна тенденция, българското правителство подчертава значението и необходимостта от специална ОП за увеличаване на върховите научни постижения, включително обучението и задържането на нови поколения висококвалифицирани специалисти в страната. Тя трябва да бъде насочена към стимулиране на сътрудничеството между промишлеността и науката и към подкрепа на системата за кариерно развитие. Само така може да се опази устойчивостта на инвестициите в целевите институционални и физически структури за НИРД и в съществуващите и възникващи съпътстващи икономически дейности на частния

³ Innovation Union Competitiveness Report 2013 SWD, January 2014

сектор. От решаващо значение за ефекта на програмата ще бъде способността за управление на описаните процеси, с цел постигане на високи резултати. В този смисъл изминалият програмен период отправя сериозно предупреждение:

Въпреки интервенцията по линия на ОП “Конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013“ и повишения интерес на бенефициентите след 2012 г., по данни на БТПП българските предприятия нямат готовност да възлагат на университетите и научните организации разработката на нови продукти в близките 3-5 години. Едва 23 % от предприемачите заявяват, че могат самостоятелно да реализират дейности в областта на иновациите. Сериозни основания за преосмисляне дават и наблюденията върху програмите, финансирани от ОП РЧР в сектор „наука“. Тук се очертава нуждата от точен фокус на финансовата интервенция чрез приоритизиране по сектори от основен интерес за българската икономика, в съответствие със стратегически документи като Иновационната стратегия за интелигентна специализация и др. – напр. при отпускане на докторантски и изследователски стипендии и подкрепа за изследователска дейност.

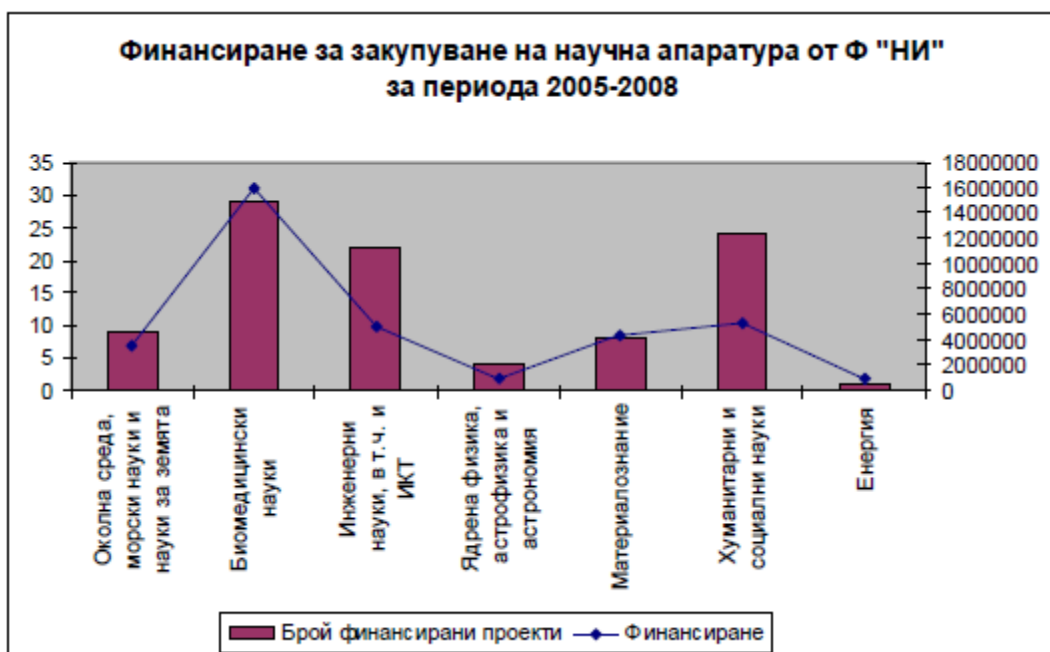
А.2. Потребности на институционално равнище (Потребност от развитие на научноизследователската инфраструктура)

Развитието на капацитета за научни изследвания и иновации на държавите членки и регионите е една от ключовите тематични цели на политиката за сближаване на ЕС. Модерните и добре екипирани научноизследователски инфраструктури (НИ) заемат важно място в този процес и имат значителен принос за засилване на икономиките на регионите. Последните години показват, че остарелите научноизследователски инфраструктури преобладават все повече в националната научноизследователска среда, което също създава сериозни пречки за това България да задържа или привлича квалифицирани човешки ресурси. Тази ситуация доведе и до несигурен и неразвит капацитет за търговска реализация и предприемачество във висшите училища и научно-изследователските организации и като цяло до слаби партньорства с промишлеността.

Съгласно анализа на Националната стратегия за научни изследвания - 2020, състоянието на научната инфраструктура се характеризира с:

- остаряла материална база и неефективно използване на съществуващата материална база;
- липса на съвременен подход при административно-финансовото управление на наличната инфраструктура в рамките на базовите организации;
- липса на специализиран персонал, обучен и квалифициран да обслужва оборудването и неговите потребители
- липса на координация и допълняемост на налично съвременно оборудване в рамките на една институция и между отделните организации;
- липса на концентрация на апаратура, в някои случаи – силно персонализиран подход и дублиране на оборудването.

Анализът на тематичното разпределение на закупеното със средства на ФНИ оборудване за периода 2005-2008 г. показва следната картина:

Източник: Национална стратегия за научни изследвания

Графиката показва сериозни дисбаланси, например – недостатъчно на финансиране (представено в лева) в ключови сектор като източници на енергия, околна среда, морски науки и инженерни науки, които попадат в приоритетните области на иновационната стратегия за интелигентна специализация.

Предизвикателство за България е и необходимостта страната да догони другите държави членки при включването в научноизследователска дейност и технологии на най-високо равнище, които се развиват понастоящем в общоевропейската научноизследователска инфраструктура (ESFRI). По тази причина, изпълнението на пътна карта, която е актуализирана и съгласувана с целите на интелигентната специализация, включително национални научноизследователски центрове с доказан капацитет или създаването на нови, които да служат като структури за регионално партньорство (CRIP) или центрове/хъбове на децентрализираните общоевропейски научноизследователски инфраструктури, е втората идентифицирана потребност, към която е насочена ОП НОИР. Приоритет за България ще бъде постигането на синергия между ОП НОИР и програмата Хоризонт 2020, в подкрепа на центрoвете за научни изследвания и иновации, отговарящи на изискванията за приоритетни съоръженията на ESFRI и тези, които отговарят на икономическите, социални и екологични предизвикателства за страната и регионите в България. Вече определените като цели и с доказан потенциал за включване са EPOS, ELIXIR, BBMRI, EURO-Argo, LIFEWATCH, и PRACE.

Интелигентната специализация не означава тясна специализация в няколко области, защото това създава рискове за икономически зависимости. Става дума за идентифициране на нови възможности и пресечни точки между съществуващите сектори. В тази връзка необходимостта от подобрене на научноизследователските съоръжения има и второ измерение. Създаване на национални центрове за върхови постижения и за компетентност, въз основа на синергията между научните лаборатории и висшите училища, като така се отключва потенциалът за иновации за обучение на нови поколения висококвалифицирани изследователи и предприемачи, които да бъдат мотивирани да търсят нови възможности, където има икономически потенциал. Повишаването на качеството на съществуващите и развитието на нови модерни

регионални научноизследователски инфраструктури и научноизследователски центрове е свързано с постигане на целите на Европа 2020, а именно:

Да подобри условията за развитие на НИРД, да създаде конкурентна инфраструктура, способна да привлече частни инвестиции и в крайна сметка да създаде задължителните предпоставки, върху които да се гради конкурентоспособността на икономиката, пряк обект на интервенция по линия на ОПИК.

ОПНОИР разчита на синергия с под-програмата WIDENING на Хоризонт 2020 и с изпълнението на Стратегията на Европейския съюз за региона на река Дунав.

А.3. Потребности на индивидуално равнище (Потребност за увеличаване и задържане на специалистите в сферата на научните изследвания и образованието

Постижение за България е това, че делът на завършилите висше образование по природни и инженерни дисциплини бавно догонва средните за ЕС равнища. България обаче продължава да страда от масивно изтичане на висококвалифицирани специалисти, включително изследователи. В Доклада за глобалната конкурентоспособност на Световният икономически форум за 2013-2014 г. България се нарежда сред държавите с най-нисък капацитет да задържа (142-ро от 148 места) и привлича (144-то място) таланти. Що се отнася до научните изследвания, „изтичането на мозъци” има две измерения – напускане на страната, но също и напускане на научния сектор.

Системата за създаване и непрекъсната подготовка на изследователи изисква не само инвестиции във високотехнологично и съвременно оборудване и инфраструктура, но и адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за кариерното развитие на изследователите. Това включва прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие, която дава възможност за водеща роля на младите и мотивирани изследователи; висока мобилност, включително междусекторна, в рамките на академичната им подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и търговска реализация и отпускане на безвъзмездни финансови средства за стартиращи предприятия в съответната област.

Липсата на внимание в предишния програмен период към инвестирането в изследователи, работещи в сферата на бизнеса или в създаването на специалисти с докторска степен в сферата на промишлеността, допълнително дебалансира капацитета на специалистите, заети с НИРД, и пречи за създаването на повече стартиращи предприятия.

Цялостното състояние на човешките ресурси в НИРД е заплашено и от демографския профил на България, при който се очаква населението на страната да намалее с 27% до 2060 г. Наблюдава се бързо застаряване на населението, което засяга в особена степен академичния и преподавателски състав. Очаква се това да създаде голям вакуум сред специалистите, които могат да подготвят следващото поколение учени, но и които трябва също да подготвят квалифицирани и образовани учители за училищата.

Не на последно място България трябва да насърчи абсорбирането на иновации на пазара, което означава да се изгражда и капацитет, включително чрез продължаващо обучение за усвояването, адаптирането и прилагането на нови технологии, дигитални умения и знания.

В този аспект мерките насочени към развитие на заетите в сферата на науката ще допринесат за поддържане динамиката на *интелигентния растеж*, разглеждан през качество на подготовката и мотивацията на изследователите.

А.4. Потребности в пресечната точка на науката и бизнеса (потребности да се развива потенциала за инвестиции)

България остава най-слабо представящата се страна в ЕС-28 в Сравнителния анализ на европейските иновации за 2014 г.⁴ поради структурно недофинансиране, утежнени процедури за достъп до проектно финансиране и от разпокъсването на финансирането в различни сфери, т.е. практическа липса на стратегически фокус. По тази причина новата ОПНОИР съвместно с ОПИК има решаващата роля да коригира тази негативна ситуация и да окаже необходимата подкрепа, така че България да успее да се издигне до равнището на амбициозните цели на европейското научноизследователско пространство, чрез повишаване и фокусиране на цялостните финансови ресурси за НИРД в областите на върхови научни постижения и с потенциал за разработване на нови идеи, създаване на нови технологии, продукти и процеси в синхрон с националната Иновационна стратегия за интелигентна специализация.

Една от главните слабости на българската научноизследователска среда е именно слабата икономическа реализация на научните резултати. Публичните политики не се грижат достатъчно за дългосрочните устойчиви партньорства между действащите лица в сферата на иновациите. Следователно по-голямата концентрация на оскъдните ресурси и по-доброто съгласуване на изследователските приоритети с доказани технологични предимства (RTA) биха могли да подобрят постиженията на страната в сферата на иновациите (таблица 1). Научните колективи трябва да бъдат подкрепени в областите, в които има доказани върхови постижения, които имат международни признати силни страни и положителен ръст. Секторите, в които има допълваща се както научна, така и технологична специализация вече са идентифицирани в анализите за Иновационната стратегия за интелигентна специализация⁵.

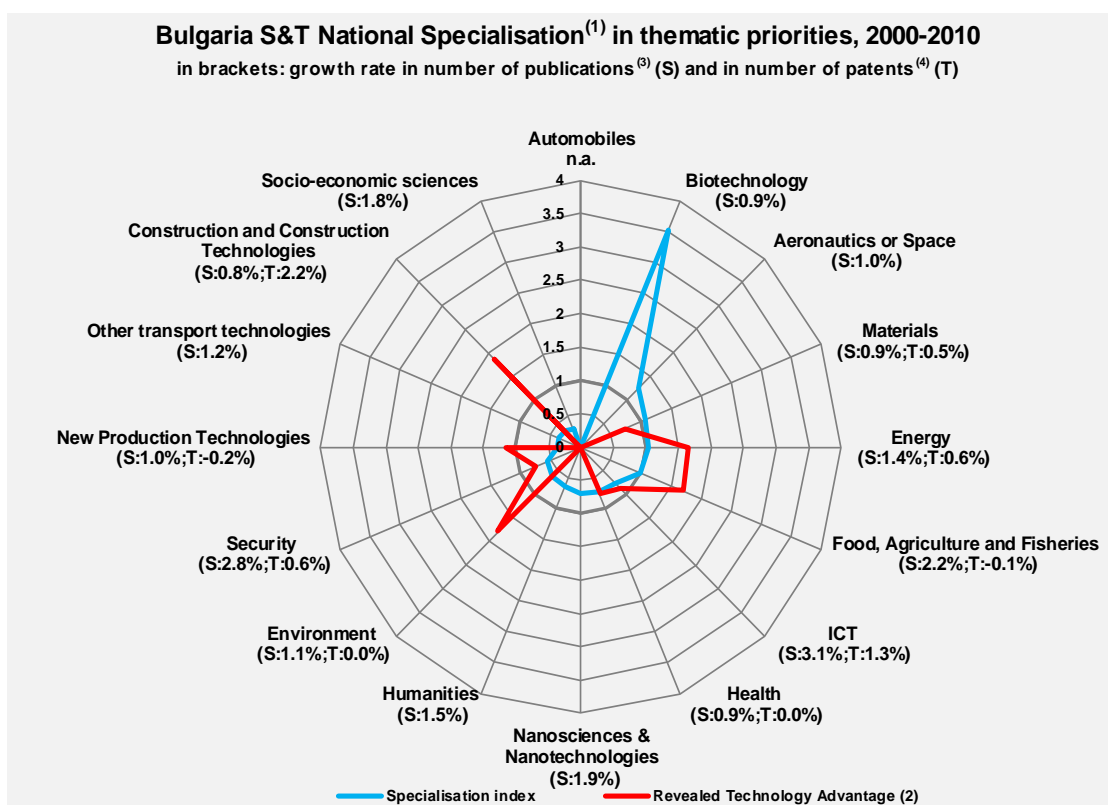
---

⁴ Innovation Union Scoreboard 2014

⁵ Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) 2014-2020 г. на Република България, проект 24.07.2014 г.

Таблица 1

Source: DG Research and Innovation - Analysis and monitoring of national research policies

Data: Science Metrix - Canada, Univ. Bocconi - Italy

Notes: (1) Values over 1 show specialisation, under 1 lack of specialisation.

(2) The Revealed Technology Advantage is calculated based on the data corresponding to the WIPO-PCT number of patent applications by country of inventors. For the thematic priorities with less than 5 patent applications over 2000-2010, the Revealed Technological Advantage (RTA) is not taken into account. Patent applications in "Aeronautics or Space" refers only to "Aeronautics" data.

(3) The growth rate index of the publications (S) refers to the periods 2000-2004 and 2005-2009.

(4) The growth rate in number of patents (T) refers to the periods 2000-2002 and 2003-2006.

Bulgaria S&T National Specialisation ⁽¹⁾ in thematic priorities, 2000-2010	България – национална специализация в науката и технологиите ⁽¹⁾ по тематични приоритети, 2000-2010
Specialisation index	Индекс на специализация
Revealed Technology Advantage (2)	доказано технологично предимство
Source: DG Research and Innovation - Analysis and monitoring of national research policies	Източник: ГД „Научни изследвания и иновации“ – отдел „Анализ и наблюдение на националните политики за научни изследвания“
Data: Science Metrix - Canada, Univ. Bocconi - Italy	Данни: Science Metrix - Канада, Университет Бокони - Италия
Notes: (1) Values over 1 show	Заб.: (1) Стойности над 1 показват

specialisation, under 1 lack of specialisation.	специализация, под 1 – липса на специализация
(2) The Revealed Technology Advantage is calculated based on the data corresponding to the WIPO-PCT number of patent applications by country of inventors. For the thematic priorities with less than 5 patent applications over 2000-2010, the Revealed Technological Advantage (RTA) is not taken into account. Patent applications in "Aeronautics or Space" refers only to "Aeronautics" data.	(2) Индексът на технологично развитие се изчислява по данни, които отговарят на броя заявления за патенти по WIPO-PCT то държавата на автора. За тематичните приоритети с по-малко от 5 заявления за патенти в периода 2000-2010 доказаното технологично предимство (RTA) не се взема предвид. Заявленията за патенти за „въздухоплаване или космически изследвания“ се отнасят само за данни за „въздухоплаване“.
(3) The growth rate index of the publications (S) refers to the periods 2000-2004 and 2005-2009.	(3) Индексът на темпа на растеж за публикациите (S) се отнася за периодите 2000-2004 г. и 2005-2009 г.
(4) The growth rate in number of patents (T) refers to the periods 2000-2002 and 2003-2006	(4) Темпът на растеж за броя патенти (T) се отнася за периодите 2000-2002 г. и 2003-2006 г.

Негативните фактори, свързани с качеството на услугите, които публичните участници в сектора на научните изследвания предоставят, са изложени подробно в Анализа на състоянието на научните изследвания на България (МОН, 2010)⁶:

- Липса на координирана политика на дейности, засягащи наука и иновации
- Липса на съвременна научно-иновативна инфраструктура
- Фрагментирана институционална среда
- Нисък дял на финансиране на конкурсен принцип и нисък общ процент на финансиране
- Неблагоприятен възрастов профил
- Пасивна позиция на бизнеса

Налице са и силни страни, върху които може да стъпи промяната в статуквото:

- Добри традиции в природните науки
- Добри научни школи
- Културно многообразие и специфика; национална идентичност
- Ориентация към интернационализация и колаборативност
- Позитивна нагласа на обществото по отношение на науката
- Висока публикационна активност в отделни области

⁶ www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=5279

България показва РТА в строителните технологии, включително новите материали и енергийната ефективност; екологията, новите еко-технологии и дизайна; новите производствени технологии; храните и селското стопанство; и ИКТ. Докато в биотехнологиите и другите идентифицирани сектори в S3, като напр. здравеопазване, България не показва научно въздействие над световно равнище, то публикациите в областта на материалите показват висока научна специализация и научно въздействие близо до световното равнище. Следователно по-голяма концентрация на стимулите за върхови научни постижения и интернационализация въз основа на заслуги и независима международна оценка ще синхронизира/балансира по-добре постиженията на изследователската дейност във важните за икономическия растеж области, като напр. здравеопазване и фармация, храни и биотехнологии, ИКТ, околна среда и енергетика. Резултатите от Седмата рамкова програма показват, че малките и средните предприятия (МСП) постигат добри резултати главно в секторите на енергетиката, транспорта и околната среда, което от своя страна показва, че приоритизирането в рамките на ОП „Конкурентоспособност” (2007-2013 г.) и ОПИК (2014-2020 г.) на сектора на МСП открива нови ниши за международно сътрудничество и търговска реализация.

В съответствие с анализите S3 и след международна оценка, ОП НОИР ще подкрепи тези центрове за върхови постижения и за компетентност, които са с доказани резултати и потенциал за развитие и с възможно участие в съвместни европейски технологични инициативи, като „Електронни компоненти и системи за водещи позиции на Европа” (ECSEL), „Биотехнологични производства” (Bio-Based Industries), „Горивни клетки и водород” (FCH2), както и тези в областта на медицината и фармацевтичните технологии, също и поради факта, че застаряването и качеството на живот в България и в Европа поставят общо социално и икономическо предизвикателство.

Съгласно работната дефиниция на ERA (European Research Area), *центърът за върхови постижения* е структура, където научно-изследователската дейност се извършва в съответствие със световни стандарти, що се отнася до създаването на измерима научна продукция (вкл. обучение) и/или технологична иновация. Характерни черти на центровете за върхови постижения са:

- критична маса на висококвалифицирани учени и/или разработчици на технологии;
- добре идентифицирана структура (основана в голяма степен на съществуващи структури), която има свой изследователски дневен ред;
- способност за интегриране на свързани полета и за включване на допълващи умения;
- способност за поддържане на висока степен на обмен на квалифицирани човешки ресурси;
- динамична роля в заобикалящата иновационна система (добавяне на стойност към познанието);
- високи нива на международно присъствие и научна и/или индустриална свързаност;
- стабилност на финансирането и оперативните условия във времето (условия за инвестиции в хората и в изграждане на партньорства);
- източници на финансиране, които не са зависими във времето от публично финансиране.

Съгласно работна дефиниция, дадена от Malinverno (2004)⁷, Центърът за компетентност, наричан още integration competency centers, представлява отделен, споделен център за услуги, който събира различни умения и помага да бъдат зададени фокус, начален тласък, критична маса, процеси и стандарти, които са необходими за формулиране и изпълнение на изследователски задачи.

В ОТГОВОР НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ ОТ ТЕМАТИЧНОТО ПОЛЕ „НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЙНОСТ”,

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.”, предлага следната **стратегия на финансова интервенция**:

- **По отношение на потребността да се увеличат ресурсите за инвестиции.** Финансирането от ОП ще изпълнява ролята на допълващо финансиране, което ще диверсифицира „портфолиото на бюджетните източници” за научноизследователския сектор в България. Очаква се ОП да засили въздействието на финансирането за научни изследвания и иновации в посока постигане на повече и по-висококачествени приложни научни резултати, процеси и услуги. Освен това комбинираните ресурси за инвестиции във върхови научни постижения ще повишат потенциала за европейско и международно сътрудничество в рамките на програмата Хоризонт 2020 и другите програми на ЕС. Насочването на финансирането към капацитета за иновации, включително към публичната система за научни изследвания, ще открие възможности за нови партньорства с промишлеността и ще създаде нови и съпътстващи предприятия. По този начин то ще облекчи трансфера на знания и практики за търговска реализация и ще допринесе за по-добро хармонизиране с потребностите на пазара на труда и за повече работни места за квалифицираните човешки ресурси.
- **По отношение на потребността от развитие на научноизследователска инфраструктура:** ОП предвижда три ключови мерки за модернизиране на технологичния капацитет на научноизследователската среда. С цел ефективно използване на наличните ресурси ще се осигури подкрепа за центрове за върхови постижения, центрове за компетентност и за водещи научни организации, със фокус към стимулирането на партньорства между научноизследователските организации, висшите училища и промишлеността. С оглед повишаване на международната конкурентоспособност на българските научни изследвания и промишленост ще се даде приоритет на тези центрове и консорциуми, които покажат добри резултати в рамките на конкурсите по под-програма WIDENING на Хоризонт 2020 и/или могат да играят важна роля в изпълнението на пътната карта на ESFRI. Друга предвидена мярка е да се модернизират лаборатории и структури на научни институции и висши училища за засилване на регионалния икономически растеж и производителност, които зависят в голяма степен от квалифицираните специалисти, приложните научни изследвания и иновациите.
- **По отношение на потребността за увеличаване и задържане на специалистите в сферата на научните изследвания и образованието.** ОП отчита като решаваща област за интервенция комбинирането на ресурси за изграждане и подкрепа на ново поколение изследователи и преподаватели. ОП

⁷ Malinverno, P., 2004. Creating an Integration Competency Center and Keeping it Running, Ebizq, 12/02/2004 <http://www.ebizq.net/topics/tech_in_biz/features/5360.html?page=1>, [Accessed 21.08.2014]

ще използва натрупания опит и положителното въздействие на актуализираните учебни програми за студенти, докторанти и пост-докторанти в рамките на предходния програмен период и ще предложи повече инструменти за представяне на резултатите от научните изследвания и изследванията в учебни процес; безвъзмездни средства за междусекторна и трансгранична мобилност с компонент за реинтеграция; безвъзмездни средства за проекти в областта на приложните изследвания; синергийни мерки за допълняемост със схемата Мария Склодовска-Кюри по програма Хоризонт 2020 и по-специално създаване на капацитет за включване в Европейския научноизследователски съвет. Достъпът до международни научно-изследователски съоръжения и бази-данни под формата на безвъзмездни средства, а също и публикации в утвърдени научни списания ще даде възможност за интернационализация и повишаване на конкурентоспособността на българската наука и индустрия.

- **По отношение на потребността да се развива потенциала за иновации и да се акцентира на него.** Водещ принцип на тези политики ще бъде да се насърчават приложните научни изследвания и да се активират връзките между научноизследователските организации и промишлеността/секторите на икономиката с по-интензивно ползване на знания. ОП ще търси по-добро съгласуване между научноизследователските приоритети и доказаните технологични предимства (RTA) в областите посочени в ИСИС, като ще приоритизира инвестициите с цел справяне с главните предизвикателства за по-добро качество и повишаване на експортния потенциал на иновативните стоки в сектора. Чрез финансирането на програми за приложни научни изследвания и съвместни проекти на научноизследователския сектор и промишлеността ОП НОИР ще подкрепи конкурентоспособността в сферата на иновациите в областите с доказани върхови постижения и положителен ръст напр. ИКТ, нови материали и технологии като вградените системи, мехатрониката, фармацевтиката и др.

Б. Система на висшето образование:

Като важен компонент от научноизследователския сектор, но и като фактор с влияние върху пазара на труда, системата на висшето образование обособява втора, специфична зона с потребности от интервенция чрез средствата на структурните фондове на ЕС. Нуждите на системата на висшето образование се групират условно по следния начин:

Б.1. Потребности, свързани със структурата на системата за висше образование:

Референтните документи констатира, че съществуващата мрежа от 51 висши училища „надвишава значително средните показатели на редица съпоставими с България страни от Европейския съюз (ЕС) – като население и територия.”⁸ Това непремерено разрастване е свързано със занижения контрол от страна на държавата, а негативните ефекти се изразяват в слаба ефективност на бюджетното финансиране за сектора, влошеното качество на обучение и слабата реализация на завършилите на трудовия пазар.⁹ Университетите продължават да бъдат разглеждани като чисто образователни структури.¹⁰

⁸ Проект на Стратегия за развитие на висшето образование: стр 9

⁹ (ibid.).

¹⁰ Национална стратегия за научни изследвания 2020, стр. 15

Броят на висшите училища проектира проблем, свързан с баланса между ресурси и качество. Състезанието на множество бенефициенти за ограничени бюджетни средства се оказва незадоволително решение. „Слабите“ участници на образователния пазар поддържат съществуването си като свалят праговете за участие в и завършване на бакалавърски и магистърски програми. Липсват сериозни стимули за висшите училища да повишават качеството на обучението и изискванията спрямо представянето на студентите. Тази практика затваря порочния кръг: ниски изисквания – дефицити в знанията и уменията – слаба реализация на трудовия пазар. Дипломирането в някоя професионална област често се разминава с подготвеността за работа и нивото на образование, които тя налага.

Видимият симптом на явлението са все по-острите диспропорции между големите бройки на ежегодния прием и малкия брой на кандидатите. Това води до системно занижаване на критериите за прием, броят на студентите расте за сметка на качеството, което в последна сметка все повече задълбочава неадекватността на образованието спрямо нуждите на пазара на труда. Специфичната препоръка 4 на Съвета за 2013 г. адресира тъкмо тази критична точка. В нея директно се посочва, че България трябва да „продължи реформата във висшето образование, по специално като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда“. Върху тази потребност акцентира и стратегията „Европа 2020“, която обръща вниманието на страните-членки върху *ефективното* инвестиране в образователните системи, вкл. и в най-високата степен.

Реформата трябва да се мисли в посока към оптимизация, окрупняване и редукция на мрежата на висшите училища, като паралелно с това се търси сътрудничество между образованието, научно-изследователските институти и предприятията. За ускоряване на процеса е нужна визия за развитие, подходяща законова рамка и целенасочени финансови интервенции. Стратегията за развитие на висшето образование и плана за нейната реализация очертават насоките за реформа на висшето образование. ОПНОИР ще подкрепи някои от най-важните елементи на тази реформа, като подобряване качеството на образованието и засилване връзките с пазара на труда.

Б.2. Потребности, свързани със съдържанието на образователния продукт:

Под „съдържание“ тук разбираме спецификата на образователните програми и разглеждаме тяхната пригодност към динамиката на съвременния свят.

Статистиката на НПР показва, че през 2011 г. 30.6% от образователно-квалификационните степени "бакалавър" и "магистър", се присъждат в област „стопански науки и администрация“, следвани от 15.2% – в област „науки за обществото и човешкото поведение“. В контраст с това развитие, търсенето на работна ръка е най-голямо в областите „здравеопазване“, „енергетика“ и образование“, а секторите с перспективи за развитие и търсене на висококвалифицирана работна ръка са хранително-вкусова промишленост, транспорт, електроника и електротехника, химическа промишленост и ИКТ.¹¹ По-малко от 30% от завършващите студенти се реализират по съответната професия¹².

В рамките на програмите по специалност има разминаване между обучението, предлагано от университетите и квалификацията, потребна на предприятията. Според изследване, проведено от НЦИОМ и БСК през 2010 г. сред представители на бизнеса,

¹¹ НПР, стр. 42

¹² Проект на Стратегия за развитие на висшето образование, стр. 10

56% от анкетираните мениджъри на фирми заявяват, че проблем за развитието им е липса на квалифицирани кадри; 19% посочват това обстоятелство като “голяма трудност”.

Най-динамично развиващият се сектор (в България и Европа) е този на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). И тук анализът на Стопанската камара от 2012 г. констатира сериозни проблеми, свързани с липса на квалифицирани кадри, както и тенденция те да се задълбочат.

Затрудненията пред ИКТ индустрията, които имат отношение към системата на висшето образование, са свързани с недостатъчния брой студенти в тази област. Макар относителният дял на учещите в тези области да е висок, те не успяват да удовлетворят нуждите на сектора. Причините се отнасят до:

- Слаб интерес към точните науки изобщо: през 2012 г. в България в специалности, свързани с точни и математически науки се обучават около 10 на 1000 души, при средно за Европа около 14 на 1000¹³.
- Недостатъци в планирането на приема: местата и специалностите, които университетите обявяват, не са съобразени с нуждите на бизнеса, а са мотивирани изключително от стремежа на академичните институции да задоволят капацитета си. При планирането на бройките участието на бизнеса, който е краен потребител на кадрите, е символично.

Разминаването между потребностите на работодателите и подготовката в системата на висшето образование е до голяма степен резултат и от изолиране на бизнеса от дебата за реформите в програмите. Доколкото все пак бизнесът участва в развитието на образованието, това се случва по-често едностранно и по негова инициатива. Представители на ИКТ сектора констатира, че програмите са ориентирани теоретично и академично, но не и практически. Стажантските програми във втори и трети курс представляват възможно решение за компенсиране на този дефицит. Подобен ефект има и практиката да се наемат на половин работен ден младежи, които все още следват.

В тази посока е направена и специфична препоръка 4 на Съвета за България/ „да ускори съпътстващите мерки, като се съсредоточи върху модернизирането на учебните програми”.

Образователният профил на работната сила е фактор, който има пряко отражение върху развитието на икономиката. Не случайно едно от заключенията на Дълбочинните наблюдения¹⁴ гласи, че „в някои сектори икономическият ръст е възпрепятстван от *разминаване в уменията и недостиг на кадри*”. Адекватната квалификация носи висока добавена стойност, по-добро заплащане и перспектива за заетост. Периодът на кризата в България показва, че работодателите се адаптират най-бързо като съкращават ниско квалифицираните работници с най-слаба производителност и съответно – с ниски нива на заплащане.¹⁵ Естествено се налага заключението, че е необходим всеобхватен пакет от мерки, който да адресира проблема с квалификацията и уменията на заетите.¹⁶

---

¹³ Eurostat, 2012

¹⁴ In-depth Reviews, стр. 4

¹⁵ In-depth review, стр. 34

¹⁶ In-depth review, стр. 41

Водещ принцип при планиране на мерките свързани с качество и връзки между образование и пазар на труда е отговорността, възложена в рамките на стратегията “Европа 2020” - да бъдат съгласувани образователните резултати с нуждите на пазара на труда.

Б.3. Потребности, свързани с доставчиците на образователната услуга (Преподавателите):

Освен резултат на политики, насочи към промяна на профила на подготвяните специалисти в съответствие с развитието на икономиката, съдържанието на образователния продукт е и функция на квалификацията на преподавателите във висшите училища. Националните програмни документи, напр. Проект на Стратегия за развитие на висшето образование, очертават нуждата от нови умения за работа с ИКТ, електронно съдържание и дистанционни форми на обучение.

Необходима е и актуализация на знанията в специфичните области на преподаване. В зависимост от предмета това може да стане чрез сътрудничество с бизнеса при практико-квалификационните специалности или през участие в научна работа/съвместни конференции при по-академичните сфери. Преподавателите трябва да бъдат активно въввлечени в актуалния живот и световните тенденции в своята област. Политиката за динамизиране на академичната кариера на преподавателите може да се разглежда и като инструмент за издигане на престижа на преподавателската дейност и мотивацията на преподавателя.

Стесняването на разстоянието между преподавателите и актуалните тенденции в техния предмет и обвързването на академичните курсове с реално професионално развитие, така че висшето образование да придобие по-тежка прагматична страна, ще засили значително интереса на студентите.

Осигуряването на условия за професионално развитие, намиране на ефективна мотивация, която за задържи перспективни млади випускници – не само в страната, но и в университетите, следва да се превърне в основен приоритет на образователната система. В *проекта* на Стратегия за развитие на висшето образование „изоставането в методите на преподаване”, „демотивацията” и „застаряването” са посочени като основни слабости на преподавателския състав¹⁷. Трите фактора са взаимно обусловени. Младите хора нямат интерес да останат в системата на висшето образование и не виждат в академията привлекателна перспектива.

Основният инструмент за обвързване на образование и кариера са кариерните центрове към университетите. Те функционират в България от 2005 г. и са създадени в хода на интегрирането на добри практики от международния опит¹⁸. Потенциалните работодатели представляват техни естествени партньори. В България обаче кариерните центрове все още срещат редица затруднения, като непълните бази данни¹⁹ и слабото сътрудничество с бизнеса. В същото време, въпреки наличието на подобни специализирани звена във всеки университет, по данни на Българската стопанска камара, работодателят остава скептичен към наемането на млади висшисти и като най-съществена причина изтъква неадекватността на образованието спрямо изискванията на работната среда.

Сътрудничеството между работодатели и кариерни центрове следва да се насочи в две посоки:

¹⁷ проект на Стратегия за развитие на висшето образование, стр. 22

¹⁸ Фондация на бизнеса за образованието, 2009 г.

¹⁹ Валентина Шарланова “Кариерното планиране в обществото на основата на знанието”, 2009 г.

- развитие на стажантски програми;
- обратна връзка от бизнеса за идентифицираните пропуски в подготовката на младите висшисти.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” притежава потенциал да се превърне в повратна точка за промяна в посочените тенденции да изгради „ново поколение университетски преподаватели и изследователи, притежаващи висок обществен престиж, широка езикова подготовка, висок потенциал за мобилност и международно научно сътрудничество”.²⁰

Б.4. Потребности, насочени към разширяване кръга от потребители на образователната услуга (придобиващите висше образование)

Данните сочат, че сред страните от Европейския съюз, България е с най-нисък дял на завършилите висше образование сред хората на възраст 30-34 г.²¹ Едва 29% тях притежават образователно-квалификационна степен /бакалавър или магистър/. Предпоставките за това са в затруднения достъп до образователни услуги от горните нива на системата за групите с ниски доходи. Все по-осезаемо, с кризата, бедността се превръща в препятствие по пътя към университета. След завършване на средното си образование младите хора са принудени да започнат работа или пък заминават за чужбина с намерението да продължат житейските си планове в емиграция. От подобен порядък са ограниченията в достъпа до висше образование, свързани със специални образователни потребности или принадлежност към етническа група. Липсата на адекватна за нуждите издръжка е дискриминиращ фактор за младежите с увреждания. При ромите бедността, изолацията, негативите на семейната среда и пропуските в началните образователни степени превръщат университета в почти невъзможна цел (висшистите сред тях са 0,5%).

Извън системата от стипендии, които са с твърде малък размер за издръжката на студента, основен механизъм за неговата подкрепа е студентското кредитиране – сравнително нова за България форма на финансово подпомагане. Програмата за студентско кредитиране стартира през 2010 г. Към настоящия момент четири са банките, включени в нея, а държавната гаранция за 2014 г. е 40 милиона лева.

ОПНОИР предвижда подкрепа на студентите с два вида стипендии – за развитие на специалисти в приоритетни области, насочени към решаване на проблемите на пазара на труда, и за разширяване на достъпа до висше образование.

Системата на студентското кредитиране ще бъде запазена и развивана, но без финансов ангажимент от страна на ОПНОИР. За целта ще бъдат използвани възможностите на Закона за студентско кредитиране и националният бюджет.

В резултат от провежданите политики, включително и чрез структурните фондове на ЕС, нетният коефициент за записване във висше образование се увеличава прогресивно от 2001 г. насам. От 25,8% през учебната 2001/2002 г., той е скочил на 42,6% за учебната 2011/2012 г. при средногодишно увеличение от 3,4% в броя на придобилите диплома за висше образование.²²

²⁰ проект на Стратегия за развитие на висшето образование, стр. 35

²¹ НПР, стр. 40

²² НПР, стр. 40

Стратегическата рамка на оперативната програма ще даде устойчивост на така очертаната се тенденция на нарастване. Тя ще гарантира условия за постигане на националната цел от 36% завършили висше образование във възрастовата група 30-34 г. към 2020 г., в унисон с водещата цел на Стратегията „Европа 2020”.

В ОТГОВОР НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ ОТ ТЕМАТИЧНОТО ПОЛЕ „СИСТЕМА НА ВИШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ”,

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.”, предлага следната **стратегия на финансова интервенция**:

- **По отношение на нуждите, свързани с реструктуриране на системата:** В съответствие с подготовката на стратегия за развитие на висшето образование е предвиден комплекс от мерки за *усъвършенстване системите за управление, контрол и отчетност във висшите училища*. Планира се разработването и внедряването на модели за *обвързване на финансирането с резултатите от обучението* и реализацията на завършилите. Подкрепа ще получи работата на институции, ангажирани във *външно оценяване и акредитация*, ще се засили тежестта на рейтинговата система при планиране на държавната политика в сферата на висшето образование. Оперативната програма ще *даде стимул и рамка за належащото реструктуриране* и оптимизиране на мрежата от висши училища.
- **По отношение на потребностите, свързани със съдържанието на образователния продукт:** Чрез система от *стипендии* ще се стимулира обучението в *приоритетни* за страната области. Подкрепа ще получи въвеждането на *нови форми на преподаване*, разработването на интегрирани програми и *програми с насоченост към потребностите* на бизнеса.
- **По отношение на потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга:** Във философията на ОПНОИР са заложили възможности за *сертифицирано обучение за работа с ИКТ* по международно признати стандарти. Чрез принципа на допълването ще бъдат разширени опциите за *преподавателска мобилност*. Предвидени са специализирани програми за *подобряване на методическите и управленски компетентности* в сферата на висшето образование.
- **По отношение на потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга:** Посредством възможностите на оперативната програма *системата от студентски стипендии* ще получи допълнителен ресурс, който да направи следването по-достъпно и насочено към приоритетните области на икономиката. Специално внимание ще бъде насочено към разширяване на възможностите за включване на студенти, докторанти и специализантите с увреждания в цикъла на висшето образование.

В. Училищно образование, обучение, учене през целия живот

Най-мощна с броя на участниците, с най-разнообразен кръг на заинтересовани институции и с най-силен социален импакт/въздействие е системата на училищното образование и сектора на свързаните с нея услуги. Потребностите на тази тематична област могат да бъдат групирани по следния начин:

В.1. Потребности, свързани с достъпа до училищно образование

Те имат различни и често комплексни измерения – нужда от преодоляване на дискриминиращи условия, засягащи специалните образователни потребности на детето, внимателно адресиране на проблематика, специфична за етническата среда на ученика, смекчаване на негативни тенденции като отпадане от училище, свързани с бедност, състояние на семейната среда и др.

Делът на лицата на възраст 18-24 г., преждевременно напуснали образователната система в България, е 12.5% през 2012 г. и се движи около средната стойност на показателя за 27-те държави-членки на ЕС (13.5%)²³. Този показател все още надвишава равнището, зададена от стратегията Европа-2020 (10%), но и националната цел от 11%.

Докато формалните показатели не показват драстични отклонения от тенденцията в Съюза, националният контекст, причините на явлението, будят сериозно безпокойство: у нас отпадането се случва в изключително усложнена мрежа от фактори, където етнически обусловена проблематика се усилва от други социални явления като бедност и безработица. В анализа на слабостите "Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства" посочва ниския „стандарт на живот“²⁴ като една от основните пречки пред пълноценното включване в образователния цикъл. Достъпът до училищно образование задължително трябва да бъде погледнат и през демографската динамика на населението в България, която още с хоризонта на 2020 г. ще доведе до намаляване на демографския ресурс и до сериозна етническа фрагментация (*виж демографските прогнози на НСИ*).

В пряка връзка със затрудненията пред достъпа, свързани с икономическия статус и принадлежността към затворени етнически групи, са регионалните диспропорции сред потребителите на образователни услуги. Статистиката на НСИ показва, че по-малко от половината жители на селата имат най-малко средно образование. Докато в големи градове като София и Варна хората прекарват по-дълго в училище (11 години и повече), в Кърджали и Разград те учат средно по 9 години²⁵. Географският дисбаланс подсказва необходимостта от целеви програми по линия на структурните фондове. За сравнение – в периода 2007-2013 г. операциите, стартирани от МОН като междинно звено, покриваха територията на цялата страна, без регионална приоритизация.

С по-слаб публичен отзвук, но с дългосрочен ефект върху идеята за равния достъп до качествено образование за всички слоеве на българското общество, е откъсването между образованието в държавни и частни училища. Поради ред причини като по-добро финансиране, по-високо ниво на преподавателите и по-сериозна конкуренция, през последните години частното образование успя за заеме водещи позиции по отношение на качеството на преподаване. През 2012 г. частните училища постигат най-добри резултати в малките матури и в кандидат-гимназиалните изпити. В изпитите след 7-ми клас, 8 от училищата в челната десетка в София са частни, а в последните 45 места няма нито едно частно училище. Американският колеж е традиционно с най-добър резултат от матурата по български език и литература (БЕЛ). Шест средни частни училища са в първите 15 места в класацията на Евростар на средните училища в София-град, а от първите 25 от всички видове училища броят на частните е 12, тоест близо половината. Високото частно образование обаче не е отворено за всички, а държавата не предлага стипендии за обучение или изнасяне на част от държавната субсидия в частни заведения.

---

²³ НПП, стр. 37

²⁴ стр. 3

²⁵ www.nsi.bg

Не на последно място трябва да се отбележат и хроничните дефицити в средата (подготовка на учители, учебно съдържание, нагласи на деца и родители от други етноси), които създават повече затруднения, отколкото условия за адаптиране и отваряне на капсулираните общности чрез образование.

В кръга от проблеми, свързани с достъпа до образователни услуги, обособено място заемат нуждите на децата и учениците със специални образователни потребности. Като резултат от политиките за тяхното приобщаване към училищния живот, провеждани от началото на хилядолетието до днес, броят на децата, изолирани в „специални“ институции, е намалял пет пъти²⁶. Успоредно с това са създадени условия за провеждане на интегрирано обучение. Подкрепата на структурните фондове остава важна в две направления:

- осигуряване устойчивост на добрите практики;
- катализиране на реформата за насърчаване на „включващото образование“, съобразено с индивидуалните нужди на възможно най-широк кръг деца.

С оглед на описаните процеси, Оперативната програма се разглежда като важен инструмент за смекчаване на рисковете, като буфер, който ще поеме сътресенията на прехода към нова образователна среда, отговаряща на демографския профил и трудовия пазар в страната към 2020 г.

V.2. Потребност от адаптиране на образованието към трудовия пазар: нужда от качествено и приложимо образование, създаване на среда за учене през целия живот.

Прогнозната статистика сочи, че делът на младите хора в България ще намалява трайно във времеви обхват на Оперативната програма.²⁷ В този смисъл пълноценното използване на работната сила, нивото на нейната квалификация и способността да генерира висока добавена стойност, са от ключово значение за перспективите пред икономиката и социалната система.

Заклученията на редица програмни документи отчетливо показват нужда от допълнителен импулс за промяната, иницирана по линия на ОП РЧР 2007-2013 г. Наблюдението на независимото външно оценяване (PISA-2012) върху общата резултатност/продукта на системата очертават сериозни проблеми в математическата и езикова грамотност. Нестабилна/белязана от тежък дефицит е базата за развитие и реализация на трудовия индивид.

Сериозни диспропорции са налице и между специфичните квалификации, предлагани от професионалното образование и реалната ситуация на трудовия пазар. По експертна оценка²⁸ редки и дефицитни професии влизат в категорията на „заstraшените“, докато атрактивно брандирани икономически и други специалности със слаб или нулев ефект върху икономиката отклоняват от оскъдния ресурс на системата. Наблюдава се и географска диференциация в търсенето на професии – предимно в районите, където има доминиращи отрасли. Така например в Югоизточна България има „глад“ за специалисти в областта на електроинженерството и енергетиката, поради концентрацията на енергодобивна промишленост. Подобни специфики следва бъдат

²⁶ по данни на НСИ

²⁷ Национална стратегия за младежта, стр. 9

²⁸ Източник: интервюта с представители на ресорни дирекции в МОН

взети под внимание при актуализацията на учебните програми и дори при промените в профила на някои професионални училища.

Описаните недостатъци се проявяват в иначе развита система от институции за професионално образование, където към 2012 г. функционират 350 държавни, 41 общински и 61 частни професионални училища. Следователно промяната трябва да бъде мислена повече в посока промяна на съдържанието и качеството, отколкото увеличаване на капацитета.

Важна свързка между училището и пазара на труда са кариерните центрове. Тяхното изграждане бе насърчено с реализацията на проект по операция BG051PO001-4.3.02 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование”. В края на програмния период обаче, мрежата от кариерни центрове остава нестабилна, в процес на формиране. Належаша е нуждата паралелно с изграждането на техния административен капацитет да бъдат разработени и съответните програми по кариерно образование, да бъде намерено мястото им в извънкласната дейност. Училищата трябва да получават актуална и достъпна информация за състоянието на пазара на труда²⁹.

Около половината завършили професионални училища са се обучавали в областта на икономиката и администрацията - тенденция, която дублира висшето образование. Третата по популярност специализация е свързана със сигурността и безопасността. В същото през учебната 2011/2012 г. няма нито един ученик, който да е получил специализация в сферата на ИКТ³⁰.

Съотнесени към пазара на труда, тези пропорции свидетелстват, че средното професионално образование не си сътрудничи ефективно с бизнеса в конкретните области.

Като цяло отнасянето към посланието на стратегията „Европа 2020” за учебни програми, ориентирани към „творчество, иновации и предприемачество”³¹ показва, че пред реформата в българското училище предстои още дълъг път. В тази връзка експертните становища³² констатира, че системно препятствие представлява все още високата степен на централизация в средното образование – не само на ниво мениджмънт, но и що се отнася до преподаването. Учителите нямат възможност да избират учебниците, по които се учи, плановите и програмите не са гъвкави, изпълнението на формалностите доминира над функционалните решения. Това затруднява адаптирането на учебния процес към индивидуалните нужди на ученика, лишава го от динамика. Образователния продукт се отдалечава от реалностите на света извън училището, в частност от нуждите на пазара на труда.

Характерен елемент на този кръг потребности е нуждата от осигуряване на възможност за допълнително обучение на хора с ниска квалификация, отпаднали от образователната система в нейните ниски нива и на ранни етапи от житейския си път. В логиката на секторната стратегия (*Национална стратегия за учене през целия живот*), образованието за възрастни и ученето през целия живот се разглеждат като средство за адаптация на рискови групи, но и като благоприятен фактор за нивото на трудовия пазар в цялост. Стъпките, които България е предприела в тази посока, все още не са разгърнали потенциала на описания подход.

²⁹ Рашева-Мерджанова, 2012: 85-87

³⁰ Източник: Национален статистически институт

³¹ Стратегия „Европа 2020”, стр. 16

³² Анализ на фондация С.Е.Г.А.

В контекста на изложените потребности, Оперативната програма притежава ресурса да продължи да бъде катализатор на положителна промяна за развитие на качествено образование с висок коефициент на полезна дейност спрямо трудовия пазар.

В.3. Потребности на педагогическия персонал:

Страната е сред последните тридесет в световен мащаб по „ниво на подготовка на персонала“ в образователната система³³. Тази стряскаща позиция е най-точната формулировка за проблемите и нуждите в кръга на педагогическите специалисти. Общата картина тук до голяма степен следва логиката на идентифицираните нужди при преподавателите във висшите училища. Учителите не са готови да прилагат съвременни технологии и похвати в учебния процес. Липсват умения по специфични теми като работата с деца със СОП и мултикултурна среда. Наличните възможности за мобилност са недостатъчни. Общественото признание за учителската професия продължава да деградира, незадоволително е нивото на заплащане. И като резултат: съсловието не се попълва с качествени кадри, идващи от университета.

Ето някои количествени отражения на негативните процеси. По данни за учебната 2012/2013 г. учителската заплата в България е по-малка от БВП на глава от населението и макар статистиката да отчита нарастване на нейната покупателна способност, в абсолютна стойност българските учители са най-лошо платените в ЕС: 4370 евро на годишна база спрямо 10 000 – 13 000 евро в други страни от бившия съветски блок като Чешката република³⁴. Важни стъпки в реформата по отношение на финансовата мотивация са: а) осигуряването на по-голяма свобода на училищата в управлението на собствените бюджети (децентрализацията) и б) диференцираното заплащане на учителския труд. Макар и удачен като замисъл, механизмът на диференцираното заплащане се нуждае от прецизиране, насочено към по-ясни и обективни критерии в оценката на изпълнението и формирането на допълнителните възнаграждения.

Разглеждан в координатите на неадекватната квалификация и слабата мотивация, не е оптимистичен и възрастовият профил на заетите в сферата на образованието. Според данни, цитирани в *Анализа на социално-икономическото развитие на Република България*³⁵, броят на учителите в общообразователните училища до 49 годишна възраст намалява за сметка на увеличение на онези над 50 г. В професионалните училища учителите над 55 съставляват 26% от общия им брой към 2011 г. От всички заети в общообразователните училища към 2011 г., на близо 40% от тях е предстояло пенсиониране в рамките на следващите шест години. Между 2006 и 2011 г. броят на учителите във възрастовата група 30-34 г. е спаднал с около 40%.

За да отговори на идентифициращите нужди, ОПНОИР планира мерки, основани върху устойчивост и надграждане на добрите практики за качествена промяна в капацитета на педагогическите специалисти.

В ОТГОВОР НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ ОТ ТЕМАТИЧНОТО ПОЛЕ „УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ, УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ”,

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.”, предлага следната **стратегия на финансова интервенция:**

- **По отношение на потребностите, свързани с достъпа до образование:** ОПНОИР залага стратегия за *устойчивост* на мерките, насочени към децата със

³³ НПР, стр. 14

³⁴ Teachers' and School Heads' salaries and allowances in Europe, 2012/2012, Euridice Facts and Figures, European Commission

³⁵ Национална програма за развитие: България 2020, www.eufunds.bg

СОП, стартирани през изминалия програмен период. Интеграцията на децата от етнически общности ще бъде интензифицирана чрез *допълнително обучение по български език*, мерки за *ранна социализация*, развитие на *преподавателските умения*, профилактика на *обществените предразсъдъци*. Като обща рамка на достъпа до образование, програмата ще осигури политики за *превенция на отпадането* от задължителния курс на училищно образование.

- **По отношение потребността от развитие на качествено образование, адаптирано към пазара на труда:** Програмата предвижда набор от мерки, насочени към а) развитие на системата за *външно оценяване*, б) масирано въвеждане на *ИКТ* в процеса на обучение, в) *промяна и адаптация на учебни програми и съдържание към промените в средата за трудова реализация и предизвикателствата на глобалното общество*, г) разширяване на възможностите за *дуално и практическо обучение*, д) развитие на условията за *учене през целия живот*.
- **По отношение на потребностите, свързани с педагогическия персонал:** Стратегията на програмата залага на *академичната/продължаващата подготовка на специалистите*. Тя е разчетена да създаде *стимули* за оставане в/избор на професията и изграждане на адекватен процес за *кариерно развитие*.

Таблица 1: Обосновка на избора на тематични цели и инвестиционни приоритети

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка на избора
<1.1.2 type="S" input="S" PA=Y TA="NA">	<1.1.3 type="S" input="S" PA=Y TA="NA">	<1.1.4 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y TA="NA">
Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите	Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа; Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на	<ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж – Европа 2020, сред които повишаване на инвестициите в наука и иновации; • В съответствие с водещата инициатива „Съюз за иновации“ по Стратегия Европа 2020, акцентираща върху подобряване на рамковите условия и достъп до финансиране за научни изследвания и научна инфраструктура; • В съответствие с предизвикателствата по Рамкова програма „Хоризонт 2020“, Стратегия на ЕС за Дунавския регион и Пътна карта на Европейския стратегически форум за научноизследователски инфраструктури; • В подкрепа на Иновационната стратегия за интелигентна

	<p>социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение.</p>	<p>специализация за увеличаване на националния и научноизследователския капацитет в ключови области;</p> <ul style="list-style-type: none"> В съответствие с мерките, заложи в Националната стратегия за научни изследвания на Република България 2020 г. за увеличаване на интензивността, ефективността и ефикасността на научно-изследователската дейност. <p>Идентифицирани проблеми:</p> <p>Необходимост от целенасочена, последователна и дългосрочна подкрепа за върхови постижения в научните изследвания и иновациите, по-специално – достъп до модерна научноизследователска инфраструктура и привличане на висококвалифицирани млади изследователи в помощ на конкурентоспособността и растежа на регионално, национално и европейско ниво</p>
<p>Инвестиции в образованието, обучението, включително професионално обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот</p>	<p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система;</p> <p>Подобряване на качеството, ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение;</p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции;</p>	<ul style="list-style-type: none"> В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Европа 2020, сред които намаляване на броя на отпадащите от училище и с повишаване на процента на завършилите висше образование измежду 30-34 годишните При отчитане на стратегическа цел 1 (Превръщане на ученето през целия живот и на мобилността в реалност) и стратегическа цел 2 (Подобряване на качеството и ефективността на образованието и обучението) в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“) В съответствие с посланията в Съобщението „Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати” и на Съобщението „Програма за нови умения и работни места: европейският принос за постигане на пълна заетост” В изпълнение на Заключения на Съвета относно ролята на

	<p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване.</p>	<p>образованието и обучението в изпълнението на стратегията „Европа 2020“</p> <ul style="list-style-type: none"> • При отчитане на посланията в Заключения на Съвета относно образованието и грижите в ранна детска възраст: да осигурим на всички деца най-добрия старт в живота за утрешния свят” и в Съобщението „Образование и грижи в ранна детска възраст: да осигурим за всички деца най-добрия старт в живота за утрешния свят” • В изпълнение на Препоръка на Съвета от 28 юни 2011 година относно политики за намаляване на преждевременното напускане на училище и в съответствие с посланията в Съобщението „Справяне с преждевременното напускане на училище: ключов принос към стратегията „Европа 2020” • В съответствие с политиките и мерките, заложи в проекта на Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждеременно напусналите образователната система (2013 – 2020) • За постигане на националната цел 4 „Дял на преждеременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36% до 2020 г. от Национална програма за реформи • В съответствие с приоритет 1: Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила” на Националната програма за развитие „България 2020”; • При отчитане на целите на „Програма за нови умения и работни места“ да модернизира пазарите на труда и да направи гражданите по-способни, като развива техните умения през целия им живот с цел повишаване участието в трудовия живот и постигане на по-добро съгласуване между предлагането и търсенето на
--	---	--

		<p>труд, в това число чрез трудова мобилност.</p> <ul style="list-style-type: none"> В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2012 г. относно изпълнението на Националната програма за реформи на Република България (2012-2020) – Специфична препоръка 4 - Да бъдат ускорени реформите по отношение на съответните нормативни актове в областта на училищното и висшето образование, както и придружаващите ги мерки, с фокус върху осъвременяването на учебните програми и подобряване на обучението на учители. При отчитане на призива в Комюнике от Букурещ на министрите, отговорни за висшето образование: Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин – консолидиране на Европейското пространство за висше образование (2012 г.) В подкрепа на Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.) В съответствие със Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до комитета на регионите: В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа (2011 г.) В изпълнение на приоритетите, заложи в Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. В изпълнение на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2008 – 2013 г. и на бъдещата Стратегия за учене през целия живот за периода до 2020 г. <p>Идентифицирани нужди:</p> <ul style="list-style-type: none"> Намаляване броя на
--	--	---

		<p>преждевременно отпадналите от училище</p> <ul style="list-style-type: none"> • Модернизиране на учебното съдържание и пренасочването му към овладяване на ключови компетентности • Подобряване на образователните постижения на 15-годишните ученици в областта на четенето, математиката и природните науки. • Повишаване на качеството и конкурентоспособността на висшето образование • Несъответствие между потребностите на пазара на труда и уменията и ниска адекватност на образователната система • Подкрепа на педагогическите специалисти за повишаване на квалификацията и подобряване на професионалните им умения
<p>Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация</p>	<p>Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост;</p> <p>Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • При отчитане на стратегическа цел 3 (Утвърждаване на равнопоставеността, социалното сближаване и активното гражданско участие) в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“) • За постигане на националната цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36% до 2020 г. от Национална програма за развитие «България 2020» • В съответствие със стратегическа цел 2 «Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие на човешкия капитал» на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. • В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2013 г. относно изпълнението на Националната програма за реформи на Република България (2012-2020) – Специфична препоръка 4 „Да приеме Закона за училищното образование и да продължи

		<p>реформата във висшето образование, по-специално като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като засили сътрудничеството между образованието, научно-изследователските институти и предприятията. Да подобри достъпа до приобщаващо образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите “</p> <ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на приоритетите, заложи в Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. • В съответствие с приоритетите, заложи в: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2015 г. (Документът е приет с Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.); ☐ Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.); ☐ Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.); ☐ Национален план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.”
--	--	---

1.2. Обосновка на разпределението на финансовите средства

Обосновка за разпределението на финансовите средства (подкрепа от Съюза) за всяка тематична цел и където е целесъобразно — за всеки инвестиционен приоритет, в съответствие с изискванията за тематична концентрация, като се взема предвид предварителната оценка.

<1.2.1 type="S" maxlength="7000" input="M" PA=Y TA="NA">

Разпределението на финансовите средства по програмата е съобразено с възможностите за финансиране със средства от Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие и определените в Споразумението за партньорство тематични цели.

Европейския фонд за регионално развитие може да финансира мерки съгласно своя обхват на подкрепа по една тематична цел, по която Регламент (ЕС) № 1301/2013 на

Европейския парламент на съвета от 17 декември 2013 година относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006 позволява, а именно ТЦ 1 (Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите).

Европейският социален фонд може да финансира мерки съгласно своя обхват на подкрепа по две тематични цели, по които Регламент №1304/2013 от 17 декември от 2013 г. позволява, а именно ТЦ 9 (Насърчаване на социалното приобщаване, борбата с бедността и всяка форма на дискриминация) и ТЦ 10 (Инвестиции в образованието, обучението, включително професионално обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот).

ОП НОИР подкрепя постигането и на трите посочени тематични цели.

Приоритена ос 1 (приблизително 546 млн. лв.)

Инвестиционен приоритет 1

СЦ1 (модернизиране на съществуващи центрове за върхови постижения и центрове за компетентност) – 250 млн. лева.

Приблизително 50% от средствата по приоритетна ос 1 ще бъдат инвестирани в центрове за върхови постижения и центрове за компетентност като допълваща инвестиция в изпълнение на националната цел за % от БВП, вложен научна и развойна дейност: 1,5%.

СЦ2 (Поддържане и развитие на научноизследователската инфраструктура) – 120 млн. лева.

Приблизително 20% от средствата ще бъдат инвестирани в научно-изследователска инфраструктура от регионално и национално значение, като допълващо финансиране на национални инфраструктурни програми в съответствие с подприоритет 5.2. Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите (област на въздействие „Изграждане на научна и иновационна инфраструктура“) от националната програма за развитие „България 2020“.

Инвестиционен приоритет 2

СЦ 1 (подкрепа за приложни изследвания и експериментално развитие) – 176 милиона лв.

Приблизително 30% от средствата по приоритетна ос 1 ще бъдат инвестирани в приложни изследвания и експериментално развитие, като допълващо финансиране на мерките, изпълнявани чрез фонд „Научни изследвания“ по подприоритет 5.2. Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите (област на въздействие „Финансиране на дейностите за изследвания и развитие на иновациите на предприятията“) от националната програма за развитие „България 2020“.

Приоритетна ос 2 (приблизително 504,5 млн. лв.):

Инвестиционен приоритет 1

СЦ1 (Подобряване на постиженията на децата и учениците в овладяването на ключови компетентности по отношение на предучилищното и училищното образование) – 5 млн. лв.

Приблизително 1% от средствата по ПО2 ще бъдат инвестирани в подкрепа за овладяването на ключови компетентности. Интервенцията има допълващ характер към националното финансиране при изпълнение на подприоритет 1.1 „Осигуряване на

достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда”от националната програма за развитие „България 2020”.

СЦ2 (Обхващане и задържане на децата и учениците в образователната система чрез повишаване на мотивацията за учене и привлекателността на образователните институции) – 275 млн. лв.

Приблизително 60% от средствата по ПО2 ще бъдат инвестирани в мерки за постигане на националната цел по стратегията Европа 2020 – намаляване на процента преждевременно напуснали системата на училищното образование до 11%.

Инвестиционен приоритет 2

СЦ1 (подобряване на знанията, уменията и възможностите за реализация на завършилите ВО) – 10 млн. лв

Приблизително 2% от средствата по ПО2 ще бъдат насочени към повишаване на качеството на висшето образование като условие за по-добра реализация на пазара на труда. Интервенцията ще има характер на допълващо финансиране по отношение на мерките, предвидени в националния бюджет. Тя е свързана с постигане на целите от подприоритет 1.1 „Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда в националната програма за развитие „България 2020”.

СЦ2 (оптимизиране дейността на висшите училища) – 4 млн. лв.

Приблизително 1% от средствата по ПО2 ще бъдат използвани като средство за инициране на структурни промени в системата от висши училища в България. Ресурсът на Оперативната програма ще обезпечи финансово реформата, заложена в Стратегията за висше образование, която е в процес на разработка.

СЦ3 (подобряване на достъпа до ВО и увеличаване броя на завършилите ВО между 30-34 годишните до 36% до 2020 г. – 40 млн. лв

Приблизително 8% от средствата по ПО2 ще бъдат насочени към подкрепа за механизми, които да помогнат постигането на националната цел по стратегията „Европа 2020” – 36% от населението в активна възраст да притежава завършена степен на висше образование.

СЦ4 (подобряване на условията за обучение в съчетание с научни изследвания и за развитие на човешките ресурси в сферата на НИ и развойната дейност) – 3,5 млн. лв.

Инвестиционен приоритет 3

СЦ1 (развитие на капацитета и повишаване на квалификацията на заетите в областта на образованието, обучението и науката) – 55 млн. лв.

Приблизително 10% от ресурса на ПО2 ще бъде насочен към квалификация на педагогическия потенциал. Ресурсът има допълващ характер към мерките, изпълнявани в рамките на националния бюджет и ще допринесе за постигане на целите по подприоритет 1.1 „Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда”, област на въздействие „Модернизация на образователната система за предоставяне на достъпно и качествено образование” от националната програма за развитие „България 2020”.

СЦ2 (подкрепа на продължаващото обучение и създаване на условия за придобиване и

надграждане на знания, умения и компетентности) – 2 млн. лв.

Приблизително 0,5% от средствата по ПО2 ще бъдат насочени към допълващи мерки за развитие на ученето през целия живот. Мярката ще спомогне за постигане на целите в подприоритет 1.2 Подобряване на качествените характеристики на работната сила, област на въздействие целия живот и мобилността към потребностите на личността и изискванията на пазара на труда, област на въздействие „Динамично адаптиране на ученето през целия живот и мобилността към потребностите на личността и изискванията на пазара на труда” от националната програма за развитие „България 2020”.

Инвестиционен приоритет 4

СЦ1 (Повишаване на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение) – 10 млн. лв.

СЦ2 (Насърчаване на връзките между професионалното образование и обучение, висшето образование и бизнеса) – 100 млн. лв.

Средствата по инвестиционен приоритет 4, свързани с развитие на професионалното обучение, са в приблизителен размер 20% от общия ресурс на ПО2. Те ще имат характер на основен инструмент за модернизацията на професионалното образование, заложена като цел в Националната програма за модернизиране на системата на професионалното образование.

Приоритетна ос 3 (приблизително 266 млн лв.)

Инвестиционен приоритет 1

СЦ1 (повишаване на качеството и подобряване на достъпа до образование чрез създаване на подкрепяща среда за включващо образование) – 60 млн. лв.

Средствата по тази специфична цел са в размер на 22,5% от общия бюджет на приоритетната ос. Изпълнението на мерки в тази област ще допринесе както за постигане на националната цел по стратегията „Европа 2020” за намаляване на броя на отпадащите от системата на училищното образование (до 11%), така и индиректно - за целта, свързана с намаляване на населението, застрашено от бедност или социална изолация (до 260 000).

Инвестиционен приоритет 2

СЦ1 (ефективна интеграция в образователната система на деца, ученици и младежи от етническите малцинства и от други уязвими групи) – 106 млн. лв.

Средствата по СЦ1 от ИП2, в размер на 39,9% от общия бюджет на ПО3, ще бъдат важен източник на финансиране, що се отнася до интеграция на деца, застрашени от изключване от образователната система, по причини, свързани с принадлежност към затворени и маргинализирани етнически групи. В този смисъл мерките по ПО3 ще допълват националното финансиране, предвидено по Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Изграждането на благоприятна образователна среда ще създаде предпоставки за

1) намаляване на броя на отпадащите (значителен процент от тях принадлежат към малцинствени групи в риск) и

2) по-добра реализация на трудовия пазар като средство за повишаване на заетостта и намаляване на социалната изолация.

И двата резултата са в пряка връзка с националните цели по стратегията „Европа 2020”: намаляване до 260 000 на лицата в бедност и изолация и повишаване нивото на заетост до 76%.

Таблица 2: Преглед на инвестиционната стратегия на оперативната програма

Приоритетна ос	Фонд (ЕФРР ³⁶ , Кохезионен фонд, ЕСФ ³⁷ или ИМЗ) ³⁸	Подкрепа от Съюза ³⁹ (в евро)	Дял (%) от общата подкрепа от Съюза за оперативната програма ⁴⁰	Тематична цел ⁴¹	Инвестиционни приоритети ⁴²	Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет	Общи и специфични за програмата показатели за резултати, за които е определена целева стойност
<1.2.1 type="S" input="G">	<1.2.2 type="S" input="G">	<1.2.3 type="N" " input="G">	<1.2.4 type="P" input="G">	<1.2.5 type="S" input="G">	<1.2.6 type="S" input="G">	<1.2.7 type="S" input="G">	<1.2.8 type="S" input="G">
1	ЕФРР			01 - Strengthening research, technological development and innovation	Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност		

³⁶ Европейски фонд за регионално развитие

³⁷ Европейски социален фонд

³⁸ Инициатива за младежка заетост

³⁹ Общ размер на подкрепата от Съюза (включително основно разпределение и резерв за изпълнение)

⁴⁰ Информация по фондове и по приоритетни оси.

⁴¹ Наименование на тематичната цел (не се прилага за техническа помощ).

⁴² Наименование на инвестиционния приоритет (не се прилага за техническа помощ).

					<p>и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа;</p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

					линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение		
2	ЕСФ			10 - Investing in education, training and vocational training for skills and lifelong learning	<p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система;</p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-</p>		

					<p>специално за групите в неравностойно положение;</p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции;</p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

					работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване		
3	ЕСФ			09 - Promoting social inclusion, combating poverty and any discrimination	Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост; Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите		
4	ЕФРР			Не е приложимо	Не е приложимо	1 - Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по оперативната програма	

РАЗДЕЛ 2 ПРИОРИТЕТНИ ОСИ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, букви б) и в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.A Описание на приоритетните оси, различни от техническа помощ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.A.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос)

Идентификация на приоритетната ос	на	<2A.1 type="N" input="G""SME» > Приоритетна ос 1
Наименование на приоритетната ос	на	<2A.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME" > НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ

☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти	<2A.3 type="C" input="M">
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, организирани на равнището на Съюза	<2A.4 type="C" input="M""SME" >
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез ръководено от общностите местно развитие	<2A.5 type="C" input="M">
☐ За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете	<2A.6 type="C" input="M">

2.A.2. Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2A.0 type="S" maxlength="3500" input="M">

Не е приложимо

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

Фонд	<2A.7 type="S" input="S" "SME" > ЕФРР
Категория региони	<2A.8 type="S" input="S" "SME" > по-слабо развити
Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	<2A.9 type="S" input="S" "SME" > Обща
Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (където е приложимо)	<2A.9 type="S" input="S" >

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

Инвестиционен приоритет	<2A.10 type="S" input="S" "SME" > Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
-------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

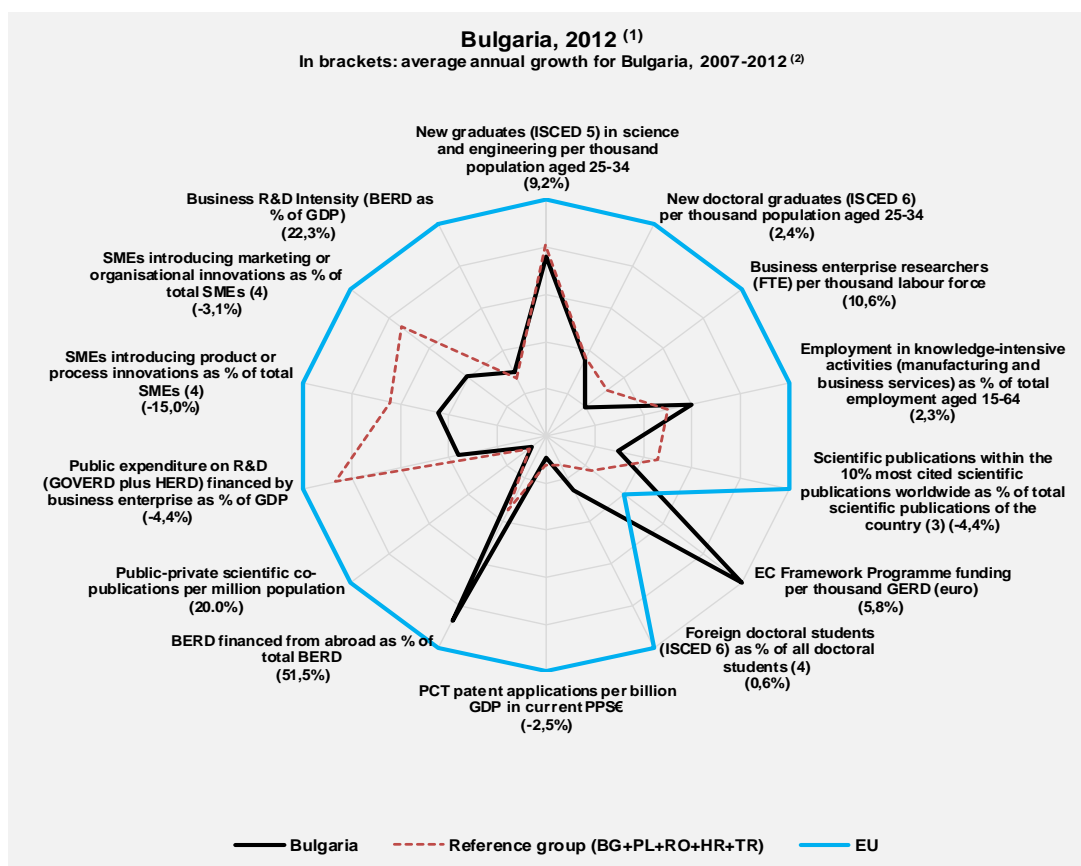
(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	<2A.1.1 type="N" input="G" "SME" > Специфична цел 1
Специфична цел	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" >

	Укрепване и модернизиране на съществуващи центрове за върхови постижения и центрове за компетентност и целенасочено създаване на нови такива структури въз основа на техния потенциал за принос в реализирането на ИСИС и ESFRI, и в отговор на социалните предизвикателства, определени в рамките на Хоризонт 2020
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME ">

Наличната информация, вкл. според класацията на Съюза за иновации, посочва сериозни различия в рамките на ЕС по отношение резултатите от реализацията на научни изследвания и иновации. България остава на последно място сред ЕС28 – позиция, допълнително повлияна от европейския икономически спад и последвалото неблагоприятно въздействие върху националните бюджети за научни изследвания и иновации.

Като важна стъпка за разрешаване на проблема се посочва необходимостта от създаване на взаимнообвързаност между постигането на икономически растеж и конкурентоспособност и увеличаването на инвестициите в научни изследвания и иновации, както и концентриране на наличните ресурси в области с потенциал за създаване на нова или по-висока производителност, работни места и разкриване на нови, бързо развиващи се сектори. По-доброто обвързване на научноизследователските приоритети с проявените технологични предимства (ПТП) може да подобри иновационните постижения на страната.

Source: DG Research and Innovation - Analysis and monitoring of national research policies unit

Data: DG Research and Innovation, Eurostat, OECD, Science Metrix / Scopus (Elsevier), Innovation Union Scoreboard

Notes: (1) The values refer to 2012 or to the latest available year.

(2) Growth rates which do not refer to 2007-2012 refer to growth between the earliest available year and the latest available year for which comparable data are available over the period 2007-2012.

(3) Fractional counting method.

(4) EU does not include EL.

С изключително тревожни стойности, под средните на референтната група, остават: ниското и намаляващо ниво на разходи за НИРД в държавния сектор; ниският и намаляващ относителен дял на МСП, внедрили иновационен продукт или процес, или маркетингова и организационна иновация; ниският брой на изследователите в частните предприятия; ниският и намаляващ относителен дял на научните публикации в топ 10% на най-цитираните научни публикации в света.

Доказан начин за концентриране на ресурсите, ефективността и качеството, с цел преодоляване на подобни негативни тенденции, е сформирването на съвместни партньорства/ обединения с необходимите капацитет и експертиза за извършване на качествена изследователска дейност, обследване на нови идеи и на практическото им приложение. Концепцията за изграждане на центрове за върхови постижения и/ или центрове за компетентност е идентифицирана като успешен механизъм от изтеклите рамкови програми на ЕС за увеличаване и допълнително разгръщане на регионалния потенциал и засилване на конкурентните позиции.

Описаните тенденции в сектор „наука“ у нас правят все по-осезаема липсата на звена, които да осъществяват ефективна концентрация на изследователски ресурс за създаване на качествена научна продукция. В този смисъл и в съответствие с работните дефиниции на European Research Area, ОПНОИР идентифицира потребност от развитие

на **центровете за върхови постижения** като *структура, където изследователската и развойната дейност покриват световни стандарти, която е обезпечена с критична маса квалифицирани изследователи и модерна инфраструктура, припозната е в международен план, способна е да интегрира различни области на познанието и се отличава с устойчив хоризонт на дневния си ред*. Тези центрове трябва да допринасят съществено за развитието на ERA чрез пълноценното им включване в получаването на научни резултати на европейско и световно ниво.

Подкрепата за **центровете за компетентност** ще допълни интервенцията по отношение на центровете за върхови постижения. Под термина „центрове за компетентност“ ОПНИОР разглежда научни екипи/ консорциуми от изследователски организации, които мобилизират наличните ресурси по решаването на *секторни* изследователски задачи, с фокус върху приоритетните области на ИСИС.

В този смисъл двата елемента на приоритетната ос адресират както „стратегическата“ способност на българската наука да реализира изследователски проекти, така и „тактическата“ организация, която позволява работата по приоритетните секторни задачи.

И двата типа центрове ще играят водеща роля за развитието на потенциала за научно-приложни изследвания, както от гледна точка на съвременната инфраструктура, така и от по отношение развитието на човешкия ресурс за изследване и иновации.

Модернизирането, създаването и по-нататъшното развитие на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност изисква насочване на ресурсите към научни и икономически области, определени за приоритетни в Националната стратегия за развитие на научните изследвания и анализите за нуждите на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, както и валидиране чрез детайлен преглед на оценката на въздействието на Седма рамкова програма и актуални данни за публично-частното партньорство в България.

Конкретните мерки следва да се съсредоточат върху подкрепа за научноизследователски екипи с доказан потенциал за провеждане на качествени научни изследвания, чиито постижения са получили признание от международната научна общност. Тези екипи следва да предложат стратегическа програма за развитие в рамките на 10 години. Програмата трябва да включи планове за:

- развитие на научните изследвания в приоритетни за страната области
- прилагане на резултатите от научните изследвания,
- увеличаване на предприемаческите и интердисциплинарни умения на заетия човешки ресурс,
- засилване на партньорството с бизнеса и други заинтересовани страни, напр. чрез съвместни проекти за реализация на разработваните продукти, създаване на spin-off фирми,
- управление на НИИ инфраструктура,
- развитие на човешките ресурси, включително прозрачен механизъм за кариерно изграждане и реализация в икономиката на страната

Съществен елемент от модернизацията и създаването на такива структури/ обединения е доказването на дългосрочно сътрудничество с водещи европейски партньори в сферата на научните изследвания и иновациите, както и включването на потребителите на научните резултати и подготвяните кадри (промишленост, държавни/ регионални организации и др.)

Финансирането на центровете за върхови постижения и центровете за компетентност ще се извършва въз основа на следните критерии:

I. По отношение на центровете за върхови постижения: независима международна оценка на определен брой идентифицирани предложения в ключови области. Пилотно набиране на концепции във връзка с подготовката на ОП се състоя през м. април 2014 г. Методологията, разработена в хода на външната оценка ще се използва при стартиране работата на националната система за оценка и периодичен мониторинг на научния капацитет в страната. Нейното създаване е регламентирано в Закона за научните изследвания, а нуждата от капацитет за оценка, породена от изпълнението на ОПНОИР, ще се превърне в стимул за ефективното изграждане на подобна система.

II. По отношение на центровете за върхови постижения: наличието на оценка, извършена в рамките на инициативата Teaming (Teaming Action) на програмата Horizon 2020. По отношение на центровете за компетентност: финансирането ще бъде обвързано с капацитет, доказан през участие в мярката Tweening и/или ERA Chairs на Европейската комисия.

III. Основен референтен документ за извършване на приоритизация ще бъде Иновационната стратегия за интелигентна специализация с изведените в нея области:

- Мехатроника и чисти технологии
- Информатика и ИКТ
- Индустрия за здравословен живот и биотехнологии
- Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии

Приоритизиране ще бъде извършвано и по отношение на научните области, изведени като значими в Националната стратегия за развитие на научните изследвания⁴³:

- Енергия, енергийна ефективност и транспорт. Развитие на зелени и еко-технологии;
- Здраве и качество на живота, биотехнологии и екологично чисти храни;
- Нови материали и технологии;
- Културно историческо наследство;
- Информационни и комуникационни технологии.

Трябва да се отбележи, че двете стратегии се допълват по отношение на приоритизацията, както илюстрира предложената таблица:

---

⁴³ Националната стратегия за научните изследвания към момента е в процес на съгласуване с проекта на Иновационна стратегия за интелигентна специализация.

Схематично представяне на подкрепата на приоритетните и икономически области и Иновационната стратегия за интелигентна специализация от приоритетните научни направления в Националната стратегия за научни изследвания

<div> <div></div> <div> <div>RIS3</div> <div>Национална Стратегия за научни изследвания</div> </div> </div>	Мехатроника и чисти технологии	Информатика и ИКТ	Индустрия за здравословен живот и биотехнологии	Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии
Енергия, енергийна ефективност и транспорт. Развитие на зелени и еко-технологии;	vv	v	vv	v
Здраве и качество на живота, биотехнологии и екологично чисти храни;		v	vv	vv
Нови материали и технологии	vv	v	v	v
Културно историческо наследство;			v	vv
Информационни и комуникационни технологии	v	vv	v	v

IV. При реализирането на инфраструктурни мерки предимство ще бъде дадено на проекти, които засягат обекти, включени в пътната карта на Европейския стратегически форум за изследователски инфраструктури (ESFRI), но само след провеждане на независима международна оценка и приоритизация, както е обяснено в точки I-III по-горе.

По последни данни за актуалното състояние на центровете за върхови постижения: 15 организации са били финансирани по Седма рамкова програма на приблизителна стойност 20 млн. евро в области: ИКТ; високотехнологични материали, вкл. химия, наноструктури и нанотехнологии, екология и биоразнообразие; храни и селско стопанство, вкл. биотехнологии, и не на последно място биомедицински науки. Повечето от тях надграждат доказан вече капацитет в рамките на последните 10 години чрез участие в различни национални и европейски финансиращи инструменти и доказано сътрудничество на международно и национално ниво в съответните области. Центровете с най-добри резултати са в Българската академия на науките (БАН) и факултетите на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, като значителен опит в областта на селското стопанство и биотехнологиите демонстрират също и съответните звена на Селскостопанската академия, разположени в гр. София и Пловдив, както и Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“.

РАМКОВА ПРОГРАМА	7-ма РП
Брой проекти	16
Размер на европейското финансиране на проектите	22 431 367 евро
Брой участници	16
Размер на европейското финансиране на участниците	20 384 544 евро

Наименование на проекта	Съкратено наименование на проекта	Размер на европейското финансиране	Правно наименование на участника	Научно-изследователска програма
Укрепване на научния капацитет на Софийски университет в областта на технологиите на информационното общество	SISTER	1 070 000.00	Софийски университет „Св. Климент Охридски“	REGPOT
Балкански изследователски център по зеленчуците за трансфер на европейски знания и практика	EU-BALKANVEGE TABLES	1 000 000.00	Институт по зеленчукови култури „Марица“	REGPOT
План за действие – стратегически път към научноизследователско усъвършенстване	PASPORT	75 947.00	Институт по полимери – БАН	REGPOT
Укрепване на капацитета за научни изследвания на страните от Западните Балкани за характеризирание качеството на храните	CHROMLAB-ANTIOXIDANT	620 000.00	Институт по Органична химия с Център по фитохимия – БАН	REGPOT
Оценка на Института за паралелна обработка на информацията, Българска академия на науките	EVALIPP	67 303.00	Институт за паралелна обработка на информацията – БАН	REGPOT
Повишаване на научния потенциал чрез изграждане на локална мрежа от лаборатории за изучаване на екосистемите на влажните зони, тяхното функциониране, възстановяване и управление	WETLANET	936 748.00	Централна лаборатория по обща екология – БАН	REGPOT
Биотехнологични подходи в Агробιοинститут в полза на селекцията при растенията	PLANTBIOSERV	140 800.00	Агробιο-Институт	REGPOT
Оценка на качеството на научните изследвания и възможностите на Факултета по химия, Софийски университет, както и определяне на план за действие	EVEREST	93 992.01	Софийски университет „Св. Климент Охридски“	REGPOT
Укрепване на изследователския потенциал на Пловдивския университет в областта на биологията на комплексните растителни системи и на	BIOSUPPORT	2 210 514.00	Пловдивски университет	REGPOT

хранителните биотехнологии				
Създаване на колоборативна стратегия между европейските и средиземноморски страни за изследвания и контрол върху туберкулозата	EUMEDNETVS TB	999 915.00	Институт по микробиология „Стефан Ангелов“	REGPOT
Повишаване изследователския капацитет на Института по биология и имунология на размножаването	REPROFORCE	1 499 181.20	Институт по биология и имунология на размножаването – БАН	REGPOT
Развитие на научния потенциал на Химическия факултет на Софийския университет в областта на съвременните функционални материали за постигане на световно ниво на изследователската дейност	BEYONDEVER EST	3 799 998.00	Софийски университет „Св. Климент Охридски“	REGPOT
Повишаване на капацитета на Института по физика на твърдото тяло към БАН в областта на многофункционалните наноструктури	INERA	4 053 611.00	Институт по физика на твърдото тяло - БАН	REGPOT
Укрепване на научноизследователския капацитет и иновационен потенциал на Института по полимери – БАН за по-нататъшно интегриране в Европейското научноизследователско пространство	POLINNOVA	2 151 327.00	Институт по полимери - БАН	REGPOT
Съвременните пресмятания в полза на иновациите	ACOMIN	3 219 477.99	Институт по информационни и комуникационни технологии – БАН	REGPOT

Към представената картина на научноизследователската инфраструктура следва да се добавят и понастоящем активните регионални участници в областта на научните изследвания, финансирани по линия на Фонд „Научни изследвания“ и оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г. Според оценката на резултатите от мерките в подкрепа на иновациите и научноизследователската инфраструктура, основните области на интервенция са: електронни технологии и мехатроника – на първо място; материали и нанотехнологии; околна среда, биоразнообразие и оценка на риска; медицински науки, вкл. приложение,

диагностика, клинични проучвания, генетика, здравни услуги; нови източници на енергия; селско стопанство – в известна степен.

В допълнение на по-горе предложените данни е важно да се изтъкне, че хуманитарните и социалните науки са успешно представени в Седма рамкова програма, като са успели да привлекат ресурс, съизмерим с този в сектори здраве, нанонауки и енергия. Освен това, традиционно силните за страната сектори културно наследство и археология са допринесли за финансирането на отделни по-малки инфраструктури по линия на Националната стратегия за развитие на научните изследвания и по този начин са подпомогнали националното участие в инициативите DARIAN и CLARIN. Належаща обаче остава необходимостта от повече и по-успешно сътрудничество и интегриране на ресурсите в тази насока, като опазването на националното наследство с цел повишаване устойчивостта и растежа на туристическия сектор ще бъде насърчавано и в рамките на новия програмен период.

Добра представа за предимствата и потенциала на националната система за научни изследвания може да се получи чрез кратък анализ на резултатите от настоящата Седма рамкова програма, а именно 66% от финансирането е привлечено от БАН и университетите, а остатъкът – от МСП и неправителствените организации. Традиционно силно е присъствието на БАН и университетите в сектори ИКТ, храни, селско стопанство и биотехнологии, околна среда. Съпоставката на международните позиции, заемани от българските специалисти в сферата на научните изследвания и иновациите, и тенденциите в националното финансиране от последните седем години сочат, че относително постоянното ниво на постигнатите добри резултати в науката се дължи на определени традиционни сектори, но е необходимо насочване на допълнително внимание и ресурси към развиващи се високотехнологични области като екологични и здравни технологии, особено по отношение на справяне с предизвикателствата, породени от застаряването на обществото, електронни и нанотехнологии и вградени системи, интегрирани технологии за интелигентна енергия, еко-градове и транспортни системи.

В регионално отношение тенденциите са за концентриране на финансирането в научноизследователски организации в градовете София, Пловдив и Варна. Растящ потенциал се наблюдава в Русе и Бургас, докато Стара Загора и Благоевград, макар и с утвърдени позиции, участват в сфери с по-ниска степен на иновативност.

<i>Идентификация</i>	<2A.1.1 type="N" input="G"“SME” > Специфична цел 2
<i>Специфична цел</i>	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M"“SME” > Изграждане , поддържане и развитие на научноизследователската инфраструктура с цел утвърждаване на университетите и научните организации като регионални фондове на знанието и технологиите и/или изпълняване на функции на разпределителни възли в подкрепа на реализацията и устойчивостта на паневропейските научноизследователски съоръжения

<p>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</p>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" SME "></p>
--	---

Прерогативът за модернизиране на съществуващата и изграждане на нова съвременна научноизследователска инфраструктура е в съответствие с целите на стратегия „Европа 2020“, по-конкретно по отношение на развитието на умения за преодоляване на пазарните несъответствия и увеличаване на потенциала на природните науки, математиката и информационните технологии. Предвидените синергии между финансирането по линия на политиката за сближаване и Хоризонт 2020 ще допринесат за реализиране на концепцията за приоритетен стълб „Високи постижения“ и увеличаване на транснационалното и междурегионално сътрудничество в сфери с идентифицирани предизвикателства за икономиката и обществото. Също така е важно да се предприемат действия за засилване на съгласуването между икономическите (във връзка с интелигентната специализация) и научните приоритети, както и да се постигнат по-добри резултати в области с потенциал за растеж като инженерство, фармация, материали и транспорт. Целевите мерки по ОП НОИР следва да са насочени и към други сфери с висок технологичен потенциал, които пряко съответстват на икономическото развитие и традиционно отчитат стабилни резултати по показатели като ИКТ, екологичен сектор, вкл. хранителна промишленост и енергетика.

Мерките по Специфична цел 2 ще отговорят и на спешната необходимост от повишаване качеството на човешките ресурси, подобряване на образованието и придаване на по-практическа насоченост на учебните програми и привлекателност на инженерните и техническите професии. Необходимо е също така мобилизиране на географски разпределена експертиза и компетентна оценка предвид концентрацията на основният потенциал за извършване на НИРД и иновации в столицата. Оценката на въздействието на участието на публични и частни научноизследователски организации и университети в ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ и ОП „Развитие на човешките ресурси“ в предходния програмен период разкрива сходни тенденции за постигане на добри резултати в сфери: ИКТ; материали вкл. химия и нанотехнологии; околна среда, вкл. биоразнообразие, опазване на растенията и биомедицински изследвания. Сфери с проявен капацитет за нововъведения и динамика в привличането на средства и създаването на сътрудничество са: мехатроника и електроника, транспорт, астрономия и енергетика. Те кореспондират пряко с области Мехатроника и чисти технологии и Информатика и ИКТ, обособени в Иновационната стратегия за интелигентна специализация. Насочвайки вниманието си към тях ОПНОИР ще даде ефикасен инструмент за постигане на цел 1 на стратегията: „Фокус върху иновационния потенциал в идентифицираните тематични области“.

На картата на България ситуацията изглежда по следния начин:

Най-активните организации в привличането на финансиране и изпълнението на национални и международни проекти се намират в София, като в основната си част това са институтите на Българската академия на науките и Софийският университет „Св. Климент Охридски“, следвани от Медицински университет – София, Технически университет – София, и не толкова активните Химикотехнологичен и металургичен университет, Лесотехнически университет и Минно-геоложки университет. В Пловдив, вторият по големина български град с преобладаващи хранително-вкусови и селскостопански характеристики на икономическия профил, най-високи резултати в проектната дейност и усвояването на средства отчитат Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“, следван от Медицинския университет – Пловдив и Университета по хранителни технологии. Като се има предвид географската близост на гр. Стара Загора и разположените в него по-малки и основно обслужващи нуждите на регионалната икономика университети и научноизследователски организации, като например Тракийският университет и институтите на Селскостопанската академия, може да се заключи, че е налице необходимост от инициране на по-системни и целенасочени интервенции за насърчаване на регионалната интеграция и за подкрепа на развитието на човешките ресурси в сектора.

Резултатите от предходния програмен период, заедно с оценката на научноизследователската инфраструктура и социално-икономическите предизвикателства на региона, нареждат на трето място Варна като регион на знанието, ученето и предприемаческата динамика. Тук най-добри постижения отчитат Техническият университет – Варна, Медицинският университет и Институтът по океанология към БАН, които демонстрират нарастващ потенциал по отношение материално-техническата база и взаимодействието между научни изследвания и образование в сфери като качество на живот, здраве и околна среда, които следва да се разглеждат в рамките на Специфична цел №2. Регионът е от значение и по отношение на развитието на алтернативни енергийни източници и опазването на природното богатство в района на Черно море.

Не на последно място картата на НИРД и иновациите на България показва значителен капацитет за участие в идентифицираните проекти и инфраструктури в Стратегията за Дунавския регион с очакван ефект по отношение създаването на партньорства с бизнеса в области: качество на живот, води и оценка на риска за околната среда. Водещите организации в Дунавския регион са Русенският университет „Ангел Кънчев“, следван от Медицинския университет - Плевен с доказани резултати в научните изследвания и обучението, които работят със съвместната подкрепа на мрежа от институции, разположени в София и Пловдив.

Структурната помощ от Европейския съюз ще се използва за целево модернизиране на научноизследователската инфраструктура и изграждане на нова инфраструктура в институти за научни изследвания и висши учебни заведения с цел създаване на конкурентна среда за растеж. Създаването и модернизирането на научноизследователската инфраструктура във висшите училища и институтите за научни изследвания ще подпомогне обучението на висококвалифицирани специалисти, мотивирани да прилагат уменията си за икономическото и обществено развитие на България. Мерките, свързани с индивидуалното развитие на учените извън центровете за върхови постижения и центровете за компетентност ще бъдат подкрепени в рамките на ИП1 от ПО2 на ОПНОИР. Мерките, насочени към учените в центрове за върхови постижения и компетентност ще съпровождат реализацията на инфраструктурните проекти по ПО1, ИП1, тъй като интегрираният подход за цялостно развитие на такива центрове е доказано най-удачен по отношение на ефективното използване на ресурсите

Ще се подкрепят звена, които допринасят за повишаването на иновационния потенциал на икономиката, имат установени партньорски отношения, участват в международни и европейски проекти и мрежи и помагат за постигане на целите на Иновационната стратегия за интелигентна специализация. Акцент ще бъде поставен върху изграждането на съвременна научна база, чрез която научните организации и висшите училища ще могат да участват в програмите на Европейския институт за иновации и технологии и в публично-частни партньорства в рамките на програма „Хоризонт 2020“.

Развитието на научната инфраструктура в стратегически области е пряко свързано с планираното от страна на правителството модернизиране на Националната пътна карта за научна инфраструктура до края на 2014 г. с цел изграждане на определен брой регионални партньорски съоръжения (РПС) и/или разпределени възли към паневропейските научни съоръжения. Според последния доклад на Европейския стратегически форум за научноизследователски инфраструктури, три проекта са готови да стартират на ниво ЕС, които ще се финансират от страните-членки и Хоризонт 2020. Става въпрос за проекти EPOS, ELIXIR и European Spallation Source (ESS). Европейският стратегически форум за научноизследователски инфраструктури препоръчва още девет проекта за финансиране от национални източници и ЕСИ фондовете: ECCSEL, EISCAT, EMSO, BBMRI, ELI, CTA, SKA, CLARIN и DARIAH. България има интерес да се включи в EPOS и BBMRI. Предвид участието на местни организации в EURO-Argo, CLARIN и DARIAH и регионалния потенциал в сферата на околната среда и богатата био-медицинска база данни интерес ще представляват LIFEWATCH и ELIXIR предвид възможността за интегриране на научните изследвания и иновациите в България.

Предвижданият от ПО НОИР подход във връзка с паневропейските научни инфраструктури ще бъде в посока клъстерно групиране на различни публични и частни организации в сферата на научните изследвания и иновациите в конкретни области като околна среда и медицински науки, с цел постигане на по-значителен и

благоприятен ефект от интегрирането на националния научен капацитет в Европейското научноизследователско пространство.

Картината на актуалното състояние няма да е пълно ако не включва обобщени данни за необходимостта от мащабни инвестиции в информационната и комуникационна инфраструктура в университетите, особено в онези, които работят в по-слабо развитите части на страната или в области от особен интерес за развитието на ЧР – сигурност, транспорт, вкл. морски транспорт. Затова е по-удачно да се възприеме разбиране за ИКТ в рамките на подсектори, които генерират икономическа възвръщаемост и заетост. Ученето чрез виртуално симулиране и образност набира все по-голяма скорост в изграждането на новото поколение учени и преподаватели и е един от основните фактори за присъединяването към мрежите за европейско и международно сътрудничество.

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁴⁴ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME"	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME">	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁴⁴

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Не е приложимо

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁴⁵ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

45

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁴⁶)

Не е приложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁴⁷ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁴⁶ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁴⁷ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p><u>Дейности:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за реализирането на стратегически изследователски програми в центрите за компетентност и в инфраструктурните комплекси, които да гарантират тяхното устойчиво развитие и добавен ефект за националната и регионална икономика; • Подкрепа за създаване и развитие на центрове за върхови постижения вкл. обновяване на сградния фонд, материалната база и закупуване на оборудване; • Подкрепа за създаване и развитие на центрове за компетентност, вкл. обновяване на сградния фонд, материалната база и закупуване на оборудване; • Подкрепа за модернизирането на научната инфраструктура и на съществуващите учебно-изследователски лаборатории на научни институти и висши училища, които провеждат изследвания в области, съответстващи на регионалните и националните икономически и социални предизвикателства и съгласно приоритетите на Иновационната стратегия за интелигентна специализация; • Създаване и модернизиране на регионални научни инфраструктури, в т.ч. и на уникални колекции и архиви⁴⁸ и регионални партньорски	

съоръжения/ разпределени възли на паневропейските научни комплекси, определени в Европейската пътна карта за научна инфраструктура⁴⁹;

Идентифициране на основните целеви групи:

- Изследователи, предприемачи, иноватори, преподаватели, докторанти, пост-докторанти, млади учени, специализанти, участници в научни изследвания, студенти, ученици.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

- Публични и частни научни организации, институти, лаборатории, предприятия за НИРД (включително БАН и ССА), висши училища и/или техни основни звена, центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, консорциуми от научни организации и/или висши училища, МОН и второстепенни разпоредители, Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи” (ИА ЕСМИС).

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на постижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата ос са концентрирани в два приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 1, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p>	

⁴⁹ http://ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/esfri-strategy_report_and_roadmap.pdf#view=fit&pagemode=none

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в области на приоритетни научни направления от Националната стратегия за научни изследвания и/или приоритетите на ИСИС.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни в механизма за програмиране на операциите по ОП НОИР. Центровете за върхови постижения и центровете за компетентност ще бъдат финансирани само след независима международна оценка на научния им капацитет и програмата им за развитие. За останалите мерки ще се предвидят възможности за международна оценка на научния потенциал и привличане на международни рецензенти при селектирането на проектите и отчитането на тяхната дейност (периодично и етапно).

2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа</p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>
<p><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> <p>Не е приложимо</p>	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.4.1 type="S" input="S"></p> <p>Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа</p>
<p><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></p> <p>Не е приложимо</p>	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S"“SME” ></p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</p>
--------------------------------	--

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G"“SME” ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M"“SME” ></p> <p>Подкрепа за приложни изследвания и експериментално развитие в приоритетни области, подпомагащи развитието на икономиката</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M"“SME” ></p>

Развитите индустриални страни са разделили помежду си пазара на високите технологии (космически, ИКТ, фармация, електроника и др.). Те произвеждат 80 % от високотехнологичните продукти. България е изправена пред предизвикателствата, пред които са стоят и развитите страни-членки на ЕС. У нас обаче негативни усилващи фактори са условията на тежък преход след дългогодишна изолация от научно-изследователския международен живот и ниските показатели на процент от БВП,

заделян за НИРД. Анализ на състоянието на изследователския сектор в България⁵⁰, извършен от Министерството на образованието и науката през изминалия програмен период, очертава следните слабости по отношение връзката „икономика-знание”:

- Затихващи дейности на научната система
- Слаб пазар на научни продукти и нисък абсорбционен капацитет
- Намаляващ капацитет за иновации
- Загуба на интелектуален потенциал
- Недостиг на млади хора в системата

В този смисъл ефективното управление на науката като икономически фактор, гарантиращ ръст, заетост и динамичност на националната икономика, е приоритет на българското правителство. Това ще се постигне, чрез насърчаване на инвестициите в научноизследователската и иновационна дейност, развитие на връзки между предприятията, научноизследователски и развойни центрове и институциите за висше образование.

Участието на частния сектор в научно изследователската дейност е една от основните задачи на ЕС. Като дейност е предвиден в почти всички политически документи на Общността. Предвижда се включването на бизнеса не само под формата на преки инвестиции, а като бенефициент на научни знания и продукти и стабилен партньор в триъгълника на знанието. Изграждането на ефективни партньорства между научните организации, университетите и бизнеса обогатява всички участници в процеса с нови знания и умения и създава висока добавена стойност за икономиката.

Мерките по ПО1 са насочени най-вече към развиване на потенциала на научните организации за приложни изследвания и иновации, както и на връзките наука-бизнес.

В отговор на идентифицираните слабости, свързани с човешкия ресурс като: недостиг на млади хора, които да работят в приложни изследователски полета, откъсване от водещи световни тенденции в приоритетни области – ОПНОИР ще реализира по ПО2 мерки за кариерно развитие и насърчаване на млади изследователи.

За преодоляване на икономическото изоставане трябва да се предприемат дейности за подпомагане на приложните научни изследвания в приоритетните за страната направления, дефинирани в Иновационната стратегия за Интелигентна специализация, Националната стратегия за научни изследвания и други програмни документи. Научното обслужване и участие в усвояването или създаването на нови технологии в индустрията е необходимо за гарантиране на интелигентен, устойчив растеж с по ефективно използване на ресурсите. Инвестициите в приложни научни изследвания, осъществени чрез мерките на оперативната програма, ще повишат като цяло капацитета на българските научни институции и изследователи за по-успешното им интегриране и пълноценно участие в Европейското изследователско пространство и в националните и европейски технологични платформи.

---

⁵⁰ www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=5279

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁵¹ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME"	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME">	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁵¹ За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Не е приложимо

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁵² (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

52

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁵³)

Не е приложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁵⁴ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁵³ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁵⁴ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>Дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за провеждане на приложни научни изследвания в приоритетните области на ИСИС в научни институции извън центровете за върхови постижения и за компетентност. Финансиране на самите изследвания и дейности, свързани със закупуване на нова или модернизиране на съществуваща апаратура, оборудване, материали, консумативи и др. необходими разходи за провеждане на приложното научно изследване, включително и разходите по възнаграждения на участниците; • Осигуряване на подкрепа за достъп и участие на български научни организации и висши училища до различни европейски технологични платформи, съвместни технологични инициативи и в Европейския институт за технологии и иновации; • Предоставяне на подкрепа за изграждане, развитие и използване на пилотни центрове във висшите училища и научните институти за провеждане на, изследователска работа, експериментално развитие и прототипиране; • Осигуряване на подкрепа за участие на български научни организации и висши училища в европейски и световни партньорски проекти и мрежи в приоритетни области, с цел повишаване конкурентоспособността и качеството на научните изследвания;	

- Подкрепа на съвместни научно-изследователски проекти с индустрията с цел насърчаване и пълно реализиране на капацитета на клъстерите за повече растеж и по-добър живот и работни места в регионите.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Изследователи, преподаватели, докторанти, пост-докторанти, млади учени, специализанти, студенти, ученици.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

- публични и частни научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, висши училища и/или техни основни звена, центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, консорциуми от научни организации и/или висши училища, клъстери, МОН и др. секторни министерства.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<p><i>Инвестиционен приоритет</i></p>	<p><i><2A.2.2.1 type="S" input="S"></i></p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</p>
	<p><i><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></i></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 1, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на</p>

административната тежест за бенефициентите.

Допълняемост с други финансови източници

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в области на приоритетни научни направления от Националната стратегия за научни изследвания или приоритетите на Иновационната стратегия.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни в механизма за програмиране на операциите по ОП НОИР. По настоящата приоритетна ос ще се предвидят възможности за независима международна оценка на научния потенциал на бенефициентите и привличане на международни рецензенти при селекцията на проектите и отчитането на техните резултати.

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</p>
--------------------------------	--

Планирано използване на финансови инструменти	<2A.2.3.2 type="C" input="M">
<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"> Не е приложимо	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)
 (Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<2A.2.4.1 type="S" input="S"> Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение
<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"> Не е приложимо	

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението

(по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.) ⁵⁵			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
<2A.2.5.1 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.2 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.3 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.4 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.5 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.6 type="N" input="M" SME >			<2A.2.5.7 type="S" maxlength="20" input="M" SME >	<2A.2.5.8 type="S" maxlength="100" input="M" SME >

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7⁵⁶

Специфични разпоредби за ЕСФ⁵⁷, когато е приложимо (по приоритетни оси и когато е уместно — категории региони): социални иновации, транснационално сътрудничество и принос от ЕСФ по тематични цели 1—7.

Описание на приноса на планираните действия по приоритетната ос за:

- социалните иновации (ако не са включени в специално предвидена за тях приоритетна ос);
- транснационалното сътрудничество (ако не е включено в специално предвидена за него приоритетна ос);
- тематични цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

⁵⁵ За ЕСФ списъкът включва общите показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по полове. За ЕФРР и за Кохезионния фонд разпределението по полове в повечето случаи не е от значение. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

⁵⁶ Само за програми, подкрепяни от ЕСФ.

⁵⁷ За ЕСФ списъкът включва общи показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за изпълнението.

Приоритетна ос	<2A.3.1 type="S" input="S">
<2A.3.2 type="S" maxlength="7000" input="M"> Неприложимо	

2.A.8 Рамка на изпълнението

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка v) и приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос

(по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)⁵⁸

Приоритетна ос	Вид показател (Основна стъпка за изпълнението, финансов показател, показател за изпълнението или когато е целесъобразно — показател за резултатите)	Идентификация	Показател или основна стъпка за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Фонд	Категория региони	Етапна цел за 2018 г. ⁵⁹			Крайна цел (2023 г.) ⁶⁰			Източник на данните	Обяснение за значението на показателя, по целесъобразност
							М	Ж	О	М	Ж	О		
<2A.4.1 type="S" input="S"	<2A.4.2 type="S"	Стъпка за изпълне	Стъпка за изпълнение или финансов	Стъпка за изпълнение или финансов	<2A.4.6 type="S" input="	<2A.4.7 type="S"	<2A.4.8 type="S" maxlength="255"			Стъпка за изпълнение или финансов			Стъпка за изпълнение или финансов	<2A.4.11 type="S" maxlength="500"

⁵⁸ Когато ИМЗ се изпълнява в рамките на дадена приоритетна ос, етапните цели и целите на ИМЗ трябва да бъдат разграничени от другите етапни цели и цели за приоритетната ос в съответствие с актовете за изпълнение, посочени в член 22, параграф 7, пета алинея от Регламент (ЕС) № 1303/2013, тъй като средствата за ИМЗ (специално разпределени средства и съответната подкрепа от ЕСФ) са изключени от резерва за изпълнение.

⁵⁹ Етапните цели могат да бъдат представени общо (мъже+жени) или разпределени по пол. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

⁶⁰ Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени полове. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

>	<i>input="S"></i>	<i>ние или финансов показател <2A.4.3 type="S" maxlength="5" input="M"></i> <i>Изпълнение или резултат <2A.4.3 type="S" input="S"></i>	<i>показател <2A.4.4 type="S" maxlength="255" input="M"></i> <i>Изпълнение или резултат <2A.4.4 type="S" input="G" or "M"></i>	<i>показател <2A.4.5 type="S" input="M"></i> <i>Изпълнение или резултат <2A.4.5 type="S" input="G" or "M"></i>	<i>S"></i>	<i>input="S"></i>	<i>input="M"></i>	<i>показател <2A.4.9 type="S" input="M"></i> <i>Изпълнение или резултат <2A.4.8 type="S" input="M"></i>	<i>показател <2A.4.10 type="S" maxlength="200" input="M"></i> <i>Изпълнение или резултат <2A.4.10 type="S" input="M"></i>	<i>input="M"></i>

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението
(незадължително)

<2A.4.12 type="S" maxlength="7000" input="M">

2.A.9 Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7—11: Категории интервенции⁶¹

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 7: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	<2A.5.1.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.1.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.1.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.1.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	058 Инфраструктура за научни изследвания и иновации (публична)	
	060 Научноизследователски и иновационни дейности в публични научноизследователски центрове и центрове на компетентност, включително изграждане на мрежи	

Таблица 8: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	<2A.5.2.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.2.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.2.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.2.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	01 Безвъзмездна помощ	

⁶¹ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

Таблица 9: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	<2A.5.3.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.3.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.3.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.3.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.3.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	07 Неприложимо	

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	<2A.5.4.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.4.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	07 Неприложимо	

Таблица 11: Измерение 6 – Допълнителна тема за ЕСФ ⁶² (само за ЕСФ)		
Фонд	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N >	
Категория региони	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N >	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.5.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.5.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.5 type="N" input="M" Decision=N >

⁶²

Когато е целесъобразно, включва количествена информация за приноса на ЕСФ по тематичните цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Неприложимо

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно)

(по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Приоритетна ос	<div><3A.6.1 type="S" input="S"></div> <div>1 Научни изследвания и технологично развитие</div>
<div><2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M"></div>	

2.A.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос)

Идентификация на приоритетната ос	на	<2A.1 type="N" input="G""SME» > Приоритетна ос 2
Наименование на приоритетната ос	на	<2A.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME" > Образование и учене през целия живот

☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти	<2A.3 type="C" input="M">
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, организирани на равнището на Съюза	<2A.4 type="C" input="M""SME" >
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез ръководено от общностите местно развитие	<2A.5 type="C" input="M">
☐ За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете	<2A.6 type="C" input="M">

2.A.2. Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2A.0 type="S" maxlength="3500" input="M">

Неприложимо

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

Фонд	<2A.7 type="S" input="S""SME" > ЕСФ
Категория региони	<2A.8 type="S" input="S""SME" > По-слабо развити
Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	<2A.9 type="S" input="S""SME" > Обща
Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (където е приложимо)	<2A.9 type="S" input="S" >

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

Инвестиционен приоритет	<2A.10 type="S" input="S""SME" > Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система
-------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

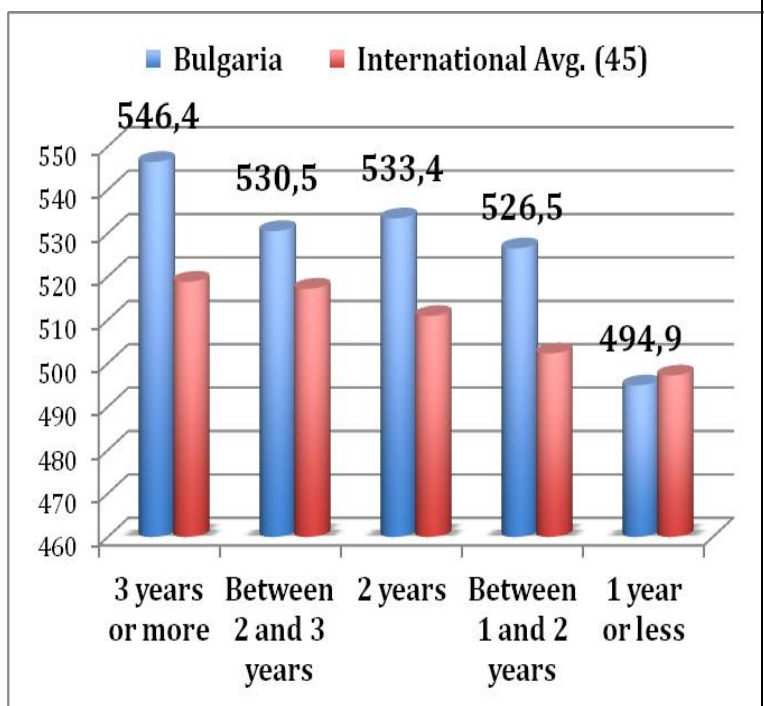
Идентификация	<2A.1.1 type="N" input="G""SME" > Специфична цел 1
Специфична цел	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME" > Подобряване на постиженията на децата и учениците в овладяването на ключови компетентности по отношение предучилищното и училищното образование
Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M""SME" > Ългарското предучилищно и училищно образование има своите традиционни достойнства, които следва да бъдат съхранени. В изпълнение на целите на Националната програма за развитие на училищното

	<p>образование и предучилищното възпитание и подготовка (2006–2015 г.) бяха предприети положителни стъпки, най-съществените сред които са въвеждането на единни разходни стандарти за издръжката на едно дете/ученик, прилагането на делегирани бюджети, задължителната двугодишна подготовка преди първи клас, прилагането на единен образователен пакет – стандарти, учебни програми и учебни планове, ориентирани към резултати от обучението, ежегодните национални външни оценявания в края на 4. и на 7. клас и на задължителните държавни зрелостни изпити.</p> <p>В същото време системата на предучилищното и училищното образование е изправена и пред редица проблеми и предизвикателства. Част от промените в последните години са неефективно осъществени – неразработени докрай механизми, небалансирани правомощия, несвързаност на промените, неучастие на всички заинтересовани страни.</p> <p>Независимо от ориентацията на стандартите и учебните програми към придобиване на ключови компетентности, 39.4% от 15-годишните български ученици показват резултати под критичното първо равнище в областта на четенето, математиката и природните науки в международното изследване PISA 2012 на ОИСП, като особено отчетливи са разликите в резултатите според вида на училището и големината на населеното място.</p> <p>Решаването на тези проблеми в рамките на задължителното училищно образование трябва да бъде предшествано от висококачествено и икономически достъпно образование и грижи в ранна детска възраст. В тази връзка, утвърждаването на задължителната предучилищна подготовка на децата, две години преди постъпването им в училище (от 2012 г.), има огромен образователен ефект, който носи дълготрайни ползи с оглед на социализацията и постиженията на всяко дете през целия период на обучение, а не само на по-добрите резултати в училище.</p> <p>Повишаването на качеството на предучилищното образование ще бъде солидна основа за по-нататъшно учене и ще допринесе за превенцията на отпадането от училище и за увеличаване на ползите при завършване на следваща образователна степен и придобиване на нови умения.</p> <p>Това, което е най-важно в предучилищната възраст е</p>
--	---

езиковото развитие и връзката с последващото училищно обучение. Езиковото развитие на детето е умение, което е предвестник на неговите умения за аналитично мислене и се проявява през най-ранните години на живота. Индивидуалните разлики във вербалните умения на децата продължават до деветгодишна възраст, когато те са вече в началния курс. С времето разликите в речника от ранното детство се задълбочават и засягат училищната готовност и представянето в училище, както и кариерното развитие на по-късен етап.

Данни от изследването PIRLS показват, че има съществено влияние на посещаването на детска градина върху постиженията на четвъртокласниците. Съществува разлика не само между непосещаващите и посещаващите занятия в предучилищната образователна степен, но и между тези, които са посещавали детска градина по-малко от една година, и посещаващите детска градина повече от година.

Резултати от PIRLS 2011 г. по продължителност на посещаване на предучилищна подготовка.

Проблем за осигуряване на качеството в училищното образование е слабата подкрепа за съществуващата система за управление на качеството. От подобен порядък са и затрудненията, свързани с инспектирането на образователните институции.

Тук като положителен пример трябва да бъде посочена работата на специализирания Център за

	<p>оценка и контрол на качеството на образованието (ЦКОКО), който от 2005 г. функционира като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към МОН.</p> <p><i>Основен проблем.</i> При наличието на значително развита система за външно оценяване, все още липсва анализ за съпоставяне резултатите на учениците на входа и на изхода на съответния етап, поради което резултатите от външното оценяване не водят до достатъчно надеждни изводи относно постиженията на учениците от различните видове училища, както и не предоставят информация за влиянието на средата.</p> <p><i>Другите затруднения</i> могат да бъдат обобщени така:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Информацията за слабите места в подготовката на учениците, генерирана през инструментите на външното оценяване не се използва за планиране на обосновани управленски решения. • Тя не е обект на системна аналитична работа. • Не е създаден софтуерен продукт, подобен на рейтинговата система във висшето образование, който да позволи лесно боравене с наличните данни.
--	--

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G"“SME” ></p> <p>Специфична цел 2</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M"“SME” ></p> <p>Обхващане и задържане на децата и учениците в образователната система чрез повишаване на мотивацията за учене на привлекателността на образователните институции</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M"“SME” ></p> <p>В последните години в страната се наблюдава положителна тенденция в стойностите на преждевременно напусналите образованието сред населението на възраст 18 - 24 години. Темповете, с които страната ни намалява дела на преждевременно напусналите училище през последното десетилетие са значително по-ускорени от средните за ЕС. Актуалната ситуация в България показва, че все още не е задоволителен постигнатият за 2013 г. дял от 12.5 %. През програмния период 2014 – 2020 г. дялът на преждевременно напусналите образователната система трябва да бъде намален под 11 % г.</p>

	<p>Засилва се отчуждаването на децата и учениците, и тенденциите за повишаване на нивата на демотивация за учене поради различни причини –финансово-икономически затруднения на семействата и понижения социален статус; трудности при усвояване на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението; неразвита сиситема за кариерно и ориентиране и консултиране, етно-културни и институционални причини.</p> <p>В тази връзка е необходимо създаване на подкрепяща образователна среда, вкл, допълнителна и консултационна работа, фокусирана върху деца и ученици с образователни дефицити, както и тези с изявени способности и мотивиращи училищни, извънучилищни и извънкласни дейности, както и занимания по интереси в целодневна организация на учебния процес.</p> <p>Необходимо е разработване и прилагане на системни и ефективни подходи за подкрепа на деца и ученици с пропуски в обучението, за навременно откриване и насърчаване на даровити и талантиливи деца, както и разработен междусекторен координационен механизъм на национално, областно и общинско равнище, основаващ своите политики, планове и мерки на систематично наблюдение, анализ и оценка като предпоставка за коригиращи действия, разпределение на ресурси, насочване на инвестиции съобразно потребностите на съответните равнища, при гарантиране на редовна отчетност и прозрачност.</p> <p>В допълнение към предвидените по тази специфична цел мерки, е необходимо и унифицирането на системата за контрол и оценка на качеството на образованието (критерии, инструментариум, процедури) на системно ниво и на ниво образователна институция, която да осигурява съпоставимост на резултатите. В тази връзка е необходимо да бъдат подкрепени мерки за внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стндартизирана диагностика на училищната готовност.</p>
--	---

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁶³ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME" >	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁶³

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁶⁴ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

64

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁵)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁶⁶ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁶⁵ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁶⁶ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>Дейности:</p> <p>Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се допринесе за повишаване на нивото на грамотност на 15-годишните ученици (включително от уязвимите групи, като при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група и необходимостта от индивидуален подход) в областта на четенето, математиката и природните науки, усвояване на знания и умения за работа в дигиталното общество, придобити компетентности, подкрепящи личностното развитие, социалната интеграция и професионална реализация и развити нагласи за вземане на информирани решения в полза на себе си и на другите за гарантиране на устойчиво развитие; да се намалят различията в резултатите от ученето в различните училища и населени места; да се модернизират учебните програми, учебните планове, учебниците и учебните помагала; да се осигурят условия и подкрепа за прилагането на педагогически иновации и съвременни подходи на преподаване; да се засили действието на системите за ранно установяване и ранна намеса при проблеми с ученето.</p> <p>Чрез част от мерките в този инвестиционен приоритет се очаква да се изгради функционираща цялостна система за управление на качеството на образованието.</p> <p>В този смисъл се предвиждат както мерки за утвърждаване на стандарти и процедури на оценка, така и за изграждане/административно укрепване на аналитичните структури, които се предполага да служат като трансмисия между мониторинга и ежедневното управление на училищната система.</p> <p>Извънкласните дейности и заниманията по интереси, ще допринесат за повишаване на положителната мотивация за учене, степента на социализация и ефективно учене, задържане на учениците в училище, реинтеграция към образователната система.</p> <p>С осъществяването на предложените мерки се очаква да се увеличи броят на</p>	

децата и учениците, обхванати в образователната система, да се подобри достъпът до училищно образование, да се осигури проходимостта между образователните институции и да се намали процентът на отпадащите от училище. За постигането на тези цели се предвиждат дейности, насочени към осигуряване на позитивна образователна среда, подкрепяща индивидуалните интереси и способности на учениците с оглед пълноценното им развитие и изграждането им като самостоятелни творчески и обществено активни индивиди. Извънкласните и извънучилищните дейности са насочени към пълноценно осмисляне на свободното от учебни занимания време на учениците съобразно индивидуалните им интереси, към откриване и развитие на техните дарби и на творческото мислене и др. В резултат ще се засили интереса на учениците към придобиване на знания, практически умения и компетентности, както и задълбочения интерес към знанието за постигане на увереност в собствените възможности.

Предложените мерки са в подкрепа на дейностите в Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020).

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Дейности за подобряване на ключовите компетентности на учениците с акцент върху грамотността, уменията за общуване на чужд език, дигиталната компетентност, социалните и гражданските компетентности;
- Въвеждане на модерни технологии и интерактивни методи и средства в образователния процес, включително и на електронно съдържание;
- Разработване, актуализиране и оценка на ефективността на учебни планове и програми;
- Изграждане на модерна защитена образователна среда в училищата, базирана на съвременни за онагледяване/представяне на учебния материал и за обезпечаване на специализираните кабинети (физика, химия и др.);
- Внедряване на интелигентни интерактивни системи за общуване с родители и общество;
- Изграждане на облачна среда за образователни услуги и съдържание с надежден комуникационен достъп на потребителите – експерти, педагогически кадри и ученици.
- Модернизиране на учебния процес чрез внедряване на ИКТ решения за преподаване и учене от разстояние, въвеждане на дистанционна форма за образование и обучение – осигуряване на специализирано оборудване за онлайн сътрудничество и съвместни проекти между институти/висши училища/училища и др.
- Подобряване на управлението на институциите и процесите в системата на предучилищното и училищното образование, включително в областта на инспектирането;
- Разработване на стандарти за гарантиране на качеството на предучилищното образование с участието на всички заинтересовани

страни (включително родителите) и разработване на подходящи за развитието на децата програми и учебно съдържание, които благоприятстват придобиването както на когнитивни, така и на некогнитивни умения;

- Подкрепа на педагогическите иновации, които увеличат шансовете на децата и учениците за постигане на по-добри образователни резултати;
- Разширяване и усъвършенстване на прилагането на системата за оценяване (външно и/или вътрешно) на резултатите от обучението на учениците на национално, регионално и училищно равнище;
- Измерване на постиженията на учениците в областта на четенето, математиката и природните науки в т.ч. дейности, свързани с участие в национални и международни изследвания, вкл. обучение на педагогически специалисти за прилагане на международни стандарти за оценяване на учениците;
- Въвеждане на система за контрол на качеството на труда на педагогическите кадри;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Осигуряване на занимания по интереси в целодневната организация на учебния ден в училищата;
- Осигуряване на възможности за разгръщане на творческите способности и изява на децата и учениците чрез извънкласни и извънучилищни дейности и занимания по интереси
- Осигуряване на възможности за обучение, съобразно с индивидуалните потребности на децата и учениците, стимулиране на иновативността и предприемачеството;
- Подкрепа за разработване и реализиране на училищни програми, свързани със спецификата на организация и провеждане на извънкласни и извънучилищни дейности и занимания по интереси;
- Осигуряване на достъп до предучилищна подготовка чрез разширяването на възможностите за включване в полудневни групи
- Въвеждане на ефективна система за продължаваща квалификация на педагогическите кадри, мотивираща младите хора, съобразно нуждите и професионалното развитие, чрез подкрепа за използване на иновативни методи за преподаване и за начините на овладяване на културното многообразие в класната стая
- Внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стандартизирана диагностика за училищната готовност.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Децата, ученици, младежи, възрастни извън задължителната училищна възраст, родители, учители, педагогически специалисти, психолози,

директори.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ДАЗД, детски градини, училища, общини, ресурсни центрове, читалища, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в области на приоритетни научни направления от Националната стратегия за научни изследвания или приоритетите на Иновационната стратегия.</p> <p>Хоризонтални принципи</p>	

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващоформални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система</p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>
<p><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.4.1 type="S" input="S"></p> <p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващоформални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система</p>
<p><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S" "SME" ></p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение</p>
--------------------------------	--

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G" "SME" ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" ></p> <p>Подобряване на знанията, уменията и възможностите за реализация на завършилите висше образование</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" ></p> <p>Първата специфична цел на инвестиционен приоритет 2 е да бъде повишено качеството на висшето образование, разглеждано от гледната точка на адаптивност към пазара на труда и професионална реализация на висшистите.</p> <p>Статистиката на Евростат дава добра илюстрация на зависимостта между способността за трудова реализация и придобитото образование. През 2012 г. в групата на българските младежи (15-34 г.) 11% от висшистите са били безработни. За сравнение – при младите хора с по-нисък образователен статус показателят достига 33%. Ако образователният статус създава капацитет за адекватно включване на трудовия пазар, не по-малко важни са и факторите в отделното образователно ниво:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разлики в качеството на предлаганата

	<p>услуга между институции,</p> <ul style="list-style-type: none"> • съдържание на специалностите и тяхната „чувствителност“ към икономиката, • адаптивност на възпитаниците към конкурентната пазарна среда; <p>Тези „вътрешни специфики“ в най-високата образователна степен бяха уловени чрез инструментите на Рейтинговата система на висшите училища, създадена с подкрепата на Европейския социален фонд. Последни сведения, публикувани от участниците в консорциума, ангажиран с поддръжката на рейтинговата система, очертават сериозни дисбаланси между прием в специалности и реализация на завършилите. В най-масовото направление „икономика“ едва 37 % от дипломираните заемат позиция, за която се изисква висше образование, а техният осигурителен доход е значително по-нисък от този на хората със специалности в инженерните и дори политическите науки⁶⁷. Налице са обаче и парадокси в рамките на отделни професионални направления. Графиките на рейтинговата система⁶⁸ показват например, че малко под 40 % от машинните инженери, учили в иначе „успешната“ област на инженерните науки, работят по специалността, а 8 % се реализират като „продавачи“.</p> <p>Могат да бъдат генерирани редица примери за нарушен дисбаланс между качество-прием и реализация. Всички те говорят за необходимост за планиране и провеждане на дълбоки реформи, свързани със:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) системата на институциите за висше образование б) съдържанието и формата на образователния процес в) ефективното управление на ресурсите от страна на министерството (издръжка, прием и др.)
--	---

⁶⁷ osi.bg, 30.01.2014

⁶⁸ <http://rsvu.mon.bg>

	<p>Особено място заема научният компонент в дейността на висшите училища. Способността да изграждат качествени специалисти и да привличат добри студенти, е обусловена не само от преподаването, но и от включването на студентите и преподавателите в изследователската работа. Красноречив за състоянието в момента е фактът, че български университет не е в състояние да се нареди дори сред първите 500 в международни класации като ARWU на Шанхайския университет. Присъствието на нашите висши училища в международен план е пренебрежимо малко – основно като резултат от индивидуални успехи на изследователи и успехи на отделни научни групи, отколкото като институции, които създават стойностна академична продукция.</p>
--	--

Идентификация	<p><2A.1.1 type="N" input="G""SME ></p> <p>Специфична цел 2</p>
Специфична цел	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME ></p> <p>Оптимизиране дейността на висшите училища</p>
<p>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</p>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M""SME "></p> <p>Специфичната цел е насочена към структурните проблеми на мрежата висши училища. В ситуация на променен демографски баланс (население от близо 9 млн. в края на 80-те г. на XX в. до около 7 млн. през 2012 г.) броят на студентите и висшите училища, в които те се обучават, е нараснал. Пример: преди 1990 г. в страната работят 3 икономически университета, а през 2014 техният брой е 11⁶⁹ Увеличават се както търсенето, така и предлагането на образователни услуги. По експертна оценка⁷⁰, проблемът с ниското качество на обучение е заложен именно в експанзията на висшето образование, където броят на институциите е само симптом за риск, но не и основна причина. Проблемите са предизвикани предимно от нарушения баланс между по-</p>

⁶⁹ Борисов, Б., 2014. Висшето образование – митове и реалност

⁷⁰ пак там

	<p>големия прием и невъзможността учебният процес да бъде подсигурен с адекватен човешки и материален ресурс. Планирането на местата по специалности се основава не на дългосрочна перспектива за пазара на труда, а върху краткосрочна логика на финансов интерес, свързан с привличане на държавна субсидия за брой студенти.</p> <p>Катализатори на описаните процеси стават отварянето на страната към европейския образователен пазар след 2007 г. и намаляващият брой на завършилите средно образование (от 32 413 през 2010 г. до 28 908 през 2013 г.) За да поддържат постоянно ниво на финансиране, основано върху броя на учащите, университетите са принудени да използват „по-гъвкави” критерии както на входа, така и на изхода от образователния цикъл.</p> <p>Възниква въпрос: при постоянно ниво на бюджета за висше образование (под 1% от БВП) и заявена цел то да става все по-масово достояние, каква да бъде промяната в мрежата на висшите училища, която ще позволи по-ефективно използване на наличния ресурс за постигане на по-високо качество?</p> <p>Предназначението на тази специфична цел е да гарантира постигането на максимални резултати от използваните ресурси при осъществяване на дейността на висшите училища. Чрез дейностите, които ще се финансират за постигането на специфичната цел ще се намали фрагментацията в системата на висшите училища. Също така за повишаване ефикасността на дейността на висшите училища ще способстват и мерките, предвиждащи усъвършенстване на съществуващите системи за тяхното управление, вътрешно-организационно структуриране, оптимизиране на процесите, прилагането на ефективни системи за наблюдение и контрол, както и разработването и внедряване на модели за обвързване финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите.</p>
--	--

Идентификация	<p><2A.1.1 type="N" input="G""SME ></p> <p>Специфична цел 3</p>
Специфична цел	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME ></p> <p>Подобряване на достъпа до висше образование и увеличаване на броя на завършилите висше образование между 30-34 годишните до 36 % до 2020 г.</p>
<p>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</p>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M""SME "></p> <p>Специфичната цел е планирана в духа на стратегическата европейска цел към 2020 г. делът на лицата между 30-34 г. с висше образование да достигне 40%. Въпреки, че висшето образование става все по-масов и достъпен продукт у нас, /процентът на завършилите висше образование достига 29.1 % през 2013 г./, ще трябва да бъдат положени трайни усилия за постигането на водещата национална цел в областта на образованието, според която до 2020 г. 36 % от младите хора трябва да имат завършена степен за висше образование.</p> <p>Разширяването на обхвата на висшето образование отвъд естествената тенденция на търсене означава:</p> <p>а) Състезание за задържане на студентите на отворения конкурентен европейски образователен пазар и</p> <p>б) отваряне на услугата към групи, които по ред причини са били с ограничен достъп:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поради бедност и/или географска отдалеченост, • поради принадлежност към маргинализирана етническа група, • поради физически затруднения (специални образователни потребности); <p>Какви са измеренията на изброените ограничения?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Евростат показва, че към 2012 г. шокиращо голям процент от населението на България е в риск от бедност и социално изключване (близо

	<p>50% при средно 24,7% за ЕС-27). От друга страна последното представително европейско проучване EUROSTUDENT III⁷¹ върху социалните условия на студентския живот в България индикира за изразена зависимост между това да учиш за висока образователна степен и икономическото положение в семейството: родителите на студентите в България са активни хора, реализирани на трудовия пазар. Децата на пенсионери, бедни и безработни трудно стигат до аудитория и диплома.</p> <ul style="list-style-type: none"> • По данни на НСИ за 2011 г., въпреки тенденцията ромите с висше образование да се увеличават, висшистите сред тях са пренебрежимо малко – едва 0,5% от общия брой. При българите цифрата е 25,6%, а при турците – 4,9%⁷². Проследява се корелация между етнос и участие в най-високите нива на образование. Причините са заложили още в училище: става въпрос за младежи от бедни семейства, които не владеят добре български език, изолирани са в своята група и отпадат по-често от училищния цикъл. Основата за постигане на степен от висше образование липсва или е недостатъчна. • Националният ценз от 2011 г. установи, че лицата с увреждания съставляват значима група в обществото: близо половин милион. 13 530 от тях са на възраст между 20 и 29 години, а 23 417 между 30 и 39 години – най-продуктивният период за придобиване на образователно-квалификационна степен⁷³. Информацията за техния образователен статус е оскъдна, факт показателен за липсата на адекватни политики и управленско внимание. Данни, получени при предишни
--	--

⁷¹ Резултати от участието на България в Eurostudent III, ЦКОКО, 2009

⁷² Проект на Национална стратегия за интегриране на ромите 2012-2020

⁷³ www.nsi.bg

	<p>преброявания – 1992 и 2001 г. наемкват за устойчиво нисък дял на висшистите сред тях – около 4,5%.⁷⁴ По-актуални сведения към 2007 г. сочат, че инвалидността няма абсолютно отношение към равнището на образованост, но влияе върху достъпа до образователна услуга: хората с увреждания имат по-малки шансове да завършат висше образование⁷⁵. Това слабо включване в най-високите степени на образователния цикъл припомня обичайните проблеми свързани с достъпна среда, финансова и материална подкрепа, в обобщение – липса на чувствителност при институциите, но и в обществото като цяло. През изминалия бюджетен цикъл 2007-2013 г. ОП РЧР включи в обхвата си децата и учениците със СОП, обаче не бе стартирана нито една програма, предназначена за студенти и учени с увреждания.</p> <p><i>Обосновката на настоящата специфична цел разглежда възможностите да се разшири достъпа до висше образование, особено сред групи, за които той е по-труден.</i></p> <p>За постигане на специфичната цел ще се предвидят стимули за младите хора, чрез които ще се подобрят възможностите им да учат в горните степени на образователния цикъл.</p>
--	--

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G" "SME" ></p> <p>Специфична цел 4</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" ></p> <p>Подобряване на условията за обучение в съчетание с научни изследвания и за развитие на човешките ресурси в сферата на научните изследвания и развойната дейност (НИРД)</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" ></p> <p>Специфичната цел е насочена към развитие на</p>

⁷⁴ Анализ на потребностите на хора с увреждания от социално включване чрез заетост, 2013 г., стр. 37

⁷⁵ пак там, стр. 39

<p>да постигне с подкрепа от Съюза</p>	<p>човешките ресурси, ангажирани в сферата на науката. Целта е да се повиши квалификацията на персонала в сферата на НИРД, да се гарантират достатъчно висококвалифицирани лица, завършили висше образование, с практически опит в областта на изследванията и привличане на изследователи от чужбина за научни изследвания. Друга цел е да се насърчи интерес на децата, младежта и обществеността към научните изследвания и резултатите от тях.</p> <p>Целенасочените дългосрочни инвестиции в развитието на човешките ресурси в сферата на науката спомагат за повишаване качеството на научните изследвания и подготовката на висококвалифицирани специалисти, което ще стимулира икономическия растеж.</p> <p>Слабостите, които имат отношение към квалификацията на заетите в изследователския сектор, следват модел свързан с ниска мотивация и заплащане, непривлекателност на професията, неадекватни критерии за професионално и кариерно развитие.</p> <p>Важен елемент в развитието на изследователя е способността му за мобилност, за обмяна на идеи и изграждане на професионални контакти – неформално развитие на неговия потенциал.</p> <p>Дейностите по тази специфична цел ще допълват инвестициите по приоритетна ос 1. Тези дейности ще доведат до превличане на водещи изследователи и изобретатели, млади учени, докторанти, пост-докторанти и специализанти чрез осигуряване на конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие и мобилност, подходяща работна среда и модерна инфраструктура в центровете за върхови постижения, в центровете за компетентност, както и в другите подкрепени инфраструктурни звена, лаборатории и производствени центрове.</p> <p>Интервенциите ще доведат до следното:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повишаване на квалификацията на персонала в сферата на НИРД, чрез подкрепа на участието им на национални и международни научни форуми и обучения.
--	---

	<p>2. Укрепване на потенциала на младото поколение да извършва изследователски дейности, чрез инвестиции в образователни програми, ориентирани към научните изследвания.</p> <p>3. Привличане на учени от чужбина (включително български изследователи с дългогодишен практически опит), благодарение на създаването на атрактивни условия за работа в областта на научните изследвания.</p> <p>4. Подкрепа сферата на НИРД да стане по-привлекателна като избор на кариера чрез стимулиране на интереса на учениците към научните изследвания.</p> <p>Изпълнението на горепосоченото ще доведе до общо увеличение на качеството на човешките ресурси в сферата на НИРД, което от своя ще способства за увеличаване на изследователските постижения и на ползите от тях за обществото в областите, подкрепяни в рамките на приоритетна ос 1.</p>
--	--

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁷⁶ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁷⁶

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁷⁷ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

77

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁷⁸)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁷⁹ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁷⁸ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁷⁹ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.А.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.А.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>Чрез инвестиционния приоритет се цели повишаване на качеството на висшето образование и подобряване на условията за заетост на завършващите включително от уязвимите групи, като при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група и необходимостта от индивидуален подход. Чрез мерките ще се изпълни Препоръката на ЕК за модернизиране на висшето образование. Ще се подпомагат висшите училища за въвеждане на нови и иновативни форми на преподаване, електронно обучение, гъвкави модели на обучение. Ще се усъвършенства системата за акредитация на висшите училища, ще бъдат предприети мерки като въвеждане на финансови стимули, трансфер на добри практики, насърчаване на приложната ориентация, както и на въвеждането на международни критерии, които да гарантират в края на периода /2020 г./ възможността български висши училища да заемат челни места в европейски класации/. Повишаването на качеството на висшето образование ще доведе до по-добра реализация на пазара на труда на завършващите младежи.</p> <p>Ще се създадат условия за превръщането на университетите в съвременни центрове на знанието, обединяващи основните компоненти на триъгълника на знанието: образование – наука – иновации. Ще се насърчи изграждането на съвместни научни кампуси между географски близки университети, които да създадат обща експериментална среда за студенти и докторанти за провеждане на различни изследователски задачи, тестове и опити. Също така ще бъдат подобрени иновативните връзки между образование-научни изследвания-бизнес. Ще се стимулира придобиването на предприемачески знания и компетентности, както и осигуряването на предпоставки за превръщането на висшите училища в центрове за развитие и насърчаване на предприемачеството. В подкрепа на модернизирането на системата на висшето образование ще се използва инструментът HEInnovate. Основна цел ще бъде включването на българската университетска мрежа към обществата на знанието и иновациите на Европейския институт за технологии и иновации.</p>	

Предвиден е и широк набор от мерки, които да направят висшето образование в България възможно за по-широк кръг младежи. Ще бъде въведена система за студентско подпомагане със средства на ЕСФ. Основни акценти в нея ще бъдат следните ключови принципи:

- адекватна подкрепа срещу изключване и дискриминация
- ефективни стимули за високи постижения

Специално внимание ще бъде отделено за студентите, избрали приоритетни за науката и икономиката области. Това ще подобри връзката между висше образование и нуждите на икономиката.

Предвижда се да бъде стимулирано участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове и изследователски школи. За подобряване на достъпа до висше образование ще бъдат финансирани и дейности на висшите училища, които са свързани с усъвършенстване на моделите за прием, както и за прилагане на гъвкави форми на обучение.

В аспекта на описаните проблеми оперативната програма предлага следния комплекс от мерки:

Дейности:

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Разработване и внедряване на модели за обвързване на финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите;
- Интегриране на въпросите за устойчивото развитие в учебното съдържание и реализация на интердисциплинарни програми за повишаване знанията и уменията на студентите по въпросите на устойчивото развитие и климатичните промени;
- Създаване на национална система за оценяването на придобитите знания, умения и компетентности на завършващите по всяко професионално направление в системата на висшето образование, с участието на работодателите;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Усъвършенстване на системите за управление на висшите училища и въвеждане на системи за наблюдение и контрол;
- Усъвършенстване на системата за акредитация, чрез стимулиране гъвкавостта и прозрачността на външното и вътрешно оценяване на качеството във висшите училища и научните организации;
- Поддържане и усъвършенстване на разработената рейтингова система на ВУ;
- Оптимизиране структурата и дейността на висшите училища чрез подобряване модела на финансиране.

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3

- Насърчаване участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове, изследователски школи и др.;
- Предоставяне на студентски стипендии в т.ч. за стимулиране на обучение в приоритетни за икономиката области, както и на стипендии за специални постижения в науката, инженерно-техническите дейности, иновациите и предприемачеството, изкуството, културата и спорта (на конкурсен принцип);

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4

- Чрез интегрирани мерки с програма Еразъм+ ще се осъществяват дейности като: мобилност с цел обмен на опит/практика на студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и изследователи от чуждестранни европейски университети и изследователски центрове в България, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
- Подкрепа за мерки за популяризиране на науката и научните изследвания.
- Подкрепа за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на науката;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти – докторанти, пост-докторанти, специализанти и млади учени в научния сектор, включително и чрез съвместни програми насочени към научни изследвания с бизнеса;
- Подкрепа за развитието на докторанти, които реализират „проектна” докторантура в приоритетни за държавата научни области и икономически сектори;
- Развитие на партньорски мрежи между български и чуждестранни учени, изследователи, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и учители за провеждане на научни изследвания;
- Създаване на изследователски потенциал в изградените центрове за върхови постижения и на благоприятни условия за провеждане на научни изследвания, включително чрез привличане на учени от други държави или отваряне на позиции за български учени, които са били на работа в чуждестранни научни организации;
- Подпомагане на процеса на разпространение на научните резултати, вкл. подпомагане на организирането на национални и международни научни форуми (конференции, семинари, симпозиуми, конгреси, летни училища, състезания);
- Мерки за въвеждане на задължителна, периодична независима оценка на организациите, финансиращи и провеждащи научни изследвания, развойна дейности и иновации, наред със система за регулярен

мониторинг и анализ.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Студенти, кандидат-студенти, младежи, докторанти, специализанти, преподаватели и работещи във висшите училища.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните му разпоредители с бюджетни кредити, висши училища и/или техни основни звена, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в области на</p>	

приоритетни научни направления от Националната стратегия за научни изследвания или приоритетите на Иновационната стратегия.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност и обективност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение</p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>
<p><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.4.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение</p>
<p><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S" "SME" ></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
--------------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G" "SME" ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" ></p> <p>Развитие на капацитета и повишаване на квалификацията на заетите в областта на образованието и обучението</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" ></p> <p>Специфичната цел е насочена към развитие на човешките ресурси, ангажирани в образованието, обучението. Вниманието е обърнато към тази група, доколкото нейната подготовка е важен компонент в осигуряването на качествено образование и стойностна академична дейност.</p> <p>В училище. Проблемите с качеството на педагогическия персонал могат да бъдат разделени в няколко групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Свързани със статута на учителската професия: ниско заплащане, дискредитиран обществен статус, слаба мотивация за професионална реализация на перспективни студенти в това поприще. „Бягството” на учителите от кариерата е логичен израз на тревожната тенденция: от 2007 до

	<p>2013 г. броят на заетите в системата е намалял с 9 132 души (9,3%), процесите на феминизация и застаряване се задълбочават⁸⁰.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Свързани с недостатъци в подготовката на педагогическите специалисти: занижени критерии за прием и дипломиране, остарели програми, други проблеми, характерни за влошеното качество на висшето образование. Регистрираното нарастване на образователния ценз на учителите не намира израз в по-добри резултати при външното оценяване на техните възпитаници. • Свързани с лошо функционираща система за професионално развитие и кариерно израстване: Участието в краткосрочни обучения е слабо (под 10%)⁸¹. Поради липсата на ресурс, те се извършват основно в държавни институции и на територията на страната. Още по-лоша е картината при дългосрочните обучения, в каквито са се включили едва 1,2% от учителите. <p><i>Във висшите училища.</i> Слабостите, които имат отношение към квалификацията на заетите във сектора на висшето образование, следват сходен модел: ниска мотивация и заплащане, непривлекателност на професията, неадекватни критерии за професионално и кариерно развитие⁸². Специфика на сектора е по-слабата централизация и по-малкият ангажимент от страна на държавата. Развитието на учени и преподаватели е отговорност на първо място на автономните висши училища. От изключително значение е индивидуалната инициатива и мотивация на самите преподаватели. Анализът на мрежата от висши училища (ИП 2, СЦ 2) демонстрира, че проблемите в качеството са свързани с диспропорции между ръста в предлагането на</p>
--	--

⁸⁰ Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри, 2014.

⁸¹ пак там

⁸² Заключение в Проекта на Националната стратегия за развитие на висшето образование 2014-2020.

	<p>образователни услуги и броя на подготвени специалисти. Възрастовият състав (застаряването) не благоприятства промените, поради скъсения професионален хоризонт:</p> <p>Важен елемент в развитието на университетския преподавател (учен) е способността му за мобилност, за обмяна на идеи и изграждане на професионални контакти – неформалното развитие на неговия потенциал. Отчетите за академична мобилност по програма Еразъм 2011-2012 г. показват, че 5,6% от преподавателите са участвали във форми на мобилност, което е над средното за ЕС ниво (около 2%). Експертното становище в проекта за Стратегия за развитие на висшето образование 2014-2020 г. обаче акцентира върху нуждата от допълнително активизиране на този процес⁸³.</p>
--	--

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G""SME ></p> <p>Специфична цел 2</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME ></p> <p>Подкрепа на продължаващото обучение и създаване на условия за придобиване и надграждане на знания, умения и компетентности</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M""SME "></p> <p>През периода 2006 – 2010 г. образователната структура на населението⁸⁴ на възраст 25 – 64 години в България продължава да се подобрява, като следва ясно изразената тенденция на увеличение на броя и дела на населението с висше и средно образование при същевременно намаляване на броя и дела на хората с основно и по-ниско образование.</p> <p>Националният статистически институт дава следната картина на участието в различните степени на образователния цикъл през 2012-</p>

⁸³ Напр. стр. 18 „Увеличаване на мобилността на студентите, преподавателите и изследователите”

⁸⁴ Статистиката на образованието в България е изградена на базата на Регламент № 452/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО), ревизия 1997 г. (ISCED '97), и съпътстващите я методически ръководства.

	<p>2013 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 604 800 ученици в общообразователните училища (4 000 по-малко спрямо предходната година) • 142 700 ученици в професионалните гимназии и специализираните училища (3 000 по-малко спрямо предходната година) • 284 000 студенти в системата на висшето образование (9 700 повече спрямо предходната година) <p>Динамиката в тези групи е особена. Въпреки, че броят на учениците намалява, студентите стават все повече.</p> <p>За първи път при Преброяване 2011 г. е включена категорията „никога не посещавали училище”. Броят на тези лица е 54 142 или 0.98 % от населението на 7 – 64 навършени години. Тревожен е фактът, че те никога не са се включвали в образователната система.</p> <p>При трите основни етнически групи – българи, турци и роми, се наблюдава повишаване на образователното равнище за периода 2001 – 2011 г., като най-слаба е тази промяна в ромската общност. В този период процентът на ромите, които не са посещавали училище е намалял от 23,2% на 21,8%, а 9% (спрямо 6,5% през 2001 г.) са получили средно образование. По-изразена е позитивната промяна сред турците: броят на средните е нараснал с 8% (от 21,9% до 29,7%). При малцинствата броят на неграмотните жени е по-голям (например неграмотните ромски мъже са три пъти по-малко)⁸⁵.</p> <p>Усилията в рамките на задължителното училищно образование трябва да бъдат допълнени с висококачествени програми за усвояване на основни умения за възрастни, предимно чрез обучение на работното място. Необходимо е да бъдат положени усилия за увеличаване на тревожно ниското понастоящем равнище на участие в обучението за възрастни – по този показател България е на едно от последните места сред страните членки на ЕС. През 2013 г. едва 5,7% от</p>
--	---

⁸⁵ НСИ, цит. по Проект на национална стратегия на Р България за интегриране на ромите 2012-2020

	<p>българите в активна възраст между 25 и 34 години са записани в някаква форма на обучение (16,9% за ЕС-27). В диапазона 35 – 54 години разликата е още по-драстична: само 0,6% повишават квалификацията си (спрямо 9,7% за ЕС-27)⁸⁶.</p> <p>Резултатите от предварителната оценка на Националната стратегия за учене през целия живот (НС УЦЖ) на България за първия програмен период до 2013 г. и анализът на нейното изпълнение трябва да послужат за основа на по-нататъшното развитие на националните стандарти за ПОО и системата за трансфер на кредити. Стратегията за развитие на НАПОО до 2020 г. се основава на анализа и е в съответствие с комюникето от Брюж относно засилването на европейското сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение през периода 2011—2020 г. Тези програмни документи създават платформа за развитие на системата за УЦЖ.</p>
--	---

---

⁸⁶ Eurostat

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁸⁷ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME"	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME">	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁸⁷

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁸⁸ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

88

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁸⁹⁾)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁹⁰ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁸⁹ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁹⁰ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>В отговор на идентифицираните проблеми оперативната програма предлага следната логика на финансовата интервенция:</p> <p>Инвестициите в развитието на човешките ресурси в образованието и обучението спомагат за повишаване подготовката на висококвалифицирани кадри, което стимулира икономическия растеж и развитието на конкурентоспособността на икономиката.</p> <p>Чрез този инвестиционен приоритет ще бъде повишена съществено квалификацията на заетите в сектора на образованието. Това е важно условие за цялостното развитие на висшето образование в страната. Водещи специалисти трябва да бъдат привлечени към работа, свързана с висшето образование чрез конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие, подходяща работна среда и модерна инфраструктура. Това ще спомогне за намаляване на изтичането на мозъци, за привличането на ново поколение специалисти и ще установи подходяща среда за подготовка на високо квалифициран човешки ресурс, отговарящ на потребностите на пазара на труда и на нуждите на икономиката на страната.</p> <p>На преподавателите ще бъдат дадени възможности за допълнително обучение по защита на интелектуалната собственост, предприемачество, ИКТ (вкл. сертифициране на обучението с европейски признати сертификати), и др. Ще бъдат подобрени условията за кариерно развитие на базата на постигнатите резултати, за включване в международни и национални професионални мрежи, мобилност на преподаватели. Чрез дейностите по инвестиционния приоритет ще бъдат подобрени условията за мобилност на преподаватели, педагогически специалисти, студенти, служители в образователни организации, ученици.</p> <p>В условията на динамично развиващ се европейски пазар на труда, нарастват изискванията пред образователната система в България на всички нива от училищно и професионално до висше образование. Работодателските</p>	

организации на европейско и национално ниво формулират три основни приоритетни направления:

осигуряване на възможност за придобиване на практически опит и ключови компетентности от учениците и студентите;

актуализиране и разширяване на знанията и уменията на преподавателския състав в образователните институции в съответствие с изискванията на пазара на труда;

Един от доказаните инструменти за постигането на очертаните приоритети е стимулиране и разширяване на обхвата на транснационалната мобилност в ЕС. Транснационалната мобилност е предпоставка за развиване на практически умения в младите хора. Тя създава условия за българските учители и университетски преподаватели да участват в непрекъснат обмен на ноу-хау с колеги от различни европейски страни. Това осигурява качество както на преподаването.

Освен това, с реализирането на дейностите, планирани в този инвестиционен приоритет се очаква повишаване на методическата и управленската подготовка и създаване на мотивация за развитие и самоусъвършенстване на педагогическия и непедагогическия персонал в системата на предучилищното и училищното образование, чрез осигуряване на възможности за развитие на професионалните компетентности, както и за надграждане на управленските компетентности.

Като резултат се очаква да бъде създадена благоприятна среда за повишаване на квалификацията на заетите в образователния сектор като се включат необхванати във въвеждащи квалификационни дейности, да бъдат осигурени условия за поддържаща квалификация, включително на допълнително надградена квалификация на обхванатите до момента.

Предвидените дейности за повишаване на квалификацията са насочени към утвърждаване на постигнатите резултати по посока на практическата приложимост, насърчаване и подкрепа на професионално развитие на педагогическите и непедагогически специалисти, подкрепа в началото на кариерата и към повишаването на качеството на възможностите за продължаващо професионално развитие на учителите и останалия персонал в образователната система. Основна част от дейностите ще бъдат насочени към привличане и задържането на младите специалисти, както и към активно включване и на мъжете в сектора.

Предложените дейности следва да доведат до предоставяне на по-добри възможности за продължаващо професионално развитие и за компенсиране на известни дефицити в базовата подготовка, т.е. придобиване на допълнителна квалификация за успешна реализация и са насочени към изграждане на ефективна система за въвеждаща, поддържаща и надграждаща квалификация на педагогическите специалисти; към създаване на условия, мотивиране на педагогическите специалисти да разширяват и усъвършенстват компетенциите и уменията си с цел реализиране на устойчиво кариерно развитие; към преодоляване на дефицита от умения и компетенции за работа с деца и ученици със СОП; работа в интеркултурна среда, превенция и справяне с насилието и агресията сред децата; умения и подходи, насочени към предотвратяването на преждевременното напускане на училище, към мотивиране и задържане в системата на образованието на застрашени от напускане ученици, вкл. на

обучаващите се от мигрантски семейства, подкрепа на педагогическите специалисти със социална насоченост (социални педагози, психолози, педагогически съветници и др.), укрепване на административния капацитет на институциите за обучение и за образование за осигуряване на високо качество на образователните услуги.

Предвижда се с изпълнение на предложените мерки да бъдат подобрени условията за кариерно развитие на базата на постигнатите резултати, за включване в международни и национални професионални и образователни мрежи, за разпространение и популяризиране на добри практики в обществото. За подобряване на качеството на професионалното образование се предвижда да се осигури специализирана квалификация на учители, свързана с професионалната подготовка на учениците от професионалните гимназии, от спортните училища и от училищата по изкуства.

Повишаването на квалификацията на преподавателите във висшите училища и на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование ще даде като резултат повишено участие на България в европейски и международни програми и в програми за обмяна на опит и ще повиши качеството на образованието в страната.

Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се повиши участието в различни форми на учене през целия живот, включително от уязвимите групи, като и при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група. Това ще даде възможност за по-добра реализация на пазара на труда на участващите в такива форми. Ще бъдат подобрени социалните и комуникативните умения на младежи и възрастни. Ще се усъвършенства усвояването на нови знания, което ще доведе до повишаване на качеството им на живот. Участието на възрастни в курсове за огромяване, както и в курсове за усвояване на учебно съдържание от класове в прогимназиалния етап и получаването на документи за придобити компетентности в рамките на основната образователна степен след успешно полагане на необходимите изпити ще им даде възможност да продължат образованието си, да се включат в пазара на труда или да продължат обучението си за придобиване на степен на професионална квалификация.

Валидирането на учебни резултати, а именно знания, умения и компетентности, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене, ще имат важна роля за повишаване на пригодността за заетост и на мобилността, както и за увеличаване на мотивацията за учене през целия живот, особено при хората в социално и икономически неравностойно положение и при нискоквалифицираните. Валидирането на адекватни знания, умения и компетентности ще даде още по-ценен принос за подобряване на функционирането на пазара на труда, като стимулира мобилността и повишава конкурентоспособността и икономическия растеж.

С цел на всяко лице да бъде дадена възможността да удостовери наученото извън формалното образование и обучение — включително придобития благодарение на мобилността опит — и да се ползва от него в професионалното си развитие и по-нататъшно учене ще бъдат разработени механизми, които да дадат на всяко лице възможността да:

- валидира знанията, уменията и компетентностите, които е придобило чрез неформално образование и самостоятелно учене, включително, когато е

приложимо, чрез образователни ресурси със свободен достъп;

- да получи пълна или, където е приложимо, частична квалификация въз основа на валидиран опит, придобит чрез неформално образование и самостоятелно учене.

Кариерното ориентиране се свързва с кръг от дейности, които подпомагат хората на всички възрасти и на всеки етап от техния живот да определят своя капацитет, компетенции и интереси, да вземат решения за образование, обучение и работа, и да управляват своя индивидуален живот и възможности за учене, работа и други ангажименти, в рамките на които този капацитет и компетенции могат да се придобият и/или прилагат. Усъвършенстване и поддържане на системата за кариерно ориентиране още от училищното образование ще допринесе не само за разширяване на възможности за достъп до пазара на труда, но и за усъвършенстване на професионалните умения и усвояване на нови знания от учениците. Чрез интегрирани операции с Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014 – 2020 ще се осъществяват мерки за кариерно ориентиране за ученици и студенти преди завършване на образование.

Учебните програми ще бъдат разработвани съвместно с представители на бизнеса. Приоритетни ще бъдат професионалните компетентности по професии, значими за местната и регионалната икономика.

Предложените дейности в инвестиционния приоритет ще допринесат за формирането на умения за управление на кариерата през целия живот. Основният резултат, който ще бъде постигнат в рамките на програмния период е осигуряване на качествени услуги по ориентиране. Това ще се осъществи и чрез насърчаването на координацията и сътрудничеството между заинтересованите страни на национално, регионално и местно ниво.

Дейности:

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Подкрепа за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на образованието и обучението;
- Развитие на капацитета и създаване на стимули за мотивиране и задържане на млади специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, напр. чрез:
  - осигуряване на стипендии на млади педагогически специалисти, заети в системата на предучилищното и училищното образование, които желаят да продължат обучението в образователно-научна степен „доктор” по педагогически науки;
  - създаване на модел на професионален профил за всяка длъжност от кариерното развитие на педагогическите специалисти, който да определя необходимите компетентности като съвкупност от знания, умения и отношения на педагогическите кадри по степен на образование, вид подготовка и образователна институция;
  - разработване и въвеждане на модел на атестиране на педагогическите кадри, базиран на професионални стандарти и въвеждане на електронна система за оценяване, като основа за

професионално и кариерно развитие;

- изграждане на информационна система с регистри на педагогическите кадри и на обучаващите организации и институции;
- Подобряване на условията за усъвършенстване и придобиване на нови личностни и професионални знания и умения, включително чрез развитие на партньорски мрежи;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти във висшето образование, включително и чрез съвместни програми с бизнеса;
- Подкрепа на стажант-учители чрез финансиране на стажантската практика от практическата подготовка на студентите във висшите училища;
- Чрез интегрирани мерки с програмата Еразъм+ ще се осъществяват следните примерни дейности:
  - Мобилност с цел практика на студенти, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
  - Мобилност с цел придобиване на ключови компетентности на учениците от общото образование, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
  - Мобилност с цел обмен на опит и ноу-хау на преподавателския състав в училищното образование, включително и като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС.

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Насърчаване на гъвкави пътеки за учене през целия живот за лицата, необхванати от традиционната образователна система чрез разширяване на спектъра от възможности за учене в т. ч. ограмотяване на възрастни, курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни степени и за придобиване на степени на професионална квалификация;
- Подкрепа на дейности за подобряване на координацията на заинтересованите страни и за изграждане на механизми за взаимодействие при планирането, изпълнението, мониторинга и оценката на политиката за УЦЖ;
- Разширяване на спектъра от изследвания, анализи и оценки на въздействието за формиране на адекватни политики за образование и обучение през целия живот;
- Подкрепа за дейности по Националната квалификационна рамка и по секторните квалификационни рамки;
- Създаване на условия за информационно осигуряване на процесите в системата за УЦЖ;
- Развитие на системата за кариерно ориентиране (информиране и съветване, консултиране, оценка на компетенциите, наставничество, юридическа помощ, обучение за вземане на решение, формиране на

умения за управление на кариерата) за ученици и студенти в системата на образованието;

- Изграждане на функционираща национална система за валидиране на резултати от неформалното образование и самостоятелно учене и насърчаване на използването ѝ от всички възрастови групи над 16 години;
- Популяризиране на ученето през целия живот сред всички слоеве на населението като фактор за личностно развитие, устойчива заетост и социално включване.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици, младежи, студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени, педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, учени, изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, кариерни консултанти, психолози, лица без завършени етапи и степени на образование, безработни и неграмотни лица.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, включително НАПОО, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища и/или техни основни звена, детски градини, училища, научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, младежки организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ, общини.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
	<p><2A.2.2.2 type="S" maxLength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на</p>

Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.

Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР

Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.

Допълняемост с други финансови източници

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в области на приоритетни научни направления от Националната стратегия за научни изследвания или приоритетите на Иновационната стратегия.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда включително подобряване на качеството на професионалното образование и обучение и създаване и развитие на схеми за учене чрез работа и чиракуване, като например дуалната система за учене”, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции, съчетаващи дейности за кариерно ориентиране По ОП НОИР ще се финансират дейности по кариерно ориентиране предоставяни от институции в системата на образованието, а по ОП РЧР извън нея, с оглед постигане на силен синергичен ефект.

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>
<p><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)
(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.4.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
<p><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S""SME" ></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
--------------------------------	--

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G""SME" ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME" ></p> <p>Повишаване на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M""SME" ></p> <p>Професионалното образование и обучение (ПОО) представлява един от основните фактори, определящи постигането на водещите цели за ЕС. Пред системата за ПОО се поставя предизвикателството да се посрещнат непосредствените и бъдещите нужди от умения.</p> <p>Системата за професионално образование и обучение в България все още не може да осигури необходимите умения, които се търсят на пазара на труда. Към момента липсва изградена система за наблюдение на нуждите от обучение по професии за осигуряване на образование, съответстващо на националните и регионалните икономически приоритети. Необходимо е да се гарантира обратната връзка от пазара на труда към предлагането на професионално образование и обучение, така</p>

	<p>че оценката на бъдещите изисквания за умения и посрещането на нуждите на пазара на труда да се отчитат адекватно в процесите на планиране на професионалното образование и обучение. Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) разработва стандарти за ПОО ориентирани към резултатите от ученето (РУ). Новите професионални стандарти на основата на РУ ще гарантират връзките между ПОО и пазара на труда. Разработването на секторни квалификационни рамки (СКР) ориентирани към РУ е една основна предпоставка за това предлаганото ПОО да отговаря на търсенето на умения. По-нататъшната ориентация на предлаганото ПОО към РУ, разработването и въвеждането на система за трансфер на кредити в ПОО ще улесни пропускливостта на ПОО към висшето образование. Разработването на стандарти за оценяване в ПОО, на основата на концепцията за РУ е необходима стъпка за разработването на база за получаване на постоянна обратна информация от секторите на икономиката.</p> <p>За да може до 2020 г. работните места да се увеличат, е нужно по-високо равнище на професионалните умения. За да се отговори на това търсене, са необходими по-високи стандарти на образование и по-добри учебни резултати, а младите хора трябва да бъдат насърчавани да развиват универсални умения, които да им дадат възможност да бъдат предприемчиви и да се адаптират по-лесно към промените на пазара на труда, което от своя страна ще улесни прехода от образование към заетост и ще помогне за намаляване на младежката безработица.</p>
--	---

Идентификация	<p><2A.1.1 type="N" input="G" "SME" ></p> <p>Специфична цел 2</p>
Специфична цел	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" ></p> <p>Насърчаване на връзките между професионалното образование и обучение, висшето образование, науката и бизнеса</p>
Резултатите, които	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" ></p>

<p>държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</p>	<p>Сътрудничеството между системите на професионалното образование и обучение, висшето образование и бизнеса в България не е достатъчно ефективно.</p> <ul style="list-style-type: none"> • бизнесът не участва активно в изготвянето на учебни програми, • приемът по специалности не е резултат от дискусия със заинтересованите страни, • съществуващите стажантски програми са недостатъчни, • редки са случаите на публично-частно партньорство, • инфраструктурата на професионалното училище не отговаря на изискванията на съвременното производство. <p>Във висшите училища има и допълнителни специфични проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • задължителните практики често се провеждат формално, • с малки изключения липсват изградени партньорски отношения между факултети и предприятия от бранша, • учебното съдържание и преподавателите изостават от ритъма на технологично развитие, • няма утвърдена практика за съвместно планиране на кадровите потребности между автономните висши училища и заинтересованите икономически сектори. <p><i>Необходимо е по-активно сътрудничество с бизнеса и работодателите, за да могат знанията в максимална степен да се приблизят до изискванията на реалната работна среда. Това разминаване в равнището на уменията създава все по-големи проблеми за конкурентоспособността на националната икономика. Последните промени в Закона за ПОО създават предпоставки за укрепване на връзките между ПОО и бизнеса, и между ПОО и висшето образование. За това е необходима подкрепа за по-нататъшно разработване на подходящи методики и инструменти за определяне на съдържанието на квалификациите въз основа на търсенето на работна ръка.</i></p>
---	--

	<p>Все още системата на професионалното образование и обучение и на висшето образование не е достатъчно гъвкава по отношение изискванията на бизнеса за бързо и директно включване на завършилите на пазара на труда. Съотношението между теоретично и практическо обучение, предвидено в учебните планове по много от професиите, продължава да бъде в полза на теоретичното обучение. Учебните планове не са ориентирани към практическо обучение в реална работна среда. Работодателите не участват в изготвянето на учебната документация и участват недостатъчно ангажирано и активно в крайното оценяване на придобитите професионални компетентности на завършващите професионално образование по професии. Модернизирането и разработването на нови стандарти за ПОО, учебни планове и програми по Квалификационната рамка, ориентирани към РУ и трансфера на кредити в ПОО, се нуждае от структурна подкрепа.</p> <p>В момента подкрепата от страна на бизнеса за осигуряване на работни места за учебна и производствена практика на учениците и студентите не е достатъчна. Съществува необходимост от разширяване на възможностите за провеждане на практическо обучение за учениците и студентите. Постигане на високо ниво на професионалното образование и обучение и на висше образование неизбежно налага насърчаване на обучението, основано на практиката, включително провеждане на стажове с високо качество, професионална практика и модели за обучение, съчетаващи теоретична и практическа подготовка, чрез които да се подпомогне преходът от обучение към заетост, и поощряване на партньорствата между публичните и частните институции (за осигуряване на подходящи учебни програми и умения).</p> <p>Чрез инвестициите по този приоритет ще се постигне подобряване и укрепване на връзките между професионалното и висшето образование и на механизма за взаимодействие на професионалното образование с бизнеса. Ще се стимулира образованието в областите</p>
--	--

	<p>на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката. Ще се подобрят възможностите на завършващите професионално или висше образование за успешна реализация на пазара на труда. Ще се изградят мрежи между професионалните гимназии, висшите училища и бизнеса. Ще се повишат практическите умения на учениците и на студентите за работа в реална работна среда. Ще се подобрят уменията на учениците и студентите за работа с компютърни системи, основна необходимост в информационното общество.</p>
--	---

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁹¹ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME"	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME">	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁹¹ За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁹² (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

92

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁹³)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁹⁴ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁹³ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁹⁴ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.А.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.А.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxLength="17 500" input="M"></p> <p><u>Дейности:</u></p> <p>Чрез инвестициите в дейности, свързани с повишаване на качеството на професионалното образование и обучение ще бъде дадена възможност на завършващите за по-успешна реализация на пазара на труда. Това пряко ще доведе до намаляване процента на младежка безработица в страната. От друга страна, това ще даде на бизнеса квалифицирани кадри, като по този начин ще спомогне и за привличане на повече чуждестранни инвестиции.</p> <p>Чрез инвестициите по този приоритет ще се постигне подобряване и укрепване на връзките между професионалното и висшето образование и на механизма за взаимодействие на професионалното образование с бизнеса. Ще се стимулира образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката. Ще се подобрят възможностите на завършващите професионално или висше образование за успешна реализация на пазара на труда. Ще се изградят мрежи между професионалните гимназии, висшите училища и бизнеса. Ще се повишат практическите умения на учениците и на студентите за работа в реална работна среда. Ще се подобрят уменията на учениците и студентите за работа с компютърни системи, основна необходимост в информационното общество.</p> <p>По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за дейности, свързани с прилагането на кредитната система в професионалното образование като инструмент за натрупване, признаване и трансфер на резултати от формално, неформално обучение и самостоятелно учене с цел придобиване на професионална квалификация и професионално развитие през целия живот, както и за улесняване на	

транснационалната мобилност на гражданите.

- Въвеждане на гъвкави форми на обучение в професионалното образование, например модулно обучение за придобиване на професионална квалификация и учебна документация, разработена в сътрудничество с представители на бизнеса;
- Въвеждане и прилагане на обучение чрез работа (дуалното обучение) за лица над 16 години
- Подкрепа за дейността на учебно-тренировъчните и/или други форми на учебни или тренировъчни фирми;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Поддържане на национална информационна платформа „наука-образование-бизнес“;
- Подкрепа за изграждане на системи за планиране на обучението в зависимост от нуждите на пазара на труда на национално и регионално ниво;
- Стимулиране на образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката;
- Актуализация на учебни програми и учебни планове в професионалното образование с участие на работодателите;
- Разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на „обучение чрез работа“ и подкрепа за провеждане на ефективно практическо обучение в реална работна среда за ученици в професионалните гимназии;
- Подобряване на практическото обучение на учениците от професионалните гимназии чрез стажове във фирми;
- Подкрепа на дейности, свързани със създаването на модел на кариерно ориентиране на училищно ниво и модел на връзка на училището с пазара на труда;
- Синхронизиране на механизмите за присъждане на кредити в ПОО и валидиране на резултати от неформалното обучение и самостоятелното учене;
- Подкрепа за развитие на система за осигуряването на качество в ПОО;
- Подкрепа за обучение на наставници за практическо обучение във фирмите при дуалната форма на професионално обучение;

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици, младежи, студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени, педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, учени, изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, кариерни консултанти, психолози, лица без завършени етапи и степени на образование, безработни и неграмотни лица.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, включително НАПОО, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища и/или техни основни звена, детски градини, училища, научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, младежки организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ, общини.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в области на</p>	

приоритетни научни направления от Националната стратегия за научни изследвания или приоритетите на Иновационната стратегия.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда включително подобряване на качеството на професионалното образование и обучение и създаване и развитие на схеми за учене чрез работа и чиракуване, като например дуалната система за учене”, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции, съчетаващи дейности за кариерно ориентиране По ОП НОИР ще се финансират дейности по кариерно ориентиране предоставяни от институции в системата на образованието, а по ОП РЧР извън нея, с оглед постигане на силен синергичен ефект.

2.А.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>
<p><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.4.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
<p><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението

(по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.) ⁹⁵			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
<2A.2.5.1 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.2 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.3 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.4 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.5 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.6 type="N" input="M" SME >			<2A.2.5.7 type="S" maxlength="20" input="M" SME >	<2A.2.5.8 type="S" maxlength="100" input="M" SME >

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7⁹⁶

Специфични разпоредби за ЕСФ⁹⁷, когато е приложимо (по приоритетни оси и когато е уместно — категории региони): социални иновации, транснационално сътрудничество и принос от ЕСФ по тематични цели 1—7.

Описание на приноса на планираните действия по приоритетната ос за:

- социалните иновации (ако не са включени в специално предвидена за тях приоритетна ос);
- транснационалното сътрудничество (ако не е включено в специално предвидена за него приоритетна ос);
- тематични цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

⁹⁵ За ЕСФ списъкът включва общите показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени полове. За ЕФРР и за Кохезионния фонд разпределението полове в повечето случаи не е от значение. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

⁹⁶ Само за програми, подкрепяни от ЕСФ.

⁹⁷ За ЕСФ списъкът включва общи показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за изпълнението.

Приоритетна ос	<2A.3.1 type="S" input="S">
<2A.3.2 type="S" maxlength="7000" input="M"> Неприложимо	

2.A.8 Рамка на изпълнението

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка v) и приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос

(по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)⁹⁸

Приоритетна ос	Вид показател (Основна стъпка за изпълнението, финансов показател, показател за изпълнението или когато е целесъобразно — показател за резултатите)	Идентификация	Показател или основна стъпка за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Фонд	Категория региони	Етапна цел за 2018 г. ⁹⁹			Крайна цел (2023 г.) ¹⁰⁰			Източник на данните	Обяснение за значението на показателя, по целесъобразност
							М	Ж	О	М	Ж	О		
<2A.4.1 type="S" input="S"	<2A.4.2 type="S"	Стъпка за изпълне	Стъпка за изпълнение или финансов	Стъпка за изпълнение или финансов	<2A.4.6 type="S" input="	<2A.4.7 type="S"	<2A.4.8 type="S" maxlength="255"			Стъпка за изпълнение или финансов			Стъпка за изпълнение или финансов	<2A.4.11 type="S" maxlength="500"

⁹⁸ Когато ИМЗ се изпълнява в рамките на дадена приоритетна ос, етапните цели и целите на ИМЗ трябва да бъдат разграничени от другите етапни цели и цели за приоритетната ос в съответствие с актовете за изпълнение, посочени в член 22, параграф 7, пета алинея от Регламент (ЕС) № 1303/2013, тъй като средствата за ИМЗ (специално разпределени средства и съответната подкрепа от ЕСФ) са изключени от резерва за изпълнение.

⁹⁹ Етапните цели могат да бъдат представени общо (мъже+жени) или разпределени по пол. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

¹⁰⁰ Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени полове. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

>	input="S">	ние или финанс ов показа тел <2A.4.3 type="S" " maxlength="5" input="M"> Изпълне ние или резулта т<2A.4. 3 type="S" " input="S" S">	показател <2A.4.4 type="S" maxlength="255" input="M"> Изпълнение или резултат <2A.4.4 type="S" input="G" or "M">	показател<2A. 4.5 type="S" input="M"> Изпълнение или резултат<2A. 4.5 type="S" input="G" or "M">	S">	input="S">	input="M">	показател <2A.4.9 type="S" input="M"> Изпълнение или резултат <2A.4.8 type="S" input="M">	показател <2A.4.10 type="S" maxlength="200" input="M"> Изпълнение или резултат <2A.4.10 type="S" input="M">	input="M">

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението
(незадължително)

<2A.4.12 type="S" maxlength="7000" input="M">

2.А.9 Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7—11: Категории интервенции¹⁰¹

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 7: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	<2A.5.1.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.1.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.1.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.1.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	115 Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на учене за повторно включване в образователната и обучителната система	
	116 Подобряване на качеството и ефективността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение	
	117 Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията,	

¹⁰¹ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

	уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и утвърждаване на придобитите компетенции	
	118 Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване	

Таблица 8: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	<2A.5.2.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.2.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.2.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.2.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	01 Безвъзмездна помощ	

Таблица 9: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	<2A.5.3.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.3.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.3.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.3.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.3.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	07 Неприложимо	

--	--	--

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	<2A.5.4.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.4.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	07 Неприложимо	

Таблица 11: Измерение 6 – Допълнителна тема за ЕСФ ¹⁰² (само за ЕСФ)		
Фонд	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.5.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.5.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот		

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно)

(по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

¹⁰² Когато е целесъобразно, включва количествена информация за приноса на ЕСФ по тематичните цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

<i>Приоритетна ос</i>	<div data-bbox="486 152 785 181" data-label="Text"> <p><3A.6.1 type="S" input="S"></p> </div> <div data-bbox="486 197 1050 232" data-label="Text"> <p>2 Образование и учене през целия живот</p> </div>
<div data-bbox="188 264 683 293" data-label="Text"> <p><2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M"></p> </div>	

2.A.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос)

Идентификация на приоритетната ос	на	<2A.1 type="N" input="G" "SME" > Приоритетна ос 3
Наименование на приоритетната ос	на	<2A.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > Образователна среда за активно социално приобщаване

☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти	<2A.3 type="C" input="M" >
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, организирани на равнището на Съюза	<2A.4 type="C" input="M" "SME" >
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез ръководено от общностите местно развитие	<2A.5 type="C" input="M" >
☐ За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете	<2A.6 type="C" input="M" >

2.A.2. Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2A.0 type="S" maxlength="3500" input="M" > Неприложимо

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза

(повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

Фонд	<2A.7 type="S" input="S"“SME” > ЕСФ
Категория региони	<2A.8 type="S" input="S"“SME” > По-слабо развити
Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	<2A.9 type="S" input="S"“SME” > Обща
Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (където е приложимо)	<2A.9 type="S" input="S” >

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

Инвестиционен приоритет	<2A.10 type="S" input="S"“SME” > Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост
-------------------------	--

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	<2A.1.1 type="N" input="G"“SME” > Специфична цел 1
Специфична цел	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M"“SME” > Повишаване на качеството и подобряване на достъпа до образование чрез създаване на подкрепяща среда за включващо образование
Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M"“SME” > Тази специфична цел се фокусира върху проблемите на децата и учениците със специални образователни потребности. Нейната реализация ще надгради политиките за деинституционализация и създаване на среда за интегрирано обучение (интегрираното обучение за деца със специални образователни потребности е

	<p>процес, при който детето независимо от вида на увреждането е включено в общата образователна среда), провеждани от 2000 г. до сега. През изминалия бюджетен цикъл 24 млн. лв. в рамките на приоритетна ос 4 от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. бяха инвестирани в подкрепа на усилията да бъде намален броят на децата в специални училища като същевременно бъдат създадени условия за тяхното включване в системата на общото образование. Какви са количествените индикатори за напредъка на този процес?</p> <p>В периода от 2004 до 2013 г. е осъществен интензивен процес на интегрирано обучение на децата и учениците със СОП: през 2004 г. интегрирано се обучават 717 деца и ученици със СОП, а през 2013 г. – 11 575. Постигнато е нарастване на броя на ресурсните учители и на останалите специалисти – през 2004 г. са назначени 129 ресурсни учители и други специалисти, а през 2013 г. техният брой е 1 260. Същевременно е нараснал и броят на училищата и детските градини, в които се обучават интегрирано деца и ученици със СОП – през 2004 г. техният брой е 130 училища и 44 детски градини, а през 2013 г. – 1 493 училища и 694 детски градини. Към посочените данни следва да се добавят и добрите резултати и постижения по проект по операция BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение” и по операция „Подпомагане на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности“ (BG051PO001-4.1.04) с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. Дейностите по проектите допринесоха за допълнително изграждане на подкрепяща среда за включващо обучение на над 1 500 деца и ученици в повече от 100 училища и детски градини.</p> <p>Към началото на новия програмен период (учебната 2013/2014 г) в специални училища продължават да се обучават 3 824 деца. Най-големият дял от тях (2 256) са с умствена изостаналост, по-малко са тези с нарушено зрение (328) и слух (319). В отделна категория</p>
--	---

	<p>попада групата на възпитателните училища-интернати и социално-педагогическите интернати. Мащабите на кардиналната промяна се виждат при хронологична съпоставка с учебната 2001/2 г., когато в специални училища за ученици с увреждания са били обучавани 10 334 ученици. Организирането на <i>интегрирано обучение</i> обаче е само първият етап на реформата. Голямо предизвикателство остава развитието на капацитета на училищата за осигуряване на <i>включващо образование</i>, което да отговаря на потребностите на деца с по-широк кръг затруднения, без да се ограничава до функционалните. При включващото обучение за разлика от интегрираното детската градина/училището развива политика за включване на детето/ученика в образователния процес чрез адаптиране на системата към потребностите на детето/ученика, а не обратното – на детето/ученика към системата.</p> <p>Включващо обучение е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активизиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.</p> <p>Сред успешните практики, започнати с процедурите „Подпомагане на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности“ и „Включващо обучение“ по ОП РЧР през приключилия програмен период, могат да бъдат посочени:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ранната диагностика („скринингова диагностика“) на обучителни затруднения, провеждана в детските градини, • обученията за логопеди, психолози и ресурсни учители, реализирани чрез средствата на оперативната програма, • летните училища, посещавани от смесени групи деца, родители и учители. <p>Да бъдат обезпечени подобни начинания и през новия седемгодишен цикъл е важен</p>
--	--

	<p>елемент в мисията на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” 2014-2020.</p> <p>Продължават да са актуални редица проблеми, свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ранното оценяване на образователните потребности и ранната превенция на обучителните затруднения, • недостиг на дидактични материали, учебно-технически средства и апаратура, необходими за обучението на децата и учениците съобразно индивидуалните им потребности и възможности, • недостиг на подготвени специалисти за работа с децата и учениците съобразно различните видове увреждания и нарушения, • недостиг на специалисти в отдалечените и малките селища, • недостатъчна подготовка на учителите в детските градини и училищата за работа с деца и ученици със специални образователни потребности. <p>С осъществяването на дейностите за постигането на тази специфична цел ще се осигури плавен преход от интегрирано към включващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП).</p> <p>Включващото образование цели да надгради интегрираното обучение и да подготви образователната система за нови предизвикателства. То има за цел да изгради „училище за всички”, т.е. хармонична и разнообразна образователна среда в детските градини и училищата с оглед осигуряване на равнопоставеност и достъп до качествено образование, по-пълноценна подготовка за бъдещия обществен живот и реализацията на пазара на труда.</p> <p>С изпълнението на мерките по този инвестиционен приоритет ще се осигури допълняемост на интервенциите по ОП РЧР за деинституционализация.</p>
--	--

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ¹⁰³ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME" >	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

¹⁰³

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹⁰⁴ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

¹⁰⁴ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹⁰⁵)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹⁰⁶ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

¹⁰⁵ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

¹⁰⁶ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p><u>Дейности:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Въвеждане на модел за ранно оценяване на образователните потребности на децата от предучилищна възраст и за превенция и ранна интервенция на обучителните им затруднения; • Изграждане на функционален модел за подкрепа на процеса на включващо обучение чрез участието и с използването на капацитета на специалните училища за ученици със сензорни увреждания и с умствена изостаналост; • Осигуряване на условия и ресурси за изграждане и развитие на подкрепяща среда в детските градини и училищата за осъществяване на включващо образование чрез: осигуряване на подходящи архитектурни и битови условия, повишаване на капацитета на педагогическите специалисти и на екипната работа; прилагане на гъвкави форми на обучение; осигуряване на специализирани пособия и помагала; осигуряване на индивидуална подкрепа за обучение и развитие съобразно образователните потребности на децата и учениците и др.; Създаване на специализирани кабинети за работа с децата и учениците на ниво детска градина и училище; • Осигуряване на условия за подпомагане на младежи с увреждания за кандидатстване във висши училища; • Подкрепа за обучението на студенти, специализанти и докторанти с увреждания; • Осигуряване на условия за изграждане на положителни обществени нагласи към процеса на включващо обучение в детските градини и в училищата; • Подкрепа на процеса на приобщаващо образование и на социалното включване чрез оптимизация на мрежата от специални детски градини и училища;	

- Осигуряване на алтернативни модели за работа с ученици с девиантно поведение за подпомагане на образованието им и на социалното им включване;
- Осигуряване на подкрепа за деца, включени в процеса на деинституционализация;
- Създаване на условия за активно партньорство с родителите на ниво детска градина и училище.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици и младежи със специални образователни потребности, родители, учители, ресурсни учители, педагогически специалисти, психолози, директори

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна

Типове бенефициенти:

- МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ДАЗД, висши училища, научни организации, научни институти, детски градини, училища, общини, ресурсни центрове, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 9, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от</p>	

ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет „Активно приобщаване, особено с оглед на подобряване на пригодността за заетост” се предвижда да бъдат подкрепени дейности за достъп до образование за деца, включени в дейностите по деинституционализация, финансирани по ОП РЧР, с оглед постигане на силен синергичен ефект.

2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<i><2A.2.3.1 type="S" input="S"></i> Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<i><2A.2.3.2 type="C" input="M"></i>
<i><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></i> Неприложимо	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.4.1 type="S" input="S"></p> <p>Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост</p>
<p><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S""SME" ></p> <p>Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите</p>
--------------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G""SME" ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME" ></p> <p>Ефективна интеграция в образователната система на деца, ученици и младежи от етническите малцинства и от други уязвими групи</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M""SME" ></p> <p>Образователната система е призвана да формира като базисна обществена ценност уважението към правата на всеки индивид и да не допуска дискриминация на какво основание. В подкрепа на това разбиране в България са създадени нормативни условия за равен достъп до образование на всички деца и ученици, в т.ч. и от етническите малцинства и систематично се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Редица социологически проучвания, както и наблюдения на граждански организации сочат, че в българското образование се очертават редица проблеми, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците – липса на достатъчни финансови и материални условия, недостиг на квалифицирани кадри и липса на стратегия за квалификация и преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-билингви, затруднения при получаване на</p>

	<p>качествено образование в училищата в малките населени места, необходимост от актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност, липса на подходящ социално-психологически климат в обществото.</p> <p>Твърде сериозен е проблемът при маргинализирани общности, като особено тревожно е положението на децата от ромски произход. Причините са известни – ниски доходи, висока степен на безработица, лош бит, , недостатъчно образование, неподходяща спрямо изискванията на пазара на труда квалификация и др. Изоляцията на ромите в обособени квартали възпрепятства образователната интеграция и намалява шансовете им за професионална и личностна реализация. Ниският стандарт на живот е фактор за нередовно посещение на училище и непълноценно участие в учебно-възпитателния процес. Липсва мотивация за посещаване на училище, децата и учениците от ромски произход често не владеят български език, което не позволява пълноценното им включване в образователната система. /По данни на НСИ процентите на завършилите съответната степен на образование роми към 2011 г. са следните: Висше – 0.5 %; Средно – 9.0 %; Основно – 40.8 %; Начално – 27.9 %; Незавършено начално и непосещавали училище – 21.8 %./ Като съществен проблем се очертава и недостатъчната мотивация за изучаване на майчин език.</p> <p>Въпреки ангажирането на значителен финансов ресурс по линия на „Декадата на ромското включване” и структурните фондове на ЕС (по ОП РЧР през програмния период 2007-2013 г. бяха осъществени процедурите „Създаване на благоприятна мултикултурна среда за практическо прилагане на интеркултурно образование и възпитание“, „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система“ и „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“), редица параметри, които проследяват адаптацията на ромите към обществения живот остават крайно</p>
--	---

	<p>незадоволителни. Нараства концентрацията на ромско население в обособени територии, където почти отсъства комунална инфраструктура. Едва 38,8% от ромите са икономически активни, а близо една пета са неграмотни или никога не са посещавали образователна институция. Процентът на хората с висше образование, които могат да се превърнат в пример и двигател за промяна сред общността е нисък – едва 0,5% от цялата група, която по последни данни наброява 325 000 души¹⁰⁷.</p> <p>Дейностите, които се предвиждат за постигане на успешна образователна интеграция на децата и учениците от ромски произход, са обвързани с изпълнението на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) и на Плана за действие за нейното изпълнение, разработени съобразно препоръките на ЕК от 2012, 2013 и 2014 г. към България да увеличи усилията за подобряване на достъпа до качествено приобщаващо предучилищно и училищно образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите. Предвиждат се дейности за подготовката на децата, за които българският език не е майчин, в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес. Очакваният резултат е ранното интегриране в образователната система, като превенция срещу отпадането от следващите образователни етапи и като средство за преодоляване на езиковите бариери. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак детски градини и училища, както и подобряването на образователната среда. Очаква се да бъде намален броят на обособените по етнически признак детски градини и училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване на културната им идентичност.</p>
--	--

¹⁰⁷ Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020

	<p>Ще бъдат взети мерки за подобряване на образователната среда и ще се създадат съвременни условия за развитие на потенциала на всяко дете във физическо, интелектуално и личностно отношение, насочени към пълноценна социална интеграция и последваща професионална реализация. Други мерки в тази област ще бъдат насочени към постигане на резултати, свързани с мотивацията на семействата от малцинствените етнически групи за включване на децата им в учебния процес, както и допълнително обучение по български език на лицата от малцинствените етнически групи, обучение на преподаватели за работа в мултикултурна среда, предоставяне на допълнителна педагогическа помощ.</p> <p>Ще се работи за преодоляване на исторически формираните негативни обществени нагласи спрямо ромския етнос, като на децата от неромски произход и на техните родители се разясняват положителните страни на съвместното/интегрираното обучение.</p> <p>В резултат от демографските промени през последните десетилетия в значителен брой малки населени места останаха с неголям брой деца.</p> <p>Значителна част от населението в тези селища произхожда от етническите малцинства. Често явление е временната или постоянна безработица, което води до частична или пълна маргинализация на част от жителите.</p> <p>След въвеждане на системата на финансиране на брой ученици, голяма част от училищата в малките населени места и в трудно достъпните райони изпитват недостиг на средства за провеждане на качествен образователен процес /оборудване и обзавеждане, осигуряване на квалифицирани педагози от други населени места и др./. Същевременно, отдалечеността от средищните училища не позволява всекидневния превоз на учениците.</p> <p>Необходимо е детските градини и училищата в тези населени места да бъдат подкрепени за да се осигури достъп до качествено образование на децата, обучаващи с в тях.</p>
--	---

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ¹⁰⁸ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME"	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME">	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

¹⁰⁸

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹⁰⁹ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S">	<2A.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G">	<2A.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">

¹⁰⁹ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹¹⁰)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹¹¹ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2A.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.26 type="S" input="M"> Общи <2A.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2A.1.27 type="S" input="M"> Общи <2A.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2A.1.28 type="S" input="S">			Количествени <2A.1.29 type="S" input="M"> Общи <2A.1.29 type="S" input="G">	<2A.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2A.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2A.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2A.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

¹¹⁰ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

¹¹¹ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<i><2A.2.1.1 type="S" input="S"></i> Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите
<i><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></i> <u>Дейности:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Допълнително обучение по български език за децата и учениците, за които българският език не е майчин; • Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда; • Осигуряване на подходяща материална и психологическа подкрепа за включване на децата и учениците от ромски произход от обособените по етнически признак детски градини и училища чрез поетапен прием в детски градини и училища извън ромските квартали; • Подкрепа на процеса на образователната интеграция и на социалното включване чрез закриване или преобразуване на обособени на етнически принцип детски градини и училища в населените места с повече от една детска градина/едно училище; • Подкрепа за ромски семейства за обучение на децата им в детски градини от 3-годишна възраст с оглед ранната им социализация; • Подкрепа за продължаване на образованието в гимназиалния етап на средното образование и във висши училища; • Подкрепа за изграждане и съхраняване на културна идентичност на децата и учениците от етническите малцинства, включително и чрез създаване на условия за изучаване на майчин език; • Утвърждаване на интеркултурната образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система; • Насърчаване участието на родителите в образователния процес; • Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност; • Подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование в малките	

населени места и в трудно достъпните райони.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици, младежи от етническите малцинства и от други уязвими групи, родители, учители, педагогически специалисти, медиатори, директори

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ЦОИДУЕМ, детски градини, училища, общини, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 9, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи.</p> <p>Хоризонтални принципи</p> <p>Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за</p>	

устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет „Интеграция на маргинализирани общности като ромите”, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции. С оглед постигане на силен синергичен ефект по ОП РЧР, се предвижда да бъдат подкрепяни дейности за осигуряване достъп до заетост, образование, социални и здравни услуги, а по ОП НОИР дейности по осигуряване на достъп до образование.

2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<i><2A.2.3.1 type="S" input="S"></i> Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<i><2A.2.3.2 type="C" input="M"></i>
<i><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></i> Неприложимо	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<i><2A.2.4.1 type="S" input="S"></i> Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите
<i><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></i> Неприложимо	

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението

(по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.) ¹¹²			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
<2A.2.5.1 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.2 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.3 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.4 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.5 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.6 type="N" input="M" SME >			<2A.2.5.7 type="S" maxlength="20" input="M" SME >	<2A.2.5.8 type="S" maxlength="100" input="M" SME >

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7¹¹³

Специфични разпоредби за ЕСФ¹¹⁴, когато е приложимо (по приоритетни оси и когато е уместно — категории региони): социални иновации, транснационално сътрудничество и принос от ЕСФ по тематични цели 1—7.

Описание на приноса на планираните действия по приоритетната ос за:

- социалните иновации (ако не са включени в специално предвидена за тях приоритетна ос);
- транснационалното сътрудничество (ако не е включено в специално предвидена за него приоритетна ос);
- тематични цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

¹¹² За ЕСФ списъкът включва общите показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по полове. За ЕФРР и за Кохезионния фонд разпределението по полове в повечето случаи не е от значение. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

¹¹³ Само за програми, подкрепяни от ЕСФ.

¹¹⁴ За ЕСФ списъкът включва общи показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за изпълнението.

<i>Приоритетна ос</i>	<div data-bbox="485 150 785 181" data-label="Text"> <p><2A.3.1 type="S" input="S"></p> </div> <div data-bbox="485 194 1283 232" data-label="Text"> <p>3 Образователна среда за активно социално приобщаване</p> </div>
<div data-bbox="186 264 684 295" data-label="Text"> <p><2A.3.2 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> </div> <div data-bbox="186 309 386 347" data-label="Text"> <p>Неприложимо</p> </div>	

2.A.8 Рамка на изпълнението

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка v) и приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос

(по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)¹¹⁵

Приоритетна ос	Вид показател (Основна стъпка за изпълнението, финансов показател, показател за изпълнението или когато е целесъобразно — показател за резултатите)	Идентификация	Показател или основна стъпка за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Фонд	Категория региони	Етапна цел за 2018 г. ¹¹⁶			Крайна цел (2023 г.) ¹¹⁷			Източник на данните	Обяснение за значението на показателя, по целесъобразност
							М	Ж	О	М	Ж	О		
<2A.4.1 type="S" input="S"	<2A.4.2 type="S"	Стъпка за изпълне	Стъпка за изпълнение или финансов	Стъпка за изпълнение или финансов	<2A.4.6 type="S" input="	<2A.4.7 type="S"	<2A.4.8 type="S" maxlength="255"			Стъпка за изпълнение или финансов			Стъпка за изпълнение или финансов	<2A.4.11 type="S" maxlength="500"

¹¹⁵ Когато ИМЗ се изпълнява в рамките на дадена приоритетна ос, етапните цели и целите на ИМЗ трябва да бъдат разграничени от другите етапни цели и цели за приоритетната ос в съответствие с актовете за изпълнение, посочени в член 22, параграф 7, пета алинея от Регламент (ЕС) № 1303/2013, тъй като средствата за ИМЗ (специално разпределени средства и съответната подкрепа от ЕСФ) са изключени от резерва за изпълнение.

¹¹⁶ Етапните цели могат да бъдат представени общо (мъже+жени) или разпределени по пол. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

¹¹⁷ Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени полове. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

>	input="S">	ние или финанс ов показа тел <2A.4.3 type="S" " maxleng th="5" input="M"> Изпълне ние или резулта т<2A.4. 3 type="S" " input="S">	показател <2A.4.4 type="S" maxlength="255" input="M"> Изпълнение или резултат <2A.4.4 type="S" input="G" or "M">	показател<2A. 4.5 type="S" input="M"> Изпълнение или резултат<2A. 4.5 type="S" input="G" or "M">	S">	input="S">	input="M">	показател <2A.4.9 type="S" input="M"> Изпълнение или резултат <2A.4.8 type="S" input="M">	показател <2A.4.10 type="S" maxlength="200" input="M"> Изпълнение или резултат <2A.4.10 type="S" input="M">	input="M">

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението
(незадължително)

<2A.4.12 type="S" maxlength="7000" input="M">

2.A.9 Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7—11: Категории интервенции¹¹⁸

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 7: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	<2A.5.1.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.1.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.1.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	109 Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за работа	
	110 Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите	

Таблица 8: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	<2A.5.2.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.2.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.2.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.2.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	01 Безвъзмездна помощ	

¹¹⁸ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

--	--	--

Таблица 9: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	<2A.5.3.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.3.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.3.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.3.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.3.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	07 Неприложимо	

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	<2A.5.4.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.4.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	07 Неприложимо	

Таблица 11: Измерение 6 – Допълнителна тема за ЕСФ ¹¹⁹ (само за ЕСФ)		
Фонд	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.5.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.5.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.5 type="N" input="M" Decision=N >

¹¹⁹ Когато е целесъобразно, включва количествена информация за приноса на ЕСФ по тематичните цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

3 Образователна среда за активно социално приобщаване		

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно)

(по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Приоритетна ос</i>	<p><3A.6.1 type="S" input="S"></p> <p>3 Образователна среда за активно социално приобщаване</p>
<p><2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M"></p>	

2.Б Описание на приоритетните оси, засягащи техническа помощ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.Б.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос за техническа помощ)

Идентификация приоритетната ос	на	<2B.0.2 type="N" maxlength="5" input="G"> Приоритетна ос 4
Наименование приоритетната ос	на	<2B.0.3 type="S" maxlength="255" input="M"> Техническа помощ

2.Б.2 Обосновка за определяне на приоритетна ос, включваща повече от една категория региони (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2B.0.1 type="S" maxlength="3500" input="M">

Не е приложимо.

2.Б.3 Фонд и категория региони (повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

Фонд	<2B.0.4 type="S" input="S"> ЕСФ
Категория региони	<2B.0.5 type="S" input="S"> По-слабо развити
База за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	<2B.0.6 type="S" input="S"> Обща

Фонд	<2B.0.4 type="S" input="S"> ЕФРР
Категория региони	<2B.0.5 type="S" input="S"> По-слабо развити
База за изчисляване	<2B.0.6 type="S" input="S">

(общо допустими разходи или допустими публични разходи)	Обща
---	------

2.Б.4 Специфични цели и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на приоритетната ос)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	<2B.1.1 type="N" maxlength="5" input="G"> Специфична цел 1
Специфична цел	<2B.1.2 type="S" maxlength="500" input="M"> Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по оперативната програма
Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза ¹²⁰	<2B.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M"> С подкрепата на дейностите по тази приоритетна ос се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган (УО). Необходимо е също така да се повишават уменията на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата. Дейностите, свързани с изграждането на капацитет на служителите на УО и бенефициентите, са ключов елемент за осигуряването на успешно управление и изпълнение на ОП. По време на първия програмен период на ОП РЧР 2007-2013 г. бе създаден административен капацитет в МОН, в качеството на МЗ, но са необходими допълнителни обучения, свързани с подобряване на процесите и процедурите по управление на оперативната програма. Ще бъде обърнато особено внимание за адекватното кадрово и материално техническо осигуряване за процеси и дейности, които са нови за МОН в качеството му на УО. Като основни проблеми в рамките на ОП РЧР 2007-2013 бяха идентифицирани честите

¹²⁰ Изисква се в случаите, когато подкрепата от Съюза за техническа помощ в програмата надхвърля 15 милиона евро.

	<p>промени в нормативната среда, което изисква текущо надграждане на знанията както на администрацията, така и на бенефициентите; текучеството на персонал в административните структури, ангажирани в управлението на ОП; административната тежест, изразяваща се в голям документооборот и недостатъчно използване на новите информационни технологии при изпълнението на отделните операции.</p> <p>Основните дейности, които ще се подкрепят от тази приоритетна ос са свързани с повишаване на капацитета на човешките ресурси, чрез обучения и други подходящи мерки; повишаване на мотивацията на експертите, заети с управлението на програмата и проектите, включително чрез допълнителни възнаграждения; техническо осигуряване на работата по управление на оперативната програма.</p> <p>Подкрепата по приоритетната ос ще бъде насочена и към дейности, свързани с регулярно отчитане на напредъка по управлението и изпълнението на ОП, извършването на различни видове проучвания, улесняващи изпълнението и оценяващи въздействието на предвидените мерки по ОП, в светлината на ефикасното и ефективното усвояване на подкрепата от фондовете на ЕС.</p> <p>Ще бъде осигурено провеждането на независими оценки на ОП, както и изграждането и поддържането на вътрешна система за текущо наблюдение и оценка на нейното изпълнение.</p> <p>С изпълнение на дейностите по информиране и публичност ще се осигури максимална прозрачност на интервенциите и ще се повиши обществената информираност по отношение на ОП НОИР и постигнатите по нея резултати. По този начин ще се стимулира и по-масовото участие на бенефициентите и целевите групи.</p>
--	---

2.Б.5 Показатели за резултатите¹²¹

Таблица 12: Специфични за програмата показатели за резултатите (по специфични цели)

(за ЕФРР/ЕСФ/Кохезионен фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Базова стойност			Базова година	Целева стойност ¹²² (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
			М	Ж	О		М	Ж	О		
<2.Б.2.1 type="S" maxlength="5" input="M">	<2.Б.2.2 type="S" maxlength="255" input="M">	<2.Б.2.3 type="S" input="M">	Количествени <2.Б.2.4 type="N" input="M">			<2.Б.2.5 type="N" input="M">	Количествени <2.Б.2.6 type="N" input="M"> Качествени <2.Б.2.6 type="S" maxlength="100" input="M">			<2.Б.2.7 type="S" maxlength="200" input="M">	<2.Б.2.8 type="S" maxlength="100" input="M">

2.Б.6 Действия, които ще получат подкрепа, и очакваният им принос за постигането на специфичните цели (по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточки i) и iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.Б.6.1 Описание на действията, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточки i) и iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Приоритетна ос	<2.Б.3.1.1 type="S" input="S">
----------------	--------------------------------

¹²¹ Изисква се, когато е обективно оправдано предвид съдържанието на действието и в случаите, в които подкрепата на Съюза за техническа помощ в програмата надхвърля 15 милиона евро.

¹²² Целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

<2.B.3.1.2 type="S" maxlength="7000" input="M">

- Материално техническо осигуряване на структурите за управление на ОП НОИР, включително закупуване на офис техника, на МПС, извършване на ремонти и осигуряване на наем на офиси и работни помещения. е
- Осигуряване на дейността на Комитета за наблюдение на ОП НОИР;
- Разработване и развитие на информационни системи за целите на управлението и наблюдението на ОП НОИР;
- Изпълнение на дейности за комуникации и публичност на ОП НОИР, вкл. организация на публични събития, семинари, конференции, работни групи, кръгли маси, информационни кампании и други;
- Извършване на регулярни анализи на капацитета на служителите в УО на ОП НОИР;
- Осигуряване на обучения, работни посещения и стажове на служителите в структурите за управление на ОП НОИР;
- Осигуряване на стажове на студенти в УО на ОП НОИР;
- Привличане на външни експерти в процес на управление, изпълнение и наблюдение на ОП НОИР;
- Извършване на анализ на капацитета и информираността на потенциалните бенефициенти.
- Провеждане на обучения за бенефициентите за укрепване на капацитета им за управление на проекти;
- Подготовка на оценки, експертни доклади, статистически данни, анализи и проучвания, свързани с ОП НОИР, включително текущи и последващи оценки на ОП НОИР;
- Осигуряване на финансирането на възнаграждения, осигурителни вноски, данъци и други дължими според действащото законодателство доплащания, както и допълнителни възнаграждения за служители, работещи в структурите за управление на ОП НОИР, съответствие реда за определяне на възнагражденията на държавните служители, отговорни за управлението на европейските структурни и инвестиционни фондове, регламентирани на национално ниво;
- Подготовка на следващия програмен период 2021 – 2027 г. – информационно-техническо и материално осигуряване на дейностите по програмиране на средствата от ЕС;
- Подготовка, превод и разпространение на официални документи, свързани с цялостното управление и изпълнение на ОП.

2.Б.6.2 Показатели за изпълнението, които се очаква да допринесат за постигане на резултатите (по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 13: Показатели за изпълнението (по приоритетни оси)

(за ЕФРР/ЕСФ/Кохезионен фонд)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Целева стойност (2023 г.) ¹²³ (незадължително)			Източник на данните
			М	Ж	О	
<2.B.3.2.1 type="S" maxlength="5" input="M">	<2.B.2.2.2 type="S" maxlength="255" input="M">	<2.B.3.2.3 type="S" input="M">	<2.B.3.2.4 type="N" input="M">			<2.B.3.2.5 type="S" maxlength="200" input="M">

2.Б.7 Категории интервенции (по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточка v) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Съответните категории интервенции въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 14—16: Категории интервенции¹²⁴

Таблица 14: Измерение 1 – Област на интервенция		
Категория региони: <type="S" input="S"> по-слабо развити		
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2B.4.1.1 type="S" input="S" > Decision=N>	<2B.4.1.2 type="S" input="S"> Decision=N>	<2B.4.1.3 type="N" input="M"> Decision=N>
	121 Подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол	
	122 Оценка и проучвания	
	123 Информиране и комуникация	

Таблица 15: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Категория региони: <type="S" input="S"> по-слабо развити		
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2B.4.2.1 type="S" input="S" >	<2B.4.2.2 type="S" input="S">	<2B.4.2.3 type="N" input="M">

¹²³ Целеви стойности за показателите за изпълнението в рамките на техническата помощ са незадължителни. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по полове. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

¹²⁴ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

<i>Decision=N></i>	<i>Decision=N></i>	<i>Decision=N></i>
	01 Безвъзмездни средства	

Таблица 16: Измерение 3 – Вид територия		
Категория региони: <type="S" input="S"> по-слабо развити		
<i>Приоритетна ос</i>	<i>Код</i>	<i>Сума (в евро)</i>
<2B.4.3.1 type="S" input="S" > <i>Decision=N></i>	<2B.4.3.2 type="S" input="S"> <i>Decision=N></i>	<2B.4.3.3 type="N" input="M"> <i>Decision=N></i>

РАЗДЕЛ 3 ПЛАН ЗА ФИНАНСИРАНЕ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

3.1 Финансови бюджетни кредити от всеки фонд и суми за резерва за изпълнение

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г), подточка i) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 17:

	Фонд	Категория региони	2014 г.		2015 г.		2016 г.		2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		Общо	
			Основно разпреде ление ¹²⁵	Резерв за изпълнение	Основно разпреде ние	Резерв за изпълнени е	Основно разпреде ние	Резерв за изпълнени е	Основно разпреде ние	Резерв за изпълнени е	Основно разпреде ние	Резерв за изпълнени е	Основно разпреде ние	Резерв за изпълнени е	Основно разпреде ние	Резерв за изпълнени е	Основно разпреде ление	Резерв за изпълнени е
	<3.1.1 type="S" input="G" "SME">	<3.1.2 type="S" input="G" "SME" >	<3.1.3 type="N" input="M" "SME">	<3.1.4 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.5 type="N" input="M" SME">	<3.1.6 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.7type ="N" input="M" SME">	<3.1.8 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.9 type="N" input="M" SME">	<3.1.10 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.11 type="N" input="M" SME">	<3.1.12 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.13 type="N" input="M" SME">	<3.1.14 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.15 type="N" input="M" SME">	<3.1.16 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.17 type="N" input="G" SME">	<3.1.18 type="N" input="G" TA - "NA" YEI - "NA">
(1)	ЕФРР	В по-слабо развитите региони	28 506 002,80	1 770 548,40	29 966 116,70	1 861 238,15	31 564 361,56	1 960 507,41	32 876 942,11	2 042 033,66	34 165 840,05	2 122 088,95	35 424 176,32	2 200 246,00	36 644 964,97	2 276 070,92	229 148 404,50	14 232 733,50
(2)		В регионите в																

¹²⁵

Общо разпределени средства (подкрепа от Съюза) минус средствата за резерв за изпълнение.

		преход																
(3)		В по-силно развитите региони																
(4)		Общо	28 506 002,80	1 770 548,40	29 966 116,70	1 861 238,15	31 564 361,56	1 960 507,41	32 876 942,11	2 042 033,66	34 165 840,05	2 122 088,95	35 424 176,32	2 200 246,00	36 644 964,97	2 276 070,92	229 148 404,50	14 232 733,50
(5)	ЕСФ ¹²⁶	В по-слабо развитите региони	41 365 262,24	2 500 518,56	43 484 043,83	2 628 598,31	45 803 268,25	2 768 794,78	47 707 963,17	2 883 933,06	49 578 292,08	2 996 993,92	51 404 272,74	3 107 373,94	53 175 767,79	3 214 460,32	332 518 870,10	20 100 672,90
(6)		В регионите в преход																
(7)		В по-силно развитите региони																
(8)		Общо	41 365 262,24	2 500 518,56	43 484 043,83	2 628 598,31	45 803 268,25	2 768 794,78	47 707 963,17	2 883 933,06	49 578 292,08	2 996 993,92	51 404 272,74	3 107 373,94	53 175 767,79	3 214 460,32	332 518 870,10	20 100 672,90
(9)	Специално разпределени средства за ИМЗ	Не се прилага		Не се прилага		Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага
(10)	Кохезионен	Не се прилага																

126

Общо разпределени средства от ЕСФ, включително съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ. Графите за резерва за изпълнение не включват съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ, тъй като тя е изключена от резерва за изпълнение.

	Фонд																	
(11)	ЕФРР	Специално разпределени средства за най-отдалечените региони или северните слабо населени региони																
(12)	Общо		69 871 265,04	4 271 066,96	73 450 160,53	4 489 836,47	77 367 629,80	4 729 302,20	80 584 905,28	4 925 966,72	83 744 132,13	5 119 082,87	86 828 449,06	5 307 619,94	89 820 732,75	5 490 531,25	561 667 274,60	34 333 406,40

3.2 Общи финансови бюджетни кредити по фондове и национално съфинансиране (в евро)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

1. В таблицата се определя финансовият план по приоритетни оси.
2. Когато дадена приоритетна ос обхваща повече от един фонд, подкрепата от Съюза и националното участие са разпределени по фондове с отделен процент на съфинансиране в рамките на приоритетната ос за всеки фонд.
3. Когато приоритетната ос обхваща повече от една категория региони, подкрепата от Съюза и националното участие са разпределени по категории региони с отделен процент на съфинансиране в рамките на приоритетната ос за всяка категория региони.
4. Приносът на ЕИБ е представен на нивото на приоритетната ос.

Таблица 18а: План за финансиране

Приоритетна ос	Фонд	Категория региони	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (общо допустими разходи или публични допустими разходи)	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Обща стойност на финансирането	Процент на съфинансиране	За информация Участие на ЕИБ	Основно разпределение (общо финансиране минус резерв за изпълнение)		Резерв за изпълнение		Размер на резерва за изпълнение като процент от общата подкрепа от Съюза
						Национално публично финансиране	Национално частно финансиране (1)				Подкрепа от Съюза	Национално участие	Подкрепа от Съюза	Национално участие ¹²⁷	
				(a)	(b) = (c) + (d)	(c)	(d)	(e) = (a) + (b)	(f) = (a)/(e) (2)	(g)	(h)=(a)-(j)	(i) = (b) – (k)	(j)	(k)= (b) * (j)/(a)	(l) = (j)/(a) *100
<3.2.A.1 type="S" input="G" "SME">	<3.2.A.2 type="S" input="G" "SME">	<3.2.A.3 type="S" input="G" "SME">	<3.2.A.4 type="S" input="G""S ME">	<3.2.A.5 type="N" input="M""S ME">	<3.2.A.6 type="N" "SME" input="G">	<3.2.A.7 type="N" input="M""SME" E">	<3.2.A.8 type="N" input="M""S ME">	<3.2.A.9 type="N" input="G" "SME" ">	<3.2.A.10 type="P" input="G" "SME">	<3.2.A.11 type="N" input="M" "SME">	<3.2.A.12 type="N" input="M" TA - "NA" YEI – "NA">	<3.2.A.13 type="N" input="M" TA - "NA" YEI – "NA">>	<3.2.A.14 type="N" input="M" TA - "NA" YEI – "NA">	<3.2.A.15 type="N" input="M" TA - "NA" YEI – "NA">>	<3.2.A.16 type="N" input="G" TA - "NA" YEI – "NA">

¹²⁷

Националното участие се разпределя пропорционално между основното разпределение и резерва за изпълнение.

Приоритетна ос 1	ЕФРР	По-слабо развити региони		237 212 225,00	41 860 980,88	41 860 980,88	НП	279 073 205,88	85%		222 979 491,50	39 349 322,03	14 232 733,50	2 511 658,85	6,00%
Приоритетна ос 2	ЕСФ	По-слабо развити региони		115 700 695,00	20 417 769,71	20 417 769,71	НП	136 118 464,71	85%		108 758 653,30	19 192 703,53	6 942 041,70	1 225 066,18	6,00%
Приоритетна ос 3	ЕСФ	По-слабо развити региони		219 310 520,00	38 701 856,47	38 701 856,47	НП	258 012 376,47	85%		206 151 888,80	36 379 745,08	13 158 631,20	2 322 111,39	6,00%
Приоритетна ос 4	ЕФРР	По-слабо развити региони		6 168 913,00	1 088 631,71	1 088 631,71	НП	7 257 544,71	85%		6 168 913,00	1 088 631,71	0,00	0,00	0,00%
	ЕСФ	По-слабо развити региони		17 608 328,00	3 107 352,00	3 107 352,00	НП	20 715 680,00	85%		17 608 328,00	3 107 352,00	0,00	0,00	0,00%
Общо	ЕФРР	По-слабо развити региони		243 381 138,00	42 949 612,59	42 949 612,59	НП	286 330 750,59	85%		229 148 404,50	40 437 953,74	14 232 733,50	2 511 658,85	5,85%
Общо	ЕФРР	Региони в преход		Равно на общата сума (2) в таблица 17											
Общо	ЕФРР	По-силно развити региони		Равно на общата сума (3) в таблица 17											
Общо	ЕФРР	Специално разпределен и средства за най-отдалечените региони или северните слабо населени		Равно на общата сума (11) в таблица 17											

		региони													
Общо	ЕСФ ¹²⁸	По-слабо развити региони		352 619 543,00	62 226 978,18	62 226 978,18	НП	414 846 521,18	85%		332 518 870,10	58 679 800,61	20 100 672,90	3 547 177,57	5,70%
Общо	ЕСФ ¹²⁹	Региони в преход		Не е равно на общата сума (6) в таблица 17, която включва съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ											
Общо	ЕСФ ¹³⁰	По-силно развити региони		Не е равно на общата сума (7) в таблица 17, която включва съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ											
Общо	ИМЗ ¹³¹	не се прилага		Не е равно на общата сума (9) в таблица 17, която включва само специално разпределените											

¹²⁸

Разпределени средства от ЕСФ без съответната подкрепа за ИМЗ.

¹²⁹

Разпределени средства от ЕСФ без съответната подкрепа за ИМЗ.

¹³⁰

Разпределени средства от ЕСФ без съответната подкрепа за ИМЗ.

¹³¹

Включва специално разпределените средства за ИМЗ и съответната подкрепа от ЕСФ.

				средства за ИМЗ.											
Общо	Кохезионен фонд	не се прилага		Равно на общата сума (10) в таблица 17											
Всичко				596 000 681,00	105 176 590,77	105 176 590,77	НП	701 177 271,77	85%		561 667 274,60	99 117 754,35	34 333 406,40	6 058 836,42	5,76%

(1) Попълва се само когато приоритетните оси са изразени в общи разходи.

(2) В таблицата ставката на съфинансиране може да бъде закръглена към най-близкото цяло число. Точният процент, използван за възстановяване на плащания, е съотношението (f).

Таблица 186: Инициатива за младежка заетост – специално разпределени средства - ЕСФ и ИМЗ¹³² (когато е целесъобразно)

	Фонд ¹³³	Категория региони	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (общо допустими разходи или публични допустими разходи)	Подкрепа от Съюза (a)	Национално участие (b) = (c) + (d)	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Обща стойност на финансирането (e) = (a) + (b)	Процент съфинансиране на (f) = (a)/(e) (2)
						Национално финансиране (c)	Национално частно финансиране (d) (1)		
	<3.2.B.1 type="S" input="G">	<3.2.B.2 type="S" input="G">	<3.2.B.3 type="S" input="G">	<3.2.B.1 type="N" input="M">	<3.2.B.4 type="N" input="G">	<3.2.B.5 type="N" input="M">	<3.2.B.6 type="N" input="M">	<3.2.B.7 type="N" input="G">	<3.2.B.8 type="P" input="G">
1	Специално разпределен и средства за	не се прилага			0				100 %

¹³² Попълва се за всяка (част от) приоритетна ос, с която се прилага ИМЗ.

¹³³ ИМЗ (специално разпределени средства и съответна подкрепа от ЕСФ) се счита за фонд и се явява като отделен ред дори ако е част от дадена приоритетна ос.

	ИМЗ								
2	Съответна подкрепа от ЕСФ	по-слабо развити региони							
3	Съответна подкрепа от ЕСФ	региони в преход							
4	Съответна подкрепа от ЕСФ	по-силно развити региони							
5.	ОБЩО: [Част от] приоритетна ос ИМЗ	[Трябва да е равно на [част от] приоритетна ос 3]		Сума (1:4)	Сума (1:4)				
6.			Дял от ЕСФ за по-слабо развити региони 2/сума (2:4)	<3.2.c.11 type="P" input="G">					
7.			Дял от ЕСФ за региони в преход 3/сума (2:4)	<3.2.c.13 type="P" input="G">					
8.			Дял от ЕСФ за по-силно развити региони 4/сума (2:4)	<3.2.c.14 type="P" input="G">					

(1) Попълва се само когато приоритетните оси са изразени в общи разходи.

(2) В таблицата ставката на съфинансиране може да бъде закръглена към най-близкото цяло число. Точният процент, използван за възстановяване на плащания, е съотношението (f).

Таблица 18в: Разпределение на финансовия план по приоритетни оси, фондове, категории региони и тематични цели
(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Приоритетна ос	Фонд ¹³⁴	Категория региони	Тематична цел	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Обща стойност на финансирането
<3.2.C.1 type="S" input="G">	<3.2.C.2 type="S" input="G">	<3.2.C.3 type="S" input="G">	<3.2.C.4 type="S" input="G">	<3.2.C.5 type="N" input="M">	<3.2.C.6 type="N" input="M">	<3.2.C.7 type="N" input="M">
Приоритетна ос 1	ЕФРР	Слаборазвит	Тематична цел 1	237 212 225,00	41 860 980,88	279 073 205,88
Приоритетна ос 2	ЕСФ	Слаборазвит	Тематична цел 10	115 700 695,00	20 417 769,71	136 118 464,71
Приоритетна ос 3	ЕСФ	Слаборазвит	Тематична цел 9	219 310 520,00	38 701 856,47	258 012 376,47
Приоритетна ос 4	ЕФРР	Слаборазвит	Техническа помощ	6 168 913,00	1 088 631,71	7 257 544,71
Приоритетна ос 4	ЕСФ	Слаборазвит	Техническа помощ	17 608 328,00	3 107 352,00	20 715 680,00
Общо				596 000 681,00	105 176 590,77	701 177 271,77

Таблица 19: Ориентировъчен размер на подкрепата, която ще бъде използвана за цели във връзка с изменението на климата
(Позоваване: член 27, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)¹³⁵

¹³⁴ За целите на настоящата таблица ИМЗ (специално разпределени средства и съответна подкрепа от ЕСФ) се счита за фонд.

Приоритетна ос	Ориентировъчен размер на подкрепата, която ще бъде използвана за цели във връзка с изменението на климата (в евро)	Дял от общия размер на средствата, разпределени за оперативната програма (%)
<3.2.C.8 type="S" input="G">	<3.2.C.9 type="N" input="G"> Decision=N>	<3.2.C.10 type="P" input="G"> Decision=N>
Общо		

РАЗДЕЛ 4 ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

(Позоваване: член 96, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Описание на интегрирания подход за териториално развитие, като се вземат предвид съдържанието и целите на оперативната програма с оглед на споразумението за партньорство и като се представят начините, по които той допринася за постигането на целите на оперативната програма и очакваните резултати

<4.0 type="S" maxlength="3500" input="M">

Оперативната програма ще допринесе за постигане на някои от най-важните цели на Стратегията на ЕС за Дунавския регион. Планът за действие за изпълнение на Стратегията на ЕС за Дунавския регион има специална Приоритетна област 7, посветена на развитието на общество, основано на знанието, чрез изследвания, образование и информационни технологии. Оперативната програма и нейните мерки ще допринесат за преодоляване на съществуващите различия между дунавските страни във връзка с капацитета за иновации.

Чрез специфичните дейност на Оперативната програма, в рамките на Инвестиционни приоритети 1 и 2 по ПО 1 ще бъдат прилагани мерки за участие на научните институти, висшите училища и МОН в таргетни проекти, програми и мерки, подкрепящи приоритетите на Дунавската стратегия. Всички дейности ще бъдат изпълняване в приоритетите, идентифицирани в националната стратегия за развитие на научните изследвания и в Стратегията за интелигентна специализация.

4.1 Ръководено от общностите местно развитие (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Описание на подхода за използване на инструментите на ръководеното от общностите местно развитие и принципите за определяне на областите, в които те ще бъдат приложени

<4.1 type="S" maxlength="7000" input="M" PA=Y>

Неприложимо

4.2 Интегрирани действия за устойчиво градско развитие (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013; член 7, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹³⁶)

Когато е целесъобразно — ориентировъчния размер на подкрепата от ЕФРР за интегрирани действия за устойчиво градско развитие, които трябва да бъдат прилагани в съответствие с разпоредбите на член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1301/2013, и ориентировъчния размер на сумата, отпусната като подкрепа от ЕСФ за интегрирани действия.

<4.2.1 type="S" maxlength="3500" input="M">

Инвестициите за устойчиво градско развитие ще се прилагат основно чрез интегриран приоритет в ОПРР 2014-2020 г., като финансирането от ЕСФ ще има допълваща функция. В съответствие с Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 България, предвижда значителна подкрепа от ЕСИФ за интегрирани действия за устойчиво градско развитие през периода 2014-2020 г. В тази връзка със средства от програмен период 2007 - 2013 г. се финансира разработването на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие за определени градове, идентифицирани в НКПР, които ще бъдат финансирани през новия програмен период. Финансираните по ОПРР 2014 – 2020 инфраструктурни проекти ще бъдат подкрепени и от други оперативни програми, чрез осигуряването на допълващи и съпътстващи дейности, насочени към по-пълноценно развитие на градовете и осигуряване на дейности и услуги в подобрената инфраструктура. Реализирането на ИПГВР ще бъде подкрепено и от ЕСФ за допълващи мерки като подкрепа за осигуряване на по-добър достъп до пазара на труда, социални и здравни услуги.

За периода 2014–2020 г. се предвижда подкрепа за 67 града от различни йерархични нива, балансирано разположени на територията на страната, които предоставят основните административни и публични услуги и формират по-голяма част от БВП на общинско и областно ниво. 28 от тези градове са от 4-то йерархично ниво с важно значение за развитието на периферните, планински и гранични райони, и в същото време са центрове, предлагащи работни места и основни услуги със значение за повече от една община.

Концентрация на подкрепата ще бъде постигната чрез фокусирането върху предварително определени зони за въздействие в градовете от 1, 2 и 3-то ниво: социални зони, зони с публични функции и зони с потенциал за икономическо развитие. За градовете от 4-то ниво, ИПГВР обхваща цялата територия.

ОПРР финансира държавна образователна и общинска образователна от национално и регионално значение, инфраструктура от Европейския фонд за регионално развитие на територията на цялата страна, а общинска образователна инфраструктура от местно значение в рамките на ИПГВР на 67 града по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“.

ОП НОИР осигурява финансиране със средства от Европейския социален фонд на „меки мерки“ за финансираните по линия на ОПРР 2014-2020 обекти от

¹³⁶

Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 289).

образователната инфраструктура. Според конкретната необходимост, инвестициите в образователна инфраструктура в различните градове ще бъдат допълнени от такива от ЕСФ чрез инвестиции по линия на ОП НОИР в дейности за предоставянето на образователни услуги.

Интегрираният подход за териториалното развитие е насочен към намаляване на социални, икономически и териториални различия. За преодоляването на тези различия ще бъдат приложени следните инструменти:

- Прилагане на новия инструмент „Водено от общностите местно развитие”;
- Инвестиции за стимулиране на устойчивото градско развитие въз основа на интегрирани планове за градско възстановяване и за развитие на дефинирани опорни центрове на растеж;
- Прилагане на европейско териториално сътрудничество, в т.ч. по Дунавската стратегия на ЕС.

Европейското териториално сътрудничество има най-силно влияние върху качеството на природната среда и управлението на рисковете, качеството на живот, изграждане на инфраструктура (предимно дребно-машабна), повишаване на капацитета за съвместно планиране, предоставяне на услуги (вкл. културни) и обучения, туристическа промоция и промоция на сравнителните предимства на районите, подобряване на качеството на образованието.

За периода 2014-2020 г. по ОП НОИР ще се подкрепят съвместни дейности с други програми и инициативи за обучение на младите хора и тяхната успешна професионална реализация; обмен на добри практики за намаляване дела на преждевременно напусналите училище; внедряване на успешни нови форми и технологии на обучение. Също така модернизирването на съществуващата и изграждане на нова съвременна научноизследователска инфраструктура е прерогатив на програмата е в съответствие с целите на стратегия „Европа 2020“, по-конкретно по отношение на развитието на умения за преодоляване на пазарните несъответствия и увеличаване на потенциала на природните науки, математиката и информационните технологии. Предвидените синергии между финансирането по линия на политиката за сближаване и Хоризонт 2020 ще допринесат за реализиране на концепцията за приоритетен стълб „Високи постижения“ и увеличаване на транснационалното и междурегионално сътрудничество в сфери с идентифицирани предизвикателства за икономиката и обществото. Също така е важно да се предприемат действия за засилване на съгласуването между икономическите (във връзка с интелигентната специализация) и научните приоритети, както и да се постигнат по-добри резултати в области с потенциал за растеж като инженерство, фармацевтика, материали и транспорт. Целевите мерки по ОП НОИР следва да са насочени и към други сфери с висок технологичен потенциал, които пряко съответстват на икономическото развитие и традиционно отчитат стабилни резултати по показатели като ИКТ, екологичен сектор, вкл. хранителна промишленост и енергетика.

Програмирането и изпълнението на ОП НОИР 2014 – 2020 г. ще отчита необходимата демаркация и ще осигурява синергичен ефект и допълняемост на интервенциите по програмата с програмите, финансирани по цел „Европейско териториално сътрудничество”.

Таблица 20: Интегрирани действия за устойчиво градско развитие – ориентиловъчен размер на подкрепата от ЕФРР и ЕСФ

Фонд	Подкрепа от ЕФРР и ЕСФ (ориентиловъчно) (в евро)	Дял от общия размер на средствата, разпределени от фонда за програмата
<4.2.2 type="S" input="G">	<4.2.3 type="N" input="M">	<4.2.3 type="P" input="G">
Общо ЕФРР	0	0
Общо ЕСФ	0	0
ОБЩО ЕФРР + ЕСФ	0	0

4.3 Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) (когато е целесъобразно) (Позоваване: член 96, параграф 3, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Описание на подхода за използване на интегрираните териториални инвестиции (както е определено в член 36 от Регламент (ЕС) № 1303/2013), различни от случаите по точка 4.2, и ориентиловъчния размер на сумата, отпусната за тях по всяка приоритетна ос.

<4.3.1 type="S" maxlength="5000" input="M PA=Y">

Таблица 21: Ориентиловъчно разпределение на финансовите средства за ИТИ, различни от посочените в точка 4.2

(обща сума)

Приоритетна ос	Фонд	Ориентиловъчно разпределение на финансовите средства (подкрепа от Съюза) (в евро)
<4.3.2 type="S" input="G" PA=Y>	<4.3.3 type="S" input="G" PA=Y>	<4.3.4 type="N" input="M" PA=Y>
Общо		0

4.4 Уредба за междурегионалните и транснационалните действия в рамките на оперативната програма с бенефициери, намиращи се в поне още една държава членка (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква г) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<4.4.1 type="S" maxlength="3500" input="M" PA=Y>

4.5 Принос на планираните действия по програмата за осъществяване на макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни в зависимост от потребностите на програмния район, посочени от държавата членка (когато е целесъобразно)

(Когато държавата членка и регионите участват в макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<4.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M" >

РАЗДЕЛ 5 СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИ РАЙОНИ, КОИТО СА НАЙ-ТЕЖКО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ, ИЛИ НА ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ С НАЙ-ВИСОК РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ИЛИ СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)

(Позоваване: член 96, параграф 4, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

5.1 Географски райони, които са най-тежко засегнати от бедност/целеви групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване

<5.1.1 type="S" maxlength="7000" input="M" Decision= N PA=Y>

5.2 Стратегия за работа по специалните потребности на географските райони, които са най-тежко засегнати от бедност /целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване, и когато е приложимо — принос за прилагането на интегрирания подход, определен в споразумението за партньорство

<5.2.1 type="S" maxlength="7000" input="M" Decision= N PA=Y>

Инвестиционен приоритет 2 на Приоритетна ос 3 е свързан с мерки в подкрепа на маргинализираните общности. Систематично ще се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Различни анализи сочат, че в българското образование се очертават редица проблеми, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците. Затова ще се акцентира на преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-билингви, затруднения при получаване на качествено образование в малките селски училища, необходимост от актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност, липса на подходящ социално-психологически климат в обществото.

Специални мерки са насочени към подобряване на достъпа до образование за децата и учениците от ромски произход. Съществен проблем е недостатъчната мотивация за изучаване на майчин език.

Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин. Очакваният резултат от тези мерки е ранното интегриране в образователната система, като превенция срещу отпадането от следващите образователни етапи и като средство за преодоляване на езиковите бариери. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак училища, както и подобряването на училищната среда. Очаква се да бъде намален броят на обособените по етнически признак училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване на културната им идентичност.

Намаляването на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, е една от основните цели на стратегията „Европа 2020” и българската национална и регионална политика. ОСР трябва да допринесе за постигане на националната цел за намаляване на бедността до 2020 г. и насърчаване на социалното включване.

Географските райони, които са най-засегнати от бедността, са идентифицирани с карта на бедността, изготвена от Световната банка през 2005 г., на общинско равнище (LAU 1), въз основа на преброяването от 2001 г. и данни за проучване на домакинствата. Според картата за бедността на Световна банка 30 от 264-те общини са идентифицирани като най-бедни, с общо население от близо 400 хиляди, или 5% от населението на страната. Повечето от най-бедните общини се концентрират в югозападната и в североизточната част на страната. Въпреки това, всички от тях са в области (NUTS3), където има общини в относително по-добро състояние, което дава основание, ако се прецени за целесъобразно да се адресират географските райони с най-висока бедност, за избираеми райони на помощта да бъдат определени общини, а не области.

Трябва обаче да се има предвид, че карта на бедността, изготвена от Световната банка през 2005 г., на общинско равнище (LAU 1), въз основа на преброяването от 2001 г. не е актуализирана и данните не биха могли да се използват с оглед на адекватното определяне на най-тежко засегнатите райони от бедност към момента. Ето защо ЕК възложи на Световната банка подготовката на карти за бедността във всички нови държави-членки. Въз основа на данните от преброяването през 2011 г. картата на бедността на България също ще се актуализира.

От друга страна и като се вземат предвид разполагаемите към момента данни, картографирането на бедността в страната очертава драстични различия в териториален план. През 2010 г. най-висок размер на линията на бедност има област София (столица) - 451 лв., с равнище на бедност 18.8%, а с най-нисък размер на линията на бедност е област Търговище - 183 лв., където равнището на бедност е 17.3%. Продължителното запазване на високото равнище на дълготрайна безработица в Северозападния район се превръща в остър социален проблем. Проблемът, обаче, е широкомащабен и е ясно изразен почти в цялата страна. Спрямо линията на бедност за страната – 284 лв., само седем от 28-те области имат по-висок размер на линия на бедност – Стара Загора, Русе, Варна, Бургас, София област, Перник и София (столица). Съществува концентрация на социални проблеми и висок риск от социално изключване в градските центрове в страната, поради високата числена концентрация на населението. По експертни оценки, има съществени различия в профила на бедност в градовете и в селата. Градската бедност е парична, докато бедността в селата е очертана от липсата на работа, некачествени или недостъпни здравни, образователни и социални услуги.

На регионално ниво (статистически райони), пет от българските региони попадат в последната десетка с най-нисък БВП на човек от населението в ЕС: Северозападен район с 28% от средния за ЕС, Северен централен с 30% и Южен централен с 30% заемат последните три места в класацията, а Югоизточен и Североизточен район са съответно с 36% и 37%. От българските райони силно се откроява Югозападният район със 73%, тъй като в столицата са концентрирани значителна част от икономическите дейности и тя остава най-привлекателното място за бизнес и заетост в страната.

Поради всеобхватния характер на картата на бедността в страната и факта, че България е с най-висок риск от бедност в ЕС, ОП НОИР 2014 – 2020 предвижда да прави инвестиции във всички географски райони.

Таблица 22: Действия за работа по специалните потребности на географските райони, които са най-тежко засегнати от бедност /целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване¹³⁷

Целева група/географски район	Основни видове планирани действия като част от интегриран подход	Приоритетна ос	Фонд	Категория региони	Инвестиционен приоритет
<5.2.2 type="S" maxlength="255" input="M" Decision=N PA=Y >	<5.2.3type="S" maxlength="1500" input="M" Decision= N PA=Y >	<5.2.4 type="S" input="S" Decision= N PA=Y >	<5.2.6 type="S" input="S" Decision= N PA=Y >	<5.2.7 type="S" input="S" Decision= N PA=Y >	<5.2.5 type="S" input="S" PA=Y >
деца, ученици и младежи от етническите малцинства и от други уязвими групи	Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин.	3 – ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБИЩАВАНЕ	ЕСФ	По-слабо развити	9ii – Socio economic integration of marginalised communities such as the Roma

¹³⁷

Ако програмата обхваща повече от една категория региони, може да е необходимо разпределение по категории.

**РАЗДЕЛ 6 СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ РАЙОНИ, КОИТО
СТРАДАТ ОТ ТЕЖКИ И ПОСТОЯННИ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПРИРОДНИ И
ДЕМОГРАФСКИ УСЛОВИЯ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)**

(Позоваване: член 96, параграф 4, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<6.1 type="S" maxlength="5000" input="M" Decisions=N PA=Y>

Не е приложимо

РАЗДЕЛ 7 ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ, КОИТО ОТГОВАРЯТ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО, КОНТРОЛА И ОДИТА И РОЛЯ НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАРТНЬОРИ

(Позоваване: член 96, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

7.1 Съответни органи и организации

(Позоваване: член 96, параграф 5, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 23: Съответстващи органи

Орган/организация	Наименование на органа и отдел или звено	Ръководител на органа/организацията (длъжност или пост)
<7.1.1 type="S" input="S" Decision=N "SME" >	<7.1.2 type="S" maxlength="255" input="M" Decision=N "SME" >	<7.1.3 type="S" maxlength="255" input="M" Decision=N "SME" >
Управляващ орган	Министерство на образованието и науката, Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“	Главен директор на Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“
Сертифициращ орган, когато е приложимо	Министерство на финансите, дирекция „Национален фонд“	Директор на дирекция „Национален фонд“ и ръководител на сертифициращия орган
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“	Изпълнителен директор на Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“
Организация, към която Комисията прави плащания	Министерство на финансите, дирекция „Национален фонд“	Директор на дирекция „Национален фонд“ и ръководител на сертифициращия орган

7.2 Привличане на съответните партньори

(Позоваване: член 96, параграф 5, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

7.2.1 Предприети действия за привличане на съответните партньори в подготовката на оперативната програма и ролята на партньорите в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата

<7.2.1 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N "SME">

ОП НОИР е подготвена в тясно сътрудничество с всички партньори. В работната група по изготвянето ѝ се включиха представители на други министерства, на

административни органи, на академичната и научна общност, на общини, на неправителствени организации, организации на работодатели, организации на работници и служители, младежки организации, на бизнеса.

Партньорите ще играят важна роля и в изпълнението на програмата, тъй като техни представители ще бъдат включени в Комитета за наблюдение, където ще участват при обсъждането на критериите за избор на конкретни операции.

Министерство на образованието и науката (МОН) в качеството си на правопреемник на Министерство на образованието, младежта и науката (МОМН) е водещо ведомство по разработване на ОП НОИР.

Основни участници в процеса на подготовка са посочените в чл. 5, ал. 4 от Постановление № 5 на Министерски съвет (МС) от 18.01.2012 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България (РБ) за управление на средствата от фондовете по Общата стратегическа рамка на Европейския съюз (ЕС) за програмния период 2014 - 2020 г. (ПМС № 5):

1. Централното координационно звено (ЦКЗ), Сертифициращите органи по оперативните програми, Разплащателната агенция по Програмата за развитие на селските райони и Одитния орган по оперативните програми за програмния период 2007 - 2013 г.;
2. ведомствата, отговорни за политиките, мерки по които ще се финансират от съответната програма;
3. дирекция "Стратегическо развитие и координация" в администрацията на МС (АМС);
4. дирекция "Икономическа и финансова политика" на Министерството на финансите;
5. Националният статистически институт;
6. Комисията за защита от дискриминация;
7. регионалните съвети за развитие в районите от ниво 2;
8. национално представителните организации на работодателите, работниците и служителите, признати от МС по реда на Кодекса на труда;
9. национално представителните организации на и за хора с увреждания, признати от Министерския съвет по реда на Закона за интеграция на хората с увреждания;
10. Националното сдружение на общините в РБ (НСОРБ);
11. академичната общност;
12. неправителствени организации.

ОП НОИР е стратегически документ, чрез който ще се инвестират средства в българската наука и образование от ЕСФ и от ЕФРР, както и от националния бюджет в програмния период 2014-2020 г. Оперативната програма обхваща територията на цялата страна.

Подготовката на ОП НОИР премина през два етапа. Първият етап е в изпълнение на Решение на Министерския съвет (РМС) № 328 от 25 април 2012 година, съгласно което бе възложено на министъра на образованието, младежта и науката да създаде работна група, която да разработи мерките в областта на научните

изследвания, технологиите и образованието за следващия програмен период, както и да предложи финансов инструмент, по който те да се финансират. В работната група бяха включени представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество. Работната група разработи концепция за самостоятелна ОП НОИР 2014-2020 г., която беше предложена на вниманието на МС. Концепцията очерта основните приоритети за финансиране в сферата на науката и образованието, както и конкретните мерки, с които да се постигнат целите по тези приоритети. Концепцията беше публикувана на страницата на МОМН за обществено обсъждане. Бяха проведени обществени дискусии по нейното съдържание. В подкрепа на концепцията се обявиха Българска академия на науките (БАН) и нейните институти, Съвета на ректорите, висшите училища и социалните партньори.

В резултат на изготвената концепцията, МС прие Решение № 19 от 09.01.2013 г. за разработване на Оперативна програма за наука и образование за интелигентен растеж. Беше създадена нова тематична работна група (ТРГ) към министъра на образованието, младежта и науката за разработване на ОП НОИР, в която бяха включени представители на научните среди, бизнеса, висшите училища, общините, неправителствените организации, социалните партньори, други министерства и др. Разработването на програмата се осъществи чрез редовни заседания на ТРГ, по време на които се дискутираха всички предложения между членовете с цел намиране на най-подходящите решения за постигане целите на програмата. Решенията се вземаха с консенсус между членовете на работната група.

Оперативната програма включва двуфондов модел на финансиране чрез ЕФРР и ЕСФ, с цел постигане на по-интегриран и устойчив ефект от инвестициите в науката и образованието.

Проектът на оперативна програма беше представен в областните информационни центрове, където също се проведе обсъждане с партньори, потенциални бенефициенти и общини.

При изготвянето на програмата се използва натрупаният опит, който има МОМН като междинно звено по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. (ОП РЧР), както и като конкретен бенефициент по множество схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР и по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г.

В разработването на оперативната програма активно участие взеха представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество, експерти и застъпници на тезата, зaleгнала в Националната програма за развитие на България 2020 и общоевропейската стратегия за същия период, че същественото повишаване на ролята, качеството и обхвата на образованието, научните изследвания и иновациите би било едно от най-ефективните средства за осигуряване на ускорено интелигентно и устойчиво развитие на обществото ни през следващите години. В тематичната работна група по изготвяне на програмата, активно участие взеха представители на АМС, включително ЦКЗ, на другите министерства, на БАН, на Селскостопанска академия (ССА), на висшите училища, на НСОРЕБ, множество агенции, работещи в сферата на образованието и младежките дейности. Участваха и представители на регионалните съвети за развитие. Неправителствените организации бяха включени в работата на групата, следвайки механизма за избор, утвърден от министъра по

управление на средствата от ЕС. Съгласно този механизъм бяха избрани 7 неправителствени организации в сферата на образованието, науката, младежта и социалната политика. Участие взеха и социално-икономическите партньори и национално представените организации на и за хора с увреждания (НПОХУ).

Проектът на оперативна програма беше публикуван и на официалната страница на MOMH/МОН, в резултат на което бяха получени становища и конкретни предложения на граждани, неучаствали в работната група. Част от тези предложения за отразени в окончателния проект на програмата.

Програмата беше представена на поредица от тематични срещи в повечето регионални центрове на Р България.

Подробен списък на участвалите в изготвянето партньори е посочен в **Приложение 1** към ОП НОИР.

7.2.2 Глобални субсидии (за ЕСФ, когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1304/2013)

<7.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M" Decisions=N>

7.2.3 Отпускане на средства за изграждане на капацитет (за ЕСФ, когато е уместно)

(Позоваване: член 6, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013)

<7.3.2 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N>

РАЗДЕЛ 8 КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ФОНДОВЕТЕ, ЕЗФРСР И ЕФМД И КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ, НАЦИОНАЛНИ И НА СЪЮЗА, КАКТО И С ЕИБ

(Позоваване: член 96, параграф 6, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Механизмите за осигуряване на координация между фондовете, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) и други инструменти за финансиране, национални и на Съюза, както и с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), като се вземат под внимание съответните разпоредби, определени в общата стратегическа рамка.

<8.1 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N PA=Y>

1. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИТЕ ФОНДОВЕ НА ЕСИФ (ЕФРР, ЕСФ, КОХЕЗИОНЕН ФОНД, ЕЗФРСР, ЕФМДР)

1.1. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (ОП РЧР)

ОП НОИР е насочена към развитие на научните изследвания, подобряване достъпа до качествено и съобразено с нуждите на пазара на труда образование.

С оглед на факта, че и ОП НОИР, и ОП РЧР ще бъдат съфинансирани със средства от ЕСФ, двете програми имат редица пресечни точки.

По отношение участието на населението в различни форми на учене през целия живот, водещ принцип в координацията между двете програми ще бъде това, че по ОП РЧР ще бъдат подкрепяни само обучения за икономически неактивни, безработни и заети лица, осъществявани извън системата на формалното образование, докато по ОП НОИР ще бъде подкрепяно участието на населението в различни форми на учене през целия живот, осъществявани в рамките на формалното образование, т.е. такива, които водят или допринасят за издаването на документ, удостоверяващ завършването на етап или степен на образование (удостоверения, свидетелства, дипломи).

От тази гледна точка, по ОП РЧР ще бъдат допустими само дейности, свързани с издаването на документ, удостоверяващ успешно завършено обучение за възрастни, което е проведено извън формалната система за образование. В рамките на ОП НОИР ще бъдат подкрепени мерки за развитие на националната система за валидиране на знания и умения, както и стимулиране на възрастни за участието им в дейности по валидиране.

Ограмотяването на възрастни, бидейки осъществявано в рамките на формалното образование, ще бъде част от обхвата на ОП НОИР, но с оглед на факта, че по-голямата част от целевата група са икономически неактивни и безработни лица, между ОП РЧР и ОП НОИР се предвижда да бъдат реализирани т.нар. „интегрирани операции” с оглед осигуряване участието и на обществените служби по заетостта и други трудови посредници.

Подкрепата за развитието на човешките ресурси в системата на висшето образование, както и всички останали инициативи за развитие на кадрите в системата на предучилищното и училищното образование, ще бъде осъществявана единствено по линия на ОП НОИР.

По ОП РЧР ще бъдат допустими обучения за педагогически и непедagogически специалисти (в качеството им на заети лица) само в случай, че обученията не са част от мерките за кариерното им развитие, не са свързани с изпълнение на административните им задължения, с конкретните им отговорности за длъжността, която заемат и не са предназначени за придобиване на допълнителни знания, умения и компетентности за изпълнение на възложени им дейности. Допълняемостта и координираните мерки между двете оперативни програми гарантират достъп до обучение при равни условия за всички представители на целевите групи, както и финансова подкрепа за дейностите, заложиени в Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 г.

По ОП НОИР и по ОП РЧР ще бъдат подкрепяни целево дейности, включени в Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта (НПИЕГМ). По ОП РЧР са предвидени схеми за изпълнение на Гаранция за младежта, както и схеми за обучение и заетост. По ОП НОИР ще бъдат финансирани редица мерки, насочени към подобряване на качеството и достъпа до образование в общото, професионалното и висшето образование. В частност, в изпълнение на НПИЕГМ по ОП НОИР ще бъдат подкрепени мерки за подобряване на връзката на професионалното образование с бизнеса и въвеждане на дуалната система, заложиени са стимули за ученици и студенти от уязвимите групи за продължаване на образованието им във висши училища, развитието и прилагането на дистанционни форми и достъп до цифрово съдържание в различните степени и етапи на образованието. Посредством тези и други мерки ОП НОИР ще способства за участието и успешното изпълнение на Инициативата за младежка заетост. Като част от усилията за намаляване на младежката безработица и улесняване прехода от „образование към заетост“, по ОП РЧР ще бъдат допустими инициативи, свързани с осигуряване на краткосрочна заетост, например на срочен трудов договор, за студенти. В допълнение, по ОП НОИР ще бъдат подкрепяни дейности, координирани и изпълнявани от училищата и висшите училища, насочени към осигуряване на практически умения за ученици и студенти (ученически и студентски практики). Също така, по ОП РЧР ще бъде подкрепяна дейността на службите по заетостта при предоставянето на услуги за професионално и кариерно ориентиране на ученици, студенти и младежи, докато по ОП НОИР е предвидена подкрепа за дейности за професионално и кариерно ориентиране на ученици, студенти и младежи, предоставяни от организациите от системата на средното и висшето образование. Предоставянето на услуги за по-лесен преход от образование към заетост, когато същите се предоставят от организации извън системата на средното и висшето образование, ще бъде подкрепяно от ОП РЧР. С цел постигане на синергичен ефект ще бъде предвидено изпълнението на т.нар. „интегрирани операции“ между двете програми посредством насърчаване на съвместни инициативи за професионално ориентиране и кариерно консултиране на учащи - за улесняване на прехода от образование към заетост, и на безработни и заети лица – с оглед възможностите за продължаващо образование. Координацията на дейностите по двете програми ще се извършва както между двата Управляващи органа, така и в рамките на общия координационен механизъм за изпълнение на НПИЕГМ.

И по двете програми се предвижда да бъдат изпълнявани мерки, свързани с подобряване съответствието на политиките за учене през целия живот с нуждите на пазара на труда. В тази връзка, по линия на ОП РЧР ще бъдат подкрепяни инициативи за укрепване капацитета на институциите на пазара на труда по-добре да прогнозират нуждите на бизнеса от работна сила с определени умения, както и развитието на пазара на труда като цяло, докато по линия на ОП НОИР ще бъдат подкрепяни действия за адаптиране на учебното съдържание в системата на средното, в т.ч. на професионалното, и висшето образование съобразно нуждите на работодателите. По линия на ОП РЧР ще бъдат подкрепяни инициативи за заздравяване на връзките между службите по заетостта и другите институции на пазара на труда с останалите заинтересовани страни, в т.ч. с ресорните министерства, социалните партньори, работодателите и образователната система. По линия на ОП НОИР ще бъдат подкрепяни инициативи за подобряване на взаимодействието на образователната система с организациите и институциите, заинтересовани от постигане на по-добро съответствие между образователните резултати и потребностите на икономиката.

Посредством механизми за координирано изпълнение на операции, ОП РЧР и ОП НОИР ще подкрепят реформите за деинституционализация на децата в България. От страна на ОП РЧР ще бъде осигурена финансова подкрепа за функционирането на социалните услуги в общността, заместващи институционалната грижа, докато по ОП НОИР ще бъдат предвидени мерки, за да се осигури, че децата, напускащи институциите, ще имат достъп до качествено образование.

Като част от подкрепата за интеграцията на най-маргинализираните общности, по ОП РЧР се предвижда да бъдат изпълнявани операции, включващи едновременно подкрепа за подобряване достъпа до заетост, социални и здравни услуги, както и за мерки за развитието на местните общности и преодоляването на негативни стереотипи. Посредством механизми за координирано изпълнение на операции и когато това е приложимо – чрез „интегрирани операции”, ОП НОИР ще допълни инициативите по ОП РЧР, предоставяйки подкрепа за подобряване достъпа до образование на целевите групи. По този начин подкрепата за най-маргинализираните групи от населението ще включва предоставянето на цялостен „социален пакет”, атакуващ едновременно всички проблеми, възпрепятстващи интеграцията на целевите групи в българското общество.

1.2 Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014 – 2020 (ОПИК)

ОПИК и ОП НОИР са насочени към постигане на интелигентен растеж на българската икономика. Всяка една от тях чрез взаимно-допълващи се интервенции допринася за развитието на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите, което е определено като тематична цел 1 от Общата стратегическа рамка на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ОСР на ЕСИФ).

Подкрепата по ОПНОИР е насочена към изграждане на необходимия инфраструктурен и човешки ресурс за провеждане на приложни изследвания в тематичните области на ИСИС. В резултат от тези изследвания ще се създават и разпространяват нови знания, като основа за развитие на икономиката в страната. ОП НОИР ще финансира научните изследвания в центровете за компетентност,

центровете за върхови постижения , публични и частни научни организации, като от друга страна подкрепата за изследвания ще бъде предоставяна като интегрирана част от подготовката на капацитета на научни кадри в страната, финансирана по ПО 2 на ОП НОИР. ОПИК от своя страна ще интервенира в подкрепа за извършване на приложни изследвания, насочени към създаване или усъвършенстване на продукти и услуги за МСП и тяхната комерсиализация. В подпомагане на иновационната дейност на предприятията ще се финансира и създаване, развитие и акредитация на тематично фокусирани лаборатории и друга иновационна инфраструктура, което включва и възможности за финансиране на клъстери, технологични центрове и офиси за технологичен трансфер с изградена базова инфраструктура.

И двете програми предвиждат допълващи се мерки за насърчаване на връзката наука-бизнес. Подпомаганите по ОП НОИР центрове за компетентност, центрове за върхови постижения и човешки ресурси са активно насочени към нуждите на бизнеса и фокусират дейността си в тематичните области на ИСИС. От своя страна ОПИК предвижда инвестиции в подкрепа на сътрудничеството между бизнеса и научната сфера, като подпомага дейностите, свързани с иновации и трансфер на технологии, и насърчава предприятията да използват услугите на центрове.

По този начин ОП НОИР ще финансира дейности, поставящи стабилна основа за иновационна дейност, тъй като нивото на образованието и научно-изследователската дейност, включващи и качеството на научно-изследователските институции (вкл. центрове за върхови постижения и центрове за компетентност) и създаването на ново поколение учени в тях, са в основата на иновационния капацитет на всяка страна. От своя страна фокусът на ОПИК ще е върху стимулиране на бизнеса за използване на резултатите от създадените условия за осъществяване на иновационна дейност, чрез трансформирането им в продаваеми продукти и процеси, които създават икономически растеж.

Специално внимание ще бъде обърнато на демаркацията и допълването на дейностите, свързани с развитието и надграждането на София-Тех Парк (СТП). По ОП НОИР ще бъдат финансирани научно-приложни изследвания от научни групи в рамките на консорциума към лабораторния комплекс в СТП. Това включва финансиране на конкретни научно-приложни проекти, вкл. разходи за консумативи, наемане и обучение на изследователи, поддръжка оборудване, разпространение на знания и др. присъщи разходи. Дейностите, свързани с изграждане на инфраструктура за развитието, разходи за технологичен трансфер, защита на интелектуална собственост, маркетингови проучвания и други дейности, свързани с пазарната реализация на научното знание ще бъдат подкрепени по ОПИК.

При старта на програмите ще бъде съставена междуведомствена работна група, която да координира въпросите по демаркацията и допълняемостта между двете програми във всички фази на проектния цикъл (избор на операции, програмиране, наблюдение и оценка на изпълнението). Обсъждането и приемането на критерии за избор на операции, както и конкретните параметри на предлаганите процедури ще се извършва и в рамките на КН на двете оперативни програми, където управляващите органи са представени със статут на пълноправни участници.

Изпълнението на двете оперативни програми и очакваният ефект на допълване следва да има основен принос към постигането на дефинираната национална цел за инвестиции в НИРД в размер на 1,5% от БВП до 2020 г.

1.3. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Региони в растеж” 2014 – 2020 (ОПРР)

Образователна и научна инфраструктура.

ОПРР финансира държавна образователна и общинска образователна инфраструктура от национално и регионално значение на територията на цялата страна, както и общинска образователна инфраструктура от местно значение в рамките на Интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР).

ОП НОИР осигурява финансиране със средства от Европейския социален фонд на „меки мерки“ за институции в системата на образованието, подкрепени по линия на ОПРР 2014-2020 обекти от образователната инфраструктура.

По ОПРР ще се финансира образователна инфраструктура в държавните висши училища с изключение на сгради и помещения, които са реновирани в рамките на реализацията на проекти за създаване и развитие на центрове за върхови постижения и центрове за компетентности по ОП НОИР. Подкрепата по ОПРР ще бъде насочена към мерки за енергийна ефективност и подобряване на материалната база във висшите училища, свързана с организацията и провеждането на учебния процес, а не с научната им дейност. В тази връзка по ОП РР ще бъде финансирано оборудване, свързано с образователната среда във висшите училища.

Работна група с участието на представители на Министерство на образованието и науката, Министерство на регионалното развитие (МРР), Министерство на културата, Министерство на младежта и спорта, Министерство на земеделието и храните и Националното сдружение на общините в Република България, за подготовка на регионална приоритизация на образователната инфраструктура. Работната група изготви Методология за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура, която беше предоставена на МРР за нуждите на управлението на ОПРР.

В рамките на приоритетна ос 1 на ОП НОИР се предвижда финансирането на научно- изследователска инфраструктура със средства от ЕФРР. По ОПРР няма да се финансира научна инфраструктура.

Оборудване и обзавеждане.

По Приоритетна ос 2 „Регионална образователна инфраструктура” на ОПРР са допустими доставката и монтажа на оборудване и обзавеждане за сгради/помещения на държавни и общински училища от национално и регионално значение, както и на висши училища, включително прилежащото дворно място и общественията към тях, като част от цялостното им обновяване.

На етапа на програмиране демаркацията между двете програми ще се извършва на ниво бенефициенти и проекти. Оборудването за бенефициенти по проекти, финансирани от ОПНОИР, ще бъде свързано с логиката на изпълнението на меките мерки в обхвата на отделните проекти и няма да бъде основен фокус на финансовата интервенция.

Допълняемост с ОПРР може да се търси на ниво програмиране по отношение на мерките за подобряване достъпа до предучилищно и училищно образование по Приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот” от ОП НОИР. Ремонтирани по ОПРР държавни и общински училища и детски градини, намиращи се в допустимите градски ареали на ОПРР, могат да се оборудват със средства от ОП НОИР.

Чрез мерките по приоритетна ос 2 на ОП НОИР може да се закупи спортно оборудване на площадки и салони, в допустимите по ОПРР градове. В случай, че оборудване е закупено в рамките на проекти по ОП РР, по ОП НОИР няма да бъде финансирано същото оборудване за тези образователни институции.

Допълняемост може да се търси и по отношение участие в интегрираните планове за градско развитие по ОПРР, като ОП НОИР може да надгражда с дейности, в рамките на тематична цел 10 „Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот”, Приоритетна ос 2. Дейностите по ОП НОИР ще бъдат насочени и към образователните институции (училища и детски градини), обхванати в ИПГВР посредством проекти за подобряване на качеството и достъпа до образование.

В рамките на Приоритетна ос 3 на ОП НОИР ще бъдат финансирани проекти на общини, училища и неправителствени организация за образователна интеграция и реинтеграция. Ще бъдат насърчавани общини, които посредством ОПРР инвестират в материалната база на включените по ОП НОИР училища и детски градини.

По Приоритетна ос 3 на ОП НОИР е предвидена значителна подкрепа за интеграция в общообразователните училища на децата и учениците със специални образователни потребности. Тези мерки ще бъдат подкрепени по ОПРР посредством инвестиции за осигуряване на достъпна архитектурна среда в училищата и детските градини. Такива дейности следва да бъдат предвидени във всички проекти, свързани с реновация и оборудване на образователна инфраструктура с оглед осигуряване на равен достъп до образование.

1.4. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Околна среда” (ОПОС)

ОПОС обхваща тематични цели 5 „Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска” и 6 „Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност”. Мерките по Натура 2000 ще се съфинансират от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. В такъв контекст демаркация с ОПОС и Кохезионния фонд не е необходима. Няма припокриване на тематични цели между двете оперативни програми.

ОП НОИР подкрепя мерки от Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД), свързани с екологично образование, както и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000. Мерките се съфинансират от ЕСФ.

ОПНОИР и ОПОС се допълват по отношение на повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2000. ОПОС предвижда финансиране на мерки за „Организация и провеждане на иновативни екологични събития”. В рамките на тези мерки като допустими дейности са формулирани: организация и провеждане на атрактивни, иновативни форми на събития на местно

и/или национално ниво, включително фестове, паради, фестивали, природо-научни творчески конкурси, културни и арт практики и др., с цел осигуряване на широка обществена подкрепа и затвърждаване на интереса към НАТУРА 2000. В този смисъл, мерките по ОПОС са допълващи на получаваното от училищата/висшите учебни заведения образование и на мерките, предвидени по ОПНОИР.

Екологичното образование и възпитание на учениците е осигурено с изучаването на учебните предмети „Околен свят“, „Човекът и природата“ и „Химия и опазване на околната среда“, а свързаните с измененията в климата – по „Околен свят“, „Човекът и природата“ и „География и икономика“. По тези предмети са разработени нови държавни образователни изисквания и учебни програми, като в учебното съдържание значително е разширен обемът от знания и умения, които учениците придобиват в резултат на обучението, свързани с опазването на околната среда и климатичните промени. Предстои написването на нови учебници.

Допълняемост може да се търси (при интегрираните териториални инвестиции или координираните проекти) при реализация на инфраструктурни проекти, в които, чрез ЕСФ, ще бъдат съфинансирани научни изследвания и/или обучения от научни лица по теми, свързани с приоритетите на ОПОС.

Също така по ОП НОИР може да се насърчава развитието на партньорски научни съоръжения и мрежи, както и на национални научни институти, работещи в сферата на околната среда.

1.5. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ)

ОПДУ предоставя подкрепа на неправителствения сектор за постигане на по-добро управление, включително формиране и изпълнение на политики. От своя страна ОП НОИР предвижда мерки образователна интеграция, които попадат в сферата на дейност на неправителствени организации (НПО) при осъществяването на сътрудничество в областта на политиките за образование. Мерките, изпълнявани в обхвата на ОПНОИР ще допринесат за укрепване капацитета на НПО, изпълняващи дейности по приоритетни оси 2 и 3 на ОП НОИР

ОПДУ предвижда мерки за развитие на електронното управление. ОП НОИР предоставя подкрепа за въвеждане или модернизиране на системи за дистанционно и електронното обучение. ОП НОИР няма да финансира дейности извън изготвяне на електронното съдържание на документи, свързани със системата на образованието.

Мерките, насочени към подкрепа за студентски практики в реална работна среда, включително студентските стажове в държавната администрация, ще се финансират само по ОП НОИР. ОПДУ ще предостави разработената през програмния период 2007-2013 г. система за координация и заявки на стажанти от публичната администрация на МОН, с цел интегрирането на тази система с електронната система, разработена по проект „Студентски практики“.

1.6. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ)

Няма припокриване между тематичните цели на двете оперативни програми.

1.7. Демаркация и допълняемост с Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 (ПРСР)

ПРСР предвижда мерки, насочени към постигане на първият от шестте приоритета, определени в Регламента за ЕЗФРСР: „поощряване трансфера на знания и иновации в селското и горското стопанство и селските райони”. Реализацията на този приоритет предполага изпълнението на дейности както в областта на образованието и обучението така и в научно-изследователския сектор.

От друга страна ОПНОИР е насочена към развитие на научните изследвания, подобряване достъпа до качествено и съобразено с нуждите на пазара на труда образование. Този тематичен обхват предполага допълняемост между интервенциите по двете оперативни програми.

Изследователска дейност и иновации

ОПНОИР ще подкрепи изследователски дейности в обхвата на аграрните науки, доколкото те попадат в обхвата на приоритетните направления на Иновационната стратегия за интелигентна специализация. ПРСР ще финансира проекти в аграрния сектор, свързани с прилагането на научните резултати под формата на иновации, демонстрационни проекти и др.

По ОП НОИР ще се предоставя подкрепа за модернизирането на научната инфраструктура и на съществуващите учебно-изследователски лаборатории на научни институции и висши училища, които провеждат изследвания в области, съответстващи на националните приоритети за наука и иновации.

ПРСР чрез подмярка 1.1. ще допълва ОП НОИР чрез подкрепа за закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за демонстрационни дейности, осъществени в демонстрационен обект, който може да бъде опитно поле или учебно-опитно поле или лаборатория на научен институт, висше училище или професионална гимназия, които обучават или извършват трансфер на знания в областта на селското стопанство, храните или горското стопанство.

/Подмярка 1.1: „закупуване или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за демонстрационни дейности, осъществени в демонстрационен обект, който може да бъде опитно поле или учебно-опитно поле или лаборатория на научен институт, висше училище или професионална гимназия, които обучават или извършват научно-изследователска дейност в областта на селското стопанство, храните или горското стопанство”./ Лизингови схеми за оборудване както и демонстрационни дейности в агросектора няма да се извършват по линия на ОПНОИР.

В областта на трансфера на знания и иновации ПРСР предвижда „финансиране на иновативни инвестиционни проекти в рамките на стратегиите за местно развитие (проекти, които са свързани директно с въвеждане на нови технологии)“. Те не се припокриват, а допълват дейностите по ОПНОИР, предвиждащи подкрепа за приложни изследвания (ПО1, ИП2). в частта ПО 1, ИП2.

Демаркацията между планираните в ОП НОИР дейности по Инвестиционен приоритет № 1 от Приоритетна ос 1, и заложените цели по чл. 35 „Сътрудничество” от Регламента за ЕЗФРСР ще бъде направена според типа дейности. ОПНОИР ще финансира изграждане на научна инфраструктура и

провеждане на приложни научни изследвания, докато мярката по чл. 35 няма да включват идентични мерки.

По ОП НОИР ще се предоставя подкрепа за изграждане, развитие и използване на пилотни центрове във висшите училища и научните институти за провеждане на научно обучение, изследователска работа, експериментално развитие и прототипиране, а ПРСР ще допринесе чрез финансиране на иновационните проекти на Оперативните групи в рамките на Европейско партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост.

Образование и обучение и образователна инфраструктура

Съгласно Чл. 14, параграф 3 „Трансфер на знания и действия за осведомяване” от Регламент № 1305/2013 за ЕЗФРСР, „Помощите по тази мярка не включват курсове за инструктиране или обучение, които са част от стандартни програми или системи за обучение за средни или висши училища.” В такъв контекст, демаркация с ОП НОИР по тази индивидуална мярка не е необходима.

ОП НОИР предвижда конкретна мярка за оптимизиране на системата за висше образование, в частност висшите училища, обучаващи по аграрни специалности. Това ще допринесе за повишаване ефективността и качеството на образованието включително и по специалностите, свързани със земеделието, животновъдството и хранителната промишленост. ОП НОИР ще финансира „меки” мерки (ПО2 и ПО3) за повишаване на качеството и достъпа до образование, вкл. в селските райони, като по този начин ще допринесе за развитието, които са основен обект на ПРСР.

По отношение на образователната инфраструктура, ПРСР ще финансира такава в селските райони, в съответствие с дефиницията за определяне на селски райони и извън обхвата на финансирането за регионална образователна инфраструктура по ОПРР. ОП НОИР не предвижда мерки, свързани с модернизация и развитие на инфраструктурата (сгради, ремонти, достъпност на средата). По линия на ОП НОИР ще бъде осигурявано оборудване, пряко свързано с провеждане на обучителните дейности по проектите в нейния обхват. По ПРСР ще се предоставя финансиране за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на образователна инфраструктура с местно значение в селските райони, а ОП НОИР ще осигури финансиране чрез „меки мерки“ на обекти от образователната инфраструктура.

1.8. Демаркация и допълняемост с Програми, съфинансирани от ЕФРР по цел „Европейско териториално сътрудничество” (ЕТС)

Демаркация на ниво програмиране не е необходима. При стартиране на програмите ще се извършва проследяване за недопускане на двойно финансиране на ниво целеви групи, бенефициенти, допустими дейности/ разходи, резултати.

1.9. Демаркация и допълняемост с програми, съфинансирани от ЕФМДР

Всички мерки, свързани с провеждането на разпространение на научни знания; иновативни практики; придобиване на професионални умения; създаването на мрежи и др., които са свързани със сферите на рибарството и аквакултурите, ще се подпомагат от новата Програма за морско дело и рибарство.

Инвестициите в научни изследвания и иновации в областта на рибарството и аквакултурите чрез мерки 1. Иновации в рибарството и 8. Иновации в

аквакултурата допълват инвестициите за създаване и развитие на научна инфраструктура чрез инвестиционен приоритет 1 по приоритетна ос 1 по ОПНОИР, по който се предвиждат дейности за създаване на научни центрове и модернизиране на научната инфраструктура.

Участието на научни организации във валидирането на резултати от изследвания върху влияние на риболовните дейности върху околната среда или върху устойчиво използване на морските биологични ресурси ще се съфинансира от ЕФМДР. На ниво проекти ще се следи за избягване на двойно финансиране на допустими целеви групи, бенефициенти, дейности, разходи и резултати.

ОП НОИР би могла да допълни мерките по Програмата за морско дело и рибарство чрез планираните операции за оптимизация на системата за обучение в сферите на морското дело, рибарството и аквакултурите. Разработването на стратегическата нормативна рамка за Системата за учене през целия живот; изграждането на Националната система за валидиране на неформалното и самостоятелното учене ще обхванат и специалностите/професиите, свързани с рибарството, аквакултурите и възникващите мореплавателски и морски сектори (напр. сини биотехнологии, синя енергия, добив на суровини от морското дъно).

2. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС (ХОРИЗОНТ 2020, LIFE +, ИНСТРУМЕНТ ЗА СВЪРЗВАНЕ НА ЕВРОПА, ПРОГРАМА ЗА КОНКУРЕНТНОСТ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ (COSME), ЕРАЗЪМ ЗА ВСИЧКИ, ФОНД ЗА УБЕЖИЩЕ И МИГРАЦИЯ, ПРОГРАМА ЗА СОЦИАЛНА ПРОМЯНА И ИНОВАЦИИ И ДР.)

2.1. Демаркация и допълняемост с „Хоризонт 2020”

Новата програма на ЕС „Хоризонт 2020” обединява 3 програми/инициативи:

1. 7-ма Рамкова програма (7РП)
2. Отнасящите се до иновациите аспекти на Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (РПКИ)
3. Европейския институт за иновации и технологии (ЕИИТ)

"Хоризонт 2020" има три приоритета:

1. Високи постижения в научната област;
2. Водещи позиции в промишлеността;
3. Предизвикателства пред обществото.

С цел да се увеличи българското участие в Програмата на ЕС за научни изследвания и иновации – „Хоризонт 2020”, българските учени се нуждаят от достъп до научноизследователска инфраструктура от най-високо ниво. Те трябва да развият таланта си и да получат подкрепа за създаване на партньорски мрежи с учени от други страни от ЕС.

ОП НОИР ще осигури подкрепа за изграждането на научноизследователския капацитет на научните организации и висшите училища, чрез модернизация на оборудването им и създаване на привлекателни условия за изследователите. В резултат на това може да се очаква по-широко участие в „Хоризонт 2020”. Модернизирането на научноизследователската среда ще доведе до привличане на

учени от световна класа, които могат да привлекат допълнителни безвъзмездни средства, предоставени от „Хоризонт 2020”.

На ниво програмиране на ОП НОИР демаркация трябва да се направи при развитието на партньорски съоръжения и центрове за научни изследвания и др., като по оперативната програма такива ще бъдат финансирани само на национално ниво. В приоритет „Високи постижения в научната област” на програма „Хоризонт 2020” се предвижда изграждане на научноизследователска инфраструктура, за което трябва да се постави демаркационна линия с предвидените за това дейности по Инвестиционен приоритет № 1 на Приоритетна ос 1 на ОП НОИР. По този приоритет на Рамковата програма има широки възможности за допълване и надграждане на интервенции, съфинансирани по ОП НОИР, като: привличане на български изследователи и учени в Европейския научноизследователски съвет (ЕНС) по иновативни идеи и изследвания, финансирани първоначално или частично от Приоритетна ос 1 на ОП НОИР. „Право да кандидатстват за безвъзмездни средства от ЕНС имат отделни екипи от изследователи на всякаква възраст и от всяка държава в света, работещи в Европа” (т. 1.3., Част I от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”).

Водеща инициатива по приоритет 1.4. Европейски научноизследователски инфраструктури на Рамковата програма е „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, която също предоставя възможности за допълване на национални мерки, съфинансирани в рамките на ПО1 на ОП НОИР.

Дейностите по Приоритет 2 „Водещи позиции в промишлеността” ще се основават главно на програми за научни изследвания и иновации, изготвени от промишлени предприятия заедно с научноизследователската общност и ориентирани до голяма степен към привличането на инвестиции от частния сектор (т. 1, Част II от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”). Ударението се поставя върху научноизследователски, развойни, широкомащабни пилотни и демонстрационни дейности, изпитвателни платформи и „живи лаборатории“, изготвяне на прототипи и валидиране на продукти, произведени от пилотни линии. Дейностите са предназначени за повишаване на промишлената конкурентоспособност чрез стимулиране на промишлеността и особено на МСП да инвестират повече в научни изследвания и иновации.

Този аспект ще бъде приоритет на ОПИП. В това направление ще се следи за избягване на двойно финансиране на ниво проекти – бенефициент, целеви групи, допустими дейности, резултати.

Исклучително силен ефект на допълняемост може да окаже подприоритет 2.2. „Достъп до рисково финансиране (Привличане на частно финансиране и рисков капитал за научни изследвания и иновации)” на Рамковата програма върху привличането на частно финансиране и рисков капитал по научни теми/проекти, в чиито екипи участват български учени и/или научни институции.

По приоритетна ос 2 на ОП НОИР е предвидена дейност за създаване на изследователски потенциал в изградените центрове за върхови постижения и на благоприятни условия за провеждане на научни изследвания, кариерно израстване и мобилност, в т.ч. и възможности за привличане на учени от други държави или отваряне на позиции за български учени, които са били на работа в чуждестранни научни организации. Съгласно изискванията на проектите за Регламенти – Общ, за ЕСФ и за ЕФРР – Оперативните програми трябва да допринасят (директно или

косвено) за реализирането на следните тематични цели: подкрепа за прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите. В такъв контекст, реализирането на областите на интервенция на ОП НОИР ще има надграждащ и допълващ ефект към Приоритет 3 „Обществени предизвикателства”.

Друга възможност за насърчаване на взаимното допълване между фондовете, е използването на допълващо или надграждащо финансиране за проекти, които вече са получили финансиране по „Хоризонт 2020“.

При програмиране на операциите в обхвата на ОПНОИР ще бъдат взети под внимание развиващи се тенденции като „синият растеж” (напр. сини биотехнологии, синя енергия и добив на ресурси от морското дъно) и при внимателно съблюдаване на правилата за двойно финансиране ще бъдат допълвани инициативи на български изследователски организации, подкрепени по линия на Хоризонт 2020, в т.ч. и такива, включени в международни проекти на европейско ниво.

2.2. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК Програма на ЕС за социална промяна и иновации

Програмата на ЕС за социална промяна и иновации предоставя възможност за надграждане на проекти, съфинансирани по ОП НОИР, чрез дейности на ниво ЕС в сферите на политиките за разработване на иновации. Допълване може да се търси и по линия на възможностите за микрокредитиране на предприятия на студенти и млади преподаватели.

Допустими бенефициенти по ос „Прогрес“ на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации ще бъдат висши училища и научноизследователски институти. Това предоставя възможност за надграждане на проекти, съфинансирани от ОП НОИР, чрез дейности на ниво ЕС в сферите на политиките за разработване на иновации.

Оста „Прогрес“ ще увеличи подкрепата си за изследване на иновациите по отношение на социалните и пазарните политики. Допустими бенефициенти по ос „Прогрес“ на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации са висши училища и научноизследователски институти. Това предоставя възможност за надграждане на проекти, съфинансирани от ОП НОИР, чрез дейности на ниво ЕС в сферите на политиките за разработване на иновации.

Областите, в които българските висши училища и научноизследователски институти биха могли да се възползват от възможностите по ЗиСИ са посочените в обхвата на оста в чл. 14 на Регламент 1296/2013 г., а именно заетост, по-конкретно за борба с младежката безработица, социална закрила, социално приобщаване и намаляване и предотвратяване на бедността и условия на труд.

По ос „Прогрес“ могат да се финансират аналитични дейности по събиране на данни и статистика, разработване на общи методологии, класификации, микросимулации, индикатори и целеви показатели, разпределени по пол и възрастова група, когато е уместно; проучвания, изследвания, анализи и доклади; качествени и количествени оценявания и оценки на въздействието; наблюдение и оценяване на транспонирането и прилагането на правото на Съюза; подготовка и прилагане на експериментиране в сферата на социалната политика като метод за

изпитване и оценяване на иновативни решения с оглед на тяхното по-широко използване; разпространение на резултатите от посочените аналитични дейности.

По програмата могат да бъдат финансирани и дейности, свързани с взаимното обучение, осведомеността и разпространението като например обмен и разпространение на добри практики, иновативни подходи и опит, партньорски оценки, бенчмаркинг и взаимно обучение на европейско равнище; обучение на лица, практикуващи в областта на правото и на политиките; изготвяне и публикуване на наръчници, доклади и образователни материали и на мерки, свързани с информацията, комуникацията и медийното отразяване за инициативите, подкрепяни от програмата; обмен на персонал между националните администрации и др.

Демаркацията ще е на ниво индивидуален проект. Ще се следят финансираните дейности по двете програми в областта на транснационалното сътрудничество, обмена на знания, опит и персонал и разпространението на информация и резултати от извършените проучвания, изследвания, анализи.

По ос „EURES“ на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации демаркацията е на ниво проекти (само на териториален принцип), целеви групи и бенефициенти. Надграждане и добавена стойност може да се търси с ОП НОИР по отношение на целевите схеми за мобилност за заемане на свободни работни места там, където са установени слабости при функционирането на пазара на труда, и/или за подпомагане на специални групи работници като например младите хора (Чл. 20, параграф б) от (COM(2011) 609 окончателен).

Няма необходимост от демаркация с целите, допустимите дейности и органи по оста „Микрофинансиране и социално предприемачество“ на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации демаркацията и ОП НОИР. Допълняемост може да се търси по линия на възможностите за микрокредитиране на предприятия на студенти и млади преподаватели.

2.3. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма LIFE

Не е необходимо да се прави демаркация на двете програми на ниво програмиране. Избягването на двойно финансиране ще се следи на ниво проекти.

ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Съгласно Чл. 3, параграф 2 от Регламент № 1304/2013 за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006 и Чл. 5, параграф 4 от Регламент № 1303/2013 за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) №1080/2006), двата фонда допринасят за постигане на тематичните цели, свързани с прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите, чрез реформа на системите за образование и обучение, адаптиране на уменията и квалификацията, повишаване квалификацията на работната сила и създаването на нови работни места в секторите, свързани с околната среда и енергетиката; както и чрез предоставяне на подкрепа за енергийна ефективност и за използването на възобновяема енергия в публични инфраструктури и в жилищния сектор. В такъв аспект може да се очаква, че проектите по LIFE и по ОП НОИР ще имат широка платформа за надграждане и допълняемост.

2.4. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма „Еразъм +“

Програма „Еразъм+“ е финансов инструмент на ЕС за подкрепа на образованието, обучението, младежта и спорта в периода 2014 - 2020г. Програмата обединява в себе си всички познати на българските граждани европейски програми като Коменски, Еразъм, Леонардо да Винчи, Грюндвиг и Младежта в действие. Програмата се администрира от национални агенции в цяла Европа. На национално ниво се финансират следните децентрализираните дейности на Програма „Еразъм+“: Образователна мобилност за граждани, Стратегически партньорства и Структурен диалог.

Българските национални власти предвиждат редица мерки по осигуряване на демаркация и допълняемост между ОПНОИР и Програма „Еразъм+“, които са в съответствие с насоките на ЕК, свързани с осигуряването на синергия между европейските структурни и инвестиционни фондове и европейските програми (Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes - Guidance for policy-makers and implementing bodies).

Основният механизъм за гарантиране на демаркация и допълняемост на национално ниво е създаването на една национална агенция, която да администрира всички децентрализирани дейности и сектори по Програма „Еразъм+“, като по този начин се осигури интегриран подход в координацията на финансирането от ЕС и която е на пряко подчинение на Министерство на образованието и науката.

Националната агенция е второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към МОН и от тази гледна точка е допустим бенефициент по редица дейности на ОПНОИР.

По планираните интегрирани мерки се предвижда осигуряване на демаркация и допълняемост, както следва:

По отношение на мобилността на студенти, докторанти, специализанти, млади учени и преподаватели в рамките на ЕС, се предвижда допълняемост между ОПНОИР и Програма „Еразъм+“, която се изразява във финансиране от ОПНОИР на допълнителен брой мобилности, заявени на етап кандидатстване от страна на висшите училища в България, притежаващи харта „Еразъм“, за финансирането на които съществува недостиг на средства от Програма „Еразъм+“ за България. Демаркацията ще се осигури чрез тясна координация между двете структури, администриращи съответно ОПНОИР и Програма „Еразъм+“, наличието на отделни споразумения с висшите училища в България за финансирането на мобилностите по двете програми, отделно и координирано отчитане чрез използването на електронните системи и инструменти на ЕК - EPlusLink и Mobility Tool, в които се регистрира информация за всеки индивидуален участник. Няма да бъде допустимо двойното финансиране на един и същи участник.

По отношение на мобилността на ученици от професионалните гимназии, учениците от общото образование и преподавателския състав в училищното и професионално образование, се предвижда допълняемост между ОПНОИР и Програма „Еразъм+“, която се изразява във финансиране от ОПНОИР на проектни предложения по Програма „Еразъм+“ в сектори училищно и професионално образование и обучение, преминали успешно оценка за качество, но попадащи в списъка с резерви, поради недостиг на средства от Програма „Еразъм+“ за България. Налице е автоматична демаркация в изпълнение на правилата на

Програма „Еразъм +“, които не позволяват подаването на повече от едно проектно предложение на година, от една и съща организация в сектори училищно и професионално образование и обучение. В допълнение недопустимостта на двойно финансиране на ниво участник, ще се осигури чрез използването на електронните системи и инструменти на ЕК - EPlusLink и Mobility Tool, в които се регистрира информация за всеки индивидуален участник. Не е допустимо финансирането на една и съща организация. Няма да бъде допустимо двойното финансиране на един и същи участник.

3. КООРДИНАЦИЯ СЪС СЪОТВЕТНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ, КОИТО ДОПРИНАСЯТ ЗА СЪЩИТЕ ИЛИ ПОДОБНИ ЦЕЛИ КАТО ТЕЗИ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА ИЛИ ДОПЪЛВАТ ИНТЕРВЕНЦИИТЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА

3.1. Демаркация и допълняемост с Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ)

Демаркация с ОП НОИР: Инструментите на ФНИ включват най-общо: Изследвания в определени тематични научни направления; Подпомагане и насърчаване на университетските научни изследвания, както и съвместни проекти между университетите и другите организации, занимаващи се с НИРД; Подкрепа за млади учени; Подкрепа на утвърдени български учени; Финансирани на проекти, одобрени в рамките на двустранно научно сътрудничество; Развитие на научната инфраструктура; Изграждане на центрове за върхови постижения; Повишаване на иновациите в малки и средни предприятия; Подпомагане участието на български учени в Седма рамкова програма и програма COST. Имайки пред вид тематичния обхват и дизайн на ФНИ избягването на двойно финансиране ще се следи на индивидуално ниво проект, бенефициент, целеви групи.

Допълняемост с ОП НОИР: Широка тематична допълняемост и потенциал за надграждане между ФНИ и ОП НОИР. Приоритетни оси 1 и 2 на Оперативната програма, в които науката е област на съфинансиране и интервенция, дават възможности за взаимно допълване на дейности и подсилване на ефектите от проведени научни дейности/ проекти/ инициативи.

3.2. Законът за кредитиране на студенти и докторанти урежда условията и реда за кредитиране на студенти и докторанти с държавна финансова подкрепа. По ОП НОИР е предвидена подкрепа на системата за студентско кредитиране. Следва да бъде направено разяснение по какъв начин ще има допълване или разграничаване между двата инструмента.

4. Демаркация и допълняемост с Програмите на Европейското икономическо пространство 2009 – 2014 г.

Грантовете на Европейското икономическо пространство (ЕИП) представляват съвместно финансиран от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн инструмент, осигуряващ фондове за проекти и програми в различни предварително определени приоритетни области. Общите цели на Финансовия механизъм на ЕИП 2009-2014 са да се допринесе за намаляване на икономическите и социални различия в Европейското икономическо пространство и да се укрепят двустранните

отношения между държавите донори и държавата бенефициент чрез финансова помощ по приоритетните сектори. Част от приоритетните сектори, по които ще бъде предоставена финансова помощ в Република България са „Човешко и социално развитие” и „Програма за студентски стипендии”.

Програма „Деца и младежи в риск“, която има за цел подобряване на благосъстоянието на деца и младежи в риск, акцентира върху посещаемостта в училище и специфичните нужди на ромските деца. Програмата ще финансира проекти в два отделни компонента – единият е насочен към изграждане на Младежки центрове, отговарящи на условията за качество на Съвета на Европа; другият компонент е насочен към услуги в областта на ранното детско образование и обучение в детските градини с фокус върху интеграцията на неравностойни в социално отношение деца, включително от ромския етнос. Във връзка с изпълнението на заложените цели Програма „Деца и младежи в риск“ има сходни допустими дейности по отношение на ПО 3: „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на ОП НОИР относно постигането на активно приобщаване на социално уязвимите, повишаване на достъпа до услуги, които са устойчиви, висококачествени и на достъпна цена, включително здравни и социални услуги от общ интерес, както и стимулиране на водено от общностите местно развитие. Разграниченията и избягването на двойно финансиране ще бъдат прилагани на ниво подбор на проекти – за съответните общини-бенефициенти и финансираните дейности, както и целевите групи. По отношение на компонента на Програма „Деца и младежи в риск“, засягащ Младежките центрове, няма директно припокриване на дейности. Програмата за студентски стипендии предвижда отпускане на стипендии на студенти за обучение в Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, за разлика от студентските стипендии предвидени по ОП НОИР, които се предоставят за стимулиране на обучение в приоритетни за икономиката области, както и за специални постижения в науката, инженерно-техническите дейности, иновациите и предприемачеството, изкуството, културата и спорта (на конкурсен принцип).

Грантовете на ЕИП 2009 – 2014 ще създадат пилотни модели на сътрудничество в областта на ромската интеграция и ще извършат първите стъпки към обучението и работата на ромските образователни медиатори, младежките лидери и учители в предучилищни заведения за ефективни мерки за интеграция, ранни интервенции за предотвратяване на отпадането от училище, социална активност на учениците и младежите.

РАЗДЕЛ 9   ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

(Позоваване: член 96, параграф 6, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

9.1   Предварителни условия

Информация за оценката на приложимостта и изпълнението на предварителни условия (незадължително)

<9.0 type="S" maxlength="14000" input="M" PA=Y>

Таблица 24: Приложими предварителни условия и оценка на тяхното изпълнение

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
<9.1.1 type="S" maxlength="500" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.2 type="S" maxlength="100" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.3 type="C" input="G" PA=Y "SME" >	<9.1.4 type="S" maxlength="500" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.5 type="B" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.6 type="S" maxlength="500" input="M" PA=Y "SME" >	<9.1.7 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y "SME" >
1.1. Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или	Приоритетна ос 1	НЕ	Въведена е национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране, която: — се основава на SWOT анализ (анализ на силните страни, слабостите, възможностите и заплахите) или подобен анализ, за да се съсредоточат ресурсите върху	НЕ	Подготвен е работен вариант на стратегията за интелигентна специализация. Той е разработен съвместно с експерти на Световната банка. http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf . Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от Народното събрание през 2011 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=708	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.			ограничен набор от приоритети в областта на научните изследвания и иновациите; — очертава мерки за насърчаване на частните инвестиции в научноизследователската дейност и технологичното развитие; — съдържа механизъм за мониторинг.		Националната стратегията за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за период от десет години 2011- 2020. Тя съдържа всички необходими реквизити, изискващи се в предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове за 2014-2020 г – основана е на SWOT анализ, очертава мерките за подобряване на	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			Приета е рамка, която очертава наличните бюджетни ресурси за научни изследвания и иновации.	НЕ	научно-изследователската дейност и технологично развитие, включва и индикатори за мониторинг на изпълнението на целите, задачите и мерките и механизъм за наблюдение. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014, като ефективността от изпълнението на заложените цели и мерки ще бъдат оценявани от независими експерти на три годишен период. Планът за действие е рамката за конкретните действия, програми и инициативи, които Правителството ще реализира във връзка с изпълнение на Националната стратегия за научни изследвания. Планът за действие обхваща политики, приоритети и програми на водещите министерства и ведомства в научно-иновационната система. Планът предлага комбинация от мерки и действия, подкрепени чрез различни национални фондове, европейски програми, кохезионни инструменти и специални схеми за подкрепа от трети страни.	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
1.2 Инфраструктура за научни изследвания и иновации.Наличие на многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите.	Приоритетна ос 1	НЕ	Приет е предварителен многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите, свързани с приоритетите на Съюза, и при целесъобразност, с Европейския форум за стратегии за научноизследователски инфраструктури (ESFRI).	НЕ	<p>Актуализирана Национална пътна карта за научна инфраструктура http://www.mon.bg/top_menu/science/infrastructure/</p> <p>Приета с РМС № 569/31.07.2014. С актуализацията Национална пътна карта за научна инфраструктура, приета с РМС № 692 от 21.09.2010, се привежда в съответствие с проекта на Иновационна стратегия за интелигентна специализация и приоритетите на Европейския стратегически форум за научна инфраструктура.</p> <p>В процеса на подготовка на актуализацията е създадена национална междуведомствената работна група и е извършена предварителна международна оценка от международния експертен панел на ESFRI.</p>	<p>В изпълнение на пътната карта МОН участва в три пан-европейски научни инфраструктури чрез подписани Меморандуми за разбирателство.</p> <p>Към 2013 г. България е част от следните международни консорциуми:</p> <p>1. EURO-ARGO - ГЛОБАЛЕН МОНИТОРИНГ НА ОКЕАНИТЕ - ЧАСТ ОТ ПОЛЗИТЕ ЗА БЪЛГАРИЯ, като България има потенциал да бъде определена за регионален координатор за Черно море. С участието ни в EURO-ARGO ще се подобрят техническите инсталации за наблюдение на Черно море, на климатичните промени и ще има по-добра прецизност и точност за прогнозиране на времето. Ще се осигури достъп по модерна апаратура и информация за държавите от региона и ще се предоставят услуги в полза на обществото – климатични промени; на държавата – сигурност на морския транспорт и бизнеса – аквакултури и рибарство и други;</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>2. BVMRI - БИОБАНКИРАНЕТО И БИОМОЛЕКУЛЯРНИТЕ РЕСУРСИ, като българските учени ще участват при разработването на нови диагностични методи и на лекарствени средства, в т.ч. възможност за бърз трансфер към клинични изпитания и развитие на методи за индивидуална диагностика и последващо лечение.</p> <p>3. CLARIN-E-ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЕЛЕКТРОННИТЕ ЕЗИКОВИ РЕСУРСИ, С УНИКАЛНИ БАЗИ ДАННИ И БАЗИ ЗНАНИЯ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, ТЕХНОЛОГИЧНИ СОФТУЕРНИ МОДУЛИ И КОМПЮТЪРНИ МРЕЖИ. КЛАРИН ще съхрани българското езиково културно наследство и да предостави широк достъп до езикови ресурси и технологии на всички потенциални потребители от индустрията и изследователските среди до сферата на образованието</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
9.2. Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите	Приоритетна ос 3	Частично	Въведена е стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите, която: — определя постижими национални цели за интегриране на ромите за намаляване на разликите с останалата част от населението. Тези цели следва да обхванат четирите цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищното настаняване; — идентифицира,	НЕ	<p>Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020</p> <p>http://nccedi.government.bg/page.php?category=125&id=1740</p> <p>НСРБИР е одобрена от МС на 5 януари 2012г. и е приет План за действие. На 01 март 2012 г. Народното събрание прие НСРБИР с решение.</p> <p>• На основание на заповед на председателя на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси е възобновена работата на Междуправителствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средствата от ЕС. Първото заседание на групата се проведе на 22.10.2013 г. Работата на Междуправителствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средствата от ЕС представлява част - глава 5 от Плана за</p>	<p>Целите обхващат четирите цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищата. Стратегията е съответствие и ще допринесе за изпълнение на 3 от Националните цели заложи в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) в изпълнение на стратегията «Европа 2020».</p> <p>• Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изпълнение на националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”.</p> <p>Министерството на образованието и науката е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Образование”.</p> <p>Изпълнението на мерките по приоритет „Образование” ще допринесе за изпълнение на</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			когато е целесъобразно, микрорегионите в неравностойно положение или сегрегирани квартали, в които общностите са в най-неравностойно положение, като се използват вече наличните социално-икономически и териториални показатели (т.е. много ниско образователно равнище, дългосрочна безработица и т.н.); — включва солидни методи за наблюдение, с които да се оценява въздействието на действията за интегриране на		действие към Националната стратегия на република България за интегриране на ромите 2012-2020. В състава на групата има много членове на гражданския сектор. • През м. декември 2013 г. с ПМС 276/2013 г. бяха приети изменения и допълнения в Правилника за устройството и дейността на НКСЕИВ, обн. ДВ, бр. 107, 13.12.2013 г., отнасящи се освен до оптимизиране на работата на съвета, така и до засилване на функциите му по отношение на мониторинг и контрол върху изпълнението на Националната стратегия на РБ за интегриране на ромите 2012-2020 г. Към Националния съвет се формира Комисия за изпълнение на Националната стратегия за интегриране на ромите (2012-2020)”, която е свързана с формирането, провеждането и мониторинга по изпълнението на държавната политика за равнопоставено интегриране на ромите в българското	Национална цел „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.”, както и косвено допринася за постигане на Национална цел „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хиляди души”. Министерството на труда и социалната политика е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Заетост”. Изпълнение на мерките по приоритет „Заетост” способстват за постигане на Национална цел „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”. Заедно с изпълнението на допълващите мерки по приоритет „Образование”, насочени към повишаване нивото на умения на работната сила, компетентността и квалификацията на нискоквалифицираните работници, ще допринесат за намаляване равнището на бедност за работещите и техните семейства и за постигането на Национална цел „Намаляване на броя

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			ромите, както и механизъм за преразглеждане, чрез който да се адаптира стратегията; — е замислена, изпълнява се и се наблюдава в тясно сътрудничество и постоянен диалог с ромското гражданско общество, регионалните и местните органи;		общество. В комисията членуват всички НПО, членове на Съвета, които имат дейност, насочена към ромската интеграция. Към Комисията функционират две работни групи: Междуведомствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз и Междуведомствена работна група за мониторинг на изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите (2012-2020) и правни промени. Тези две комисии са неразделни части от Плана за действие към стратегията. Една от важните промени, които се отнасят до НСРБИР е, че Комисията за интеграция на ромите към съвета се преименува в Комисия за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) с функции да планира ресурсно обезпечени и интегрирани интервенции за изпълнение политиката на интеграция на ромите, определени в Националната ромска стратегия, на база цели и	на живеещите в бедност с 260 хил. души” Министерството на здравеопазването е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Здравеопазване”. Министерството на регионалното развитие е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Подобряване на жилищните условия”. • НСРБИР определя, когато е целесъобразно, микрорегионите в неравностойно положение или изолираните квартали, в които общностите са в най-неравностойно положение, като се използват вече наличните социално-икономически и териториални показатели. Те са определени в изготвените и приети от областните администрации Областни стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. и в Общинските планове за действие за периода 2013-2014 г. са

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>приоритети на ниво основни политики, здравеопазване, образование, социална политика и жилищна политика и да подпомага, обсъжда и наблюдава изпълнението на заложените мерки и постигането на резултати по приоритетите на Националната ромска стратегия. В комисията участват ръководители на структури в министерствата на: труда и социалната политика; образованието и науката; земеделието и храните; младежта и спорта; регионалното развитие; здравеопазването; вътрешните работи; културата, които имат отговорности по Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020), определени от съответните министри; представителят на Централното координационно звено в администрацията на Министерския съвет – член на Националния съвет; представителите на Българската академия на науките и на Националното сдружение на общините в Република България – членове на Националния съвет; представителите на юридическите лица с нестопанска цел, членове на съвета, които осъществяват дейности, насочени към</p>	<p>включени конкретни мерки в зависимост от спецификата на различните ситуации. Същият подход ще следва да бъде приложен и в общинските планове за действие за периода от 2015 до 2020 г., които следва да бъдат изготвени до лятото на 2014 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> • В НСРБИР са посочени механизмът на управление на интеграционната политика и мониторинга на изпълнението – стр. 17-21. • Оценката на изпълнението на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) се осъществява чрез мониторинг на изпълнението на Плана за действие за изпълнение на Стратегията. Напредъкът се отчита в административен доклад и не изключва прилагане на други форми за наблюдение и оценка. <p>Целта на мониторинга е, чрез систематично събиране и анализиране на информация, да следи за</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>интеграцията на ромите в българското общество. Към комисията функционират две работни групи: Междудомствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз и Междудомствена работна група за мониторинг на изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) и правни промени.</p> <p>С тези промени се засилва контролът и мониторинга на гражданските организации върху изпълнението на стратегията.</p> <p>• През месец февруари 2014 г. се подобри координационния механизъм на национално, областно и общинско ниво по изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите (2012-2020)”. Във всяка институция и министерство са определени експерти, които координират изпълнението на мерките от Плана за действие към стратегията. Бе проведено заседание на</p>	<p>постигането на измерими резултати от дейността по изпълнението на мерките по плановия документ, както и активно да включи заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението.</p> <p>Напредъкът по изпълнението на заложените дейности по приоритетите на плана се отчита в административен мониторингов доклад.</p> <p>Докладът се изготвя въз основа на информация, подадена от отговорните институции и от неправителствени организации. Включва се и информация от националните статистически служби.</p> <p>Към доклада има и 28 Приложения-получени отчети от 28 областни администрации за изпълнението на Областните стратегии и общинските планове към тях. От приложената информация проличават добрите резултати и предизвикателствата на областно и местно ниво.</p> <p>Секретариатът на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет (НССЕИВ)</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>Националният съвет, на което се избира заместник председател на съвета от неправителствения сектор, както и координаторите по основните приоритети от стратегията на Комисията по изпълнение на националната ромска стратегия.</p> <ul style="list-style-type: none"> Секретариатът на <p>Националният съвет е и Национално Координационно Звено по процеса на областното планиране. Областните стратегии и Общинските планове за действие са отворени системи, те следват динамиката на промяната в развитието на различните показатели, които определят възникването на нови потребности.</p> <p>В рамките на действащата система за мониторинг и контрол информацията на общинско, областно и национално ниво се събира от експертите и се обобщава в Секретариата на НССЕИВ.</p> <p>На този етап Секретариатът на НССЕИВ, съвместно с доказани експерти, изработва базови индикатори. Понастоящем те са</p>	<p>координира и обобщава получената информация в доклада. Докладът преминава през няколко нива на обсъждане и одобрение:</p> <ul style="list-style-type: none"> обсъжда се в рамките на Комисията за интеграция на ромите към НССЕИВ и ведомствата, които вземат участие в изпълнението на плана за действие, одобрява се от НССЕИВ, който е консултативният и координиращ орган, който подпомага правителството в разработването и провеждането на държавната политика по етническите и интеграционните въпроси. Разглежда се и се приема от Министерския съвет – докладът за 2013 г. е приет с Решение № 211 на МС от 17 април 2014 г. след приемане от Министерския съвет се внася за приемане от Народното събрание – докладът за 2013 г. е внесен в срок в Народното събрание. Понастоящем протича разглеждането му в парламентарни комисии.

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>включени във Формуляр за самооценка за общинското планиране за периода 2014-2020 по приоритетите на плановите за действие. Формулярът за оценка ще се попълва от звената за мониторинг и оценка. Към всяка областна администрация има обособено Звено за мониторинг и оценка с ясни, конкретни задачи и отговорности. Ядрото на основния екип на Звеното за мониторинг и оценка обхваща 6-8 души – представители на областната управа, експерти от общинската администрация, НПО и др. Участниците в Звеното за мониторинг и оценка обикновено работят по служебен или трудов договор в посочените организации. Новите им задължения за координация на дейности по мониторинг и оценка на областното планиране се регламентират със заповед от съответния работодател и задължително се включват в длъжностните характеристики.</p>	<p>Предвиден е механизъм за преразглеждане на стратегията и на плана за действие. С цел осигуряването на ефективност и устойчивост на мерките се предвижда междинен преглед/ актуализация на плана за действие през 2017 г. След 2020 година, Стратегията ще може да бъде продължена, допълнена или изменена, в зависимост от постигнатите резултати, съществуващите политически, социални и икономически реалности и нови предизвикателства.</p> <p>• Относно НСРБИР е осигурено тясно сътрудничество и постоянен диалог с ромското гражданско общество, регионалните и/или местните органи.</p> <p>НСРБИР и плана за действие са изготвени от междуведомствена работна група с широко участие на представители на ромски неправителствени организации и експерти, както и на граждански организации, които работят в областта на приобщаването на ромите под координацията на НССЕИВ и по-</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>конкретно на Секретариата на НССЕИВ. Неправителствените организации участват в работни групи и други формати, отнасящи се до изпълнението и наблюдението на стратегията и на националната стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите – както към Министерския съвет, така и към отделни министерства, агенции. Гражданските организации – както ромски, така и такива, които работят по проблемите на ромите активно участват в Междуведомствената работна група за ресурсно подпомагане на интеграцията на ромите със средства от фондовете на ЕС, в тематични групи, изготвящи оперативните програми за периода 2014-2020 г., в работната група за изготвяне на Споразумението за партньорство, информирани са за развитието на донорски програми, опериращи в тази област и т.н.</p> <p>Механизмите за преразглеждане и актуализиране на стратегията и на плана за действие гарантират участието на представители на ромски неправителствени организации, както и на които работят в областта на</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>приобщаването на ромите в тези процеси.</p> <p>Гражданските организации – както ромски, така и такива, които работят по проблемите на ромите – съвместно с областните и общинските администрации те участват в изготвянето и прилагането на областните стратегии за интегриране на ромите и на планове за действие на местно равнище. Плановите за действие съдържат специфични за всяка община мерки, насочени към приобщаване на ромите.</p> <p>В областните стратегии и в планове за действие на местно равнище са посочени механизмите за управление и мониторинг.</p> <p>Подобрен е механизмът за изпълнение на стратегията чрез промени на Правилника за устройството и дейността на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (НССЕИВ) от декември 2013 г. Създаде се Комисия за изпълнение на стратегията, която има за цел да наблюдава изпълнението на заложените мерки и</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>постигането на резултати по приоритетите на стратегията, да предлага промени в правната рамка, подкрепящи изпълнението ѝ и да планира ресурсното обезпечаване на политиката за интеграция на ромите. Към комисията функционира Междудомствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на ЕС. В нея участват представители на УО на ОП, представители на институции и неправителствени организации.</p> <p>Функционира Механизъм за междуинституционална координация при формулирането, изпълнението, мониторинга и оценката на политиката по етническите и интеграционните въпроси.</p> <p>Секретариатът на НССЕИВ е национална контактна точка по изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите. Изпълнява функциите на координираща структура на дейността на:</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>- административните структури на национално ниво</p> <p>- на регионално и на местно ниво във връзка с формулирането, изпълнението, мониторинга и оценката на интеграционната политика.</p> <ul style="list-style-type: none"> ОПРЧР 2014-2020 прилага териториален подход - с приоритет ще се ползват територии, в които има "струпване" на социални проблеми, например обособените квартали и махали. В ОПРЧР 2014-2020 и ОПНОИР 2014-2020 има инвестиционен приоритет „Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите“. Изпълнението на инвестиционният приоритет ще води до осъществяване на целите на основните стратегически документи: Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г., както и областните

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>стратегии и общински планове за интегриране на ромите.</p> <p>Конкретните схеми, по които ще може да се кандидатства, допустимите дейности и размерът на безвъзмездната финансова помощ ще бъдат разработени след окончателното одобрение на ОП от Министерски съвет и от Европейската комисия.</p> <p>През периода 2014-2020 г. ще се прилагат интегрирани мерки, задължително в сферата на пазара на труда, образованието, социалното включване.</p> <p>Наложеният със схема „ИНТЕГРА” пилотен модел - съчетаване на мерки за подобряване жилищните условия (ЕФРР) с такива за заетост, образование, социални и здравни услуги (ЕСФ) - ще бъде продължен и през следващия програмен период.</p> <p>По ОПРР 2014-2020</p> <p>Предвижда се специална концентрация</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>на ресурси по отношение на социални услуги и социално включване, като поне 5 % от средствата за всеки град са насочени към социална инфраструктура, в това число и социални жилища за маргинализирани общности от население, включително и роми. Понастоящем се реализират пилотни интегрирани мерки за изграждане на социални жилища (ЕФРР) за представители на групи в неравностойно положение и предоставяне на интегрирани услуги. След анализ на изпълнението и резултатите от този пилотен модел, същият ще бъде мултиплициран през програмен период 2014-2020 г.</p> <p>Започна разработването на общински планове за действие за интеграция на ромите до 2020 г. Общините изготвят общинските планове за действие в съответствие с областната стратегия.</p> <p>Въз основа на анализ на потребностите и спецификите на местните общности планове ще съдържат мерки, адресиращи нуждите на ромите.</p> <p>В изготвянето на планове са</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>включени съответните общински служби, регионалните подразделения на всички държавни институции, други заинтересовани органи, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на ромската интеграция. За да бъдат използвани възможностите на оперативните програми общините ще бъдат подпомагани от Междуетовственната работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз.</p> <p>Изпълнението на плановете за действие ще се координира на областно ниво – в рамките на Областните съвети за сътрудничество по етническите интеграционните въпроси/Областни координационни съвети. Информация за изпълнението ще се подава към Комисията за изпълнение на Националната стратегия.</p> <p>Секретариатът на НССЕИВ – национална контактна точка - координира цялостния процес по областното планиране на национално ниво.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			При поискване и когато това е основателно, съответните заинтересовани лица ще получават подкрепа за подаването на заявления за проекти и за изпълнението и управлението на избраните проекти.	ДА	<p>Приета е Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012г. – 2020г. http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35</p> <p>Част от функциите на НССЕИВ е съветът да съдейства за сътрудничеството, осъществяването на координацията и провеждането обществени консултации между държавните органи и гражданските организации. В рамките на тези функции на съвета, с организационната и експертна подкрепа на Секретариата на НССЕИВ и на представители на административни звена, работещи пряко с проекти и програми, при заявен интерес и необходимост се организират работни срещи, обучения, предоставяне на информация и консултации както за експертите от областните и общинските администрации по етническите и интеграционните въпроси, така също и за представители на неправителствени организации.</p>	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					Служители от Секретариата на НССЕИВ оказват съдействие и подкрепа на областните и общинските експерти по етническите и интеграционните въпроси – както чрез изготвяне на методически насоки, така и чрез посещения на място – напр. при разработването на местните планове за действие. Тази практика ще продължи и при разработването на общинските планове за действие до 2020 г.	
10.1.Преждевременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преждевременното напускане на училище в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.	Приоритетна ос 2	ДА	Въведена е система за събиране и анализ на данни и информация относно преждевременното напускане на училище на съответните равнища, която: — предоставя достатъчна база от данни за разработване на целенасочени политики и	ДА	Регистър на движението на децата и учениците www2.mon.bg/adminrs/login.html	От учебната 2012/ 2013 година е въведен уеб-базиран регистър на движението на децата и учениците, който проследява броя на учениците в детските градини, общообразователните и професионалните училища, училищата по културата и специалните училища. В регистъра се отразяват процесите на записване на децата и учениците, преместване, преминаване в друга форма на обучение и напускане на образователната система. Данните се въвеждат от училищата и се отразяват в регистъра в реално време. Достъп до регистъра имат експерти от МОН, РИО на МОН, общинските администрации,

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			наблюдава настъпващите промени.			<p>както и директорите на училища и детски градини.</p> <p>Регистърът съдържа данни за броя, възрастта, пола на децата и детските градини. Не се предоставят данни, свързани със социално-икономическия статус и етническата принадлежност - чл. 4, ал.(2), http://www.mon.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/law/zkn_prosv_eta.pdf.</p> <p>Съществуващият регистър поставя основите на системен подход, който следи движението на учениците в образователната система. Стратегията за намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система 2013-2020 (виж. Критерий 2) залага подобрени съществуващите механизми и процедури за управление на информацията с оглед усъвършенстване на Регистъра на движението на децата и учениците, позволяващ проследяване на всеки конкретен случай на дете или ученик в риск от преждевременно напускане на училище.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<ul style="list-style-type: none"> Наблюдение за преместените и отпадналите от училище ученици се извършва от НСИ и МОМН – от Центъра за информационно осигуряване на образованието ЦИОО (чрез платформата АДМИН) и от дирекция „Организация, контрол и инспектиране”. <p>Наблюдението и определянето на преждевременното напускане на училище от НСИ става чрез статистически данни, които не позволяват проследяването на конкретните случаи на напусналите.</p>
			Въведена е стратегическа рамка на политиката относно преждевременното напускане на училище, която:	ДА	<p>Стратегия за намаляване дела на преждевременното напускане на образователната система (2013-2020)</p> <p>http://www.mon.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/strategies/documents/strategy_napusnali_obr_sistema_2013-2020.pdf</p> <p>Стратегията е приета с протоколно решение на МС от 30.10.2013 г.</p> <p>Стратегията е основана на доказателства, обхваща подходящи</p>	<p>В изпълнение на т.12.1. от Стратегията за намаляване дела на преждевременното напускане на образователната система 2013-2020 г. ще се изготви двугодишен план за изпълнението ѝ. Планът за действие е в процедура на междуетовствено съгласуване.</p> <p>Стратегията се основава на факти:</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			съответните образователни сектори, включително развитието в ранна детска възраст, насочена е по-специално към най-уязвимите групи, изложени на най-висок риск от преждевременно напускане на училище, включително хора от маргинализирани общности, и позволява да се предприемат подходящи мерки във връзка с превенцията, интервенцията и компенсирането; — включва всички сектори на политиката и заинтересовани		образователни сектори, включително развитие в ранна детска възраст, и е насочена към мерки за превенция, намеса и компенсиране, както и обхваща всички сектори на политиката и заинтересовани страни Национална стратегия за учене през целия живот 2014-2020 http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143 Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г., Национален план за действие :Десетилетие на ромското включване http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/Nacionalen_plan_dekada_2005_2015.pdf Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35&id=1741	-идентифицира основните фактори, които -Мерките в нея съответстват на конкретни -Вземайки под внимание демографските • Стратегията обхваща съответните образователни етапи, включително развитието в ранна детска възраст, както и всяко дете и ученик в риск от преждевременно напускане. • Мерките за превенция, интервенция и компенсиране са адресирани от детската градина до завършване на средно образование. • Мерките обхващат както общото, така и професионалното образование. • Стратегията предвижда ключови мерки, насочени за децата и учениците със специални образователни потребности чрез включващо образование. • Предвиждат се мерки, насочени към подкрепа и интегриране на уязвими групи и общности, които са в риск от преждевременно напускане на училище. • Превенцията предвижда ключови

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			лица, които могат да подпомогнат борбата срещу преждевременното напускане на училище.		<p>План за действие за изпълнение на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.</p> <p>Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/strategy_integration.pdf</p> <p>Национална стратегия за младежта (2010-2020) http://www.mon.bg/left_menu/strategies/</p> <p>Виж ТПУ 10.2.</p>	<p>мерки за предотвратяване на възникването на предпоставки за преждевременно напускане на училище, както и ограничаване на условията, които го благоприятстват. Политиките и мерките за превенция са насочени от образованието и грижите в ранна детска възраст до завършване на средното образование. Мерките осигуряват условия за образование, благоприятстващо развитието на личността на всяко дете и ученик.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предвидени са мерки свързани с повишаването на качеството на образование като предпоставка за развитие на личността на всяко дете и ученик и предотвратяване на преждевременното напускане на училище. Стратегията след анализ определя основните причини за преждевременно напускане на училище като разработва мерки за тяхното преодоляване. Предвижда се разработване на система за ранно предупреждение във всяка образователна институция, като в частта си, свързана с превенцията включва идентифициране на децата и учениците, застрашени от преждевременно напускане на

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>училище, както и идентифициране на причините за всеки конкретен случай;</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработени са мерки, които се прилагат на училищно ниво за подкрепа на застрашените. Предвижда се разработване на система за ранно предупреждение във всяка образователна институция, която ще определя, при идентифициран вече заплахи, конкретни мерки за преодоляване на преждевременното напускане във всеки конкретен случай. Определят се мерки за всички застрашени деца и ученици, като се обръща внимание на ключови мерки, свързани с осигуряване на достъп до образование и повишаване на качеството на образованието на децата и учениците със специални образователни потребности и тези от уязвими етнически общности Предвиждат се мерки, свързани с инфраструктурата във връзка с преодоляване на преждевременното напускане Предвиждат се мерки за създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система, както и

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>изграждане на национална система за валидиране на компетентности, придобити чрез неформално обучение и/или неформално учене.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предвижда се кариерно консултиране и ориентиране. Финансова помощ, като мярка свързана с политиките за компенсиране не се предоставя от Министерство на образованието и науката. • Стратегията включва всички сектори и заинтересовани страни в усилията за намаляване на преждевременното напускане • Стратегията предвижда разработване на Координационния механизъм, който обединява усилията на всички заинтересовани страни. • Координационният механизъм ще се реализира на училищно, общинско и национално ниво. <p>Виж ТПУ 10.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проектът на Закон за предучилищно и

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
10.2. Висше образование: Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.	Приоритетна ос 2	НЕ	Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката в областта на висшето образование със следните елементи: — при необходимост мерки за увеличаване на броя на следващите и завършващите висше образование, които: — увеличават броя на следващите висше образование сред групите с ниски доходи и	НЕ	Национална стратегия за младежта (2010-2020) http://www.mon.bg/left_menu/strategies/ Одобрена с РМС от 06.10.2010 г. , извлечение от Протокол № 35. В изпълнение на Националната стратегия за младежта (2010-2020) са разработени и приети от Министерски съвет три Плана за действие за 2011 г., 2012 г. и 2013 г.	<p>• Подготвя се проект на Актуализирана стратегия за младежта 2014-2020. С Решение от 18.12.2013 г. Министерският съвет прие предложение до Народното събрание за приемане на документа. На 30.01.2014 г. Актуализираната стратегия за младежта бе подкрепена от Комисията по образованието и науката към Народното събрание.</p> <p>Оперативните документи са в синхрон с основните приоритети на политиката за младежта и конкретните цели, задачи и дейности на отговорните институции в страната по отношение на младежта, както и на общините в Р България. Напредъкът по изпълнението на очакваните резултати от изпълнението на стратегическия документ се осъществява и чрез наблюдение на 21 макроиндикатори отчитани в Докладите за младежта, приемани от НС, на базата данни от НСИ, Евростат, национални лонгитюдни социологически изследвания и други международни изследвания.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			<p>други слабо представени групи със специално внимание към уязвимите хора, включително хора от маргинализиран и общности;</p> <p>— намаляват процента на отпадналите/повишават процента на завършилите;</p> <p>— насърчават иновативното съдържание и структура на програмите;</p> <p>— мерки за повишаване на пригодността за заетост и на предприемачеството, които:</p> <p>— насърчават</p>			<p>-В рамките на Националната стратегия за младежта (2010-2020), се изпълняват мерки за подпомагане на прехода от образование към заетост на младите хора, включително самонаемане и предприемачество, чрез методите на формалното и неформалното образование и обучение.</p> <p>-В рамките на Националната стратегия за младежта (2010-2020) са налице мерки за успешно съвместяване на професионалния и личния живот на младите хора, които превенят неравновесието между половете от гледна точка на професионален избор и заетост.</p> <p>-Съобразно споразумение за обмяна на информация, Министерството на образованието и науката предоставят два пъти годишно информация на МТСП за младежите, които не са се записали в следващ клас/курс или в следваща степен на образование. Тази информация ще се предоставя на бюрата по труда за да се използва за идентифициране на младежи, които не се обучават, не работят и не са регистрирани като търсещи работа</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			развиването на „напречни“ умения, включително на предприемачество, в съответните програми за висше образование; — намаляват разликите между половете от гледна точка на академичния и професионалния избор.			лица. -За наблюдение на изпълнението на оперативните документи и заложените цели е необходимо в рамките на своята база данни Агенцията по заетостта да следи броя млади хора от целевата група, получили подкрепа за заетост или обучение, включващи и размера на финансиране независимо от източника на финансиране (ОП РЧР, мерки по ЗНЗ). о Предстои осъществяване на междинна оценка на въздействието на изпълнението на стратегическия документ през 2014 г. В рамките на оценката ще бъде включено изследване и на съответствието на целите на стратегическия документ на основните проблеми, нужди и характеристики на целевите групи, включително на разликите между половете.
10.3. Учене през целия живот: Наличие на национална и/или регионална	Приоритетна ос 2 Приоритетна ос 3	ДА	Въведена е национална или регионална стратегическа	ДА	Национална стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г. http://www.minedu.government.bg/opencontent/export/sites/mon/left_menu/strategies/	Националната стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020 г. прилага цялостен подход, като обхваща ученето във всичките му степени – от

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.			рамка на политиката за учене през целия живот, която съдържа мерки: — в подкрепа на разработването и свързването на услуги за ученето през целия живот, включително тяхното изпълнение и усъвършенстването на уменията (т.е. валидиране, напътствия, образование и обучение), с участието на заинтересованите страни и партньорство с тях; — за предоставяне на възможност за развиване на умения на различни целеви		documents/strategy_LLL_2014-2020.pdf Стратегията е приета с РМС №12/10.01.2014 г. План за действие за 2014 г. в изпълнение на Националната стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020 г. http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143 Приет с Решение на МС №187 от 3 април 2014 г. Със заповед на министъра на образованието и науката от 11. 06. 2014 г. е създадена Национална координационна група за учене през целия живот, включваща 31 представители на държавни институции, социалните партньори, неправителствени организации и Столична община. Групата ще координира взаимодействието на заинтересованите страни в процеса на оперативно планиране, изпълнение и оценка на изпълнението на НСУЦЖ	предучилищно възпитание и подготовка до учене на възрастни, във всички направления – общо и професионално образование и обучение, висше образование, продължаващо обучение на възрастни, и във всички негови аспекти – образование, формално и неформално обучение и самостоятелно учене. Стратегията съдържа мерки за развитие и разширяване на системата за кариерно ориентиране при всички възрастови групи, както и за изграждане на връзки между Националната квалификационна рамка и всички останали инструменти В стратегията са заложили мерки за повишаване на качеството на образованието и обучението на всички образователни равнища и във всички направления; дейности в подкрепа на неформалното обучение на лица от всички възрасти. Като основно предизвикателство е изведено придобиването на ключови компетентности от всички учещи.

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			групи, когато те са определени за приоритети в националните или регионалните стратегически рамки на политиката (например младите хора, които преминават курс на професионално обучение, възрастните, родителите, които се връщат на пазара на труда, нискоквалифицираните работници и по-възрастните работници, мигрантите и другите групи в неравностойно положение, и по-специално хората с увреждания); — мерки за увеличаване на достъпа до		2014 – 2020 г.	<p>Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование ще бъде съобразен със стратегическите цели и ключовите мерки, заложи в Националната стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020 г.</p> <p>Създава се Национална платформа за учене през целия живот 2020 – система за многостепенно и съгласувано координиране и наблюдение на изпълнението на заложените в стратегията мерки, която осигурява и база за информирано планиране и корективни действия при необходимост. Ще бъде създадена интегрирана информационна система за измерване на въздействието.</p> <p>Един от приоритетите на стратегията е изграждането на хармонична и разнообразна учебна среда за представители на уязвимите групи, както и хората в неравностойно положение с оглед осигуряване на равнопоставеност и достъп до</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			ученето през целия живот, включително чрез усилия за ефективно прилагане на инструменти за прозрачност (например Европейска рамка за квалификациите, Национална рамка за квалификациите, Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение, Европейско гарантиране на качеството в професионалното образование и обучение); — мерки за подобряване на свързаността с			<p>качествено образование и обучение, по-пълноценна подготовка за бъдещия обществен живот и реализация на пазара на труда. Заложени са конкретни мерки, насочени към различни целеви групи – деца, ученици и възрастни със специални образователни потребности; деца и ученици от мигрантски семейства, етнически малцинства и по-специално ромски общности преждевременно напуснали училище, млади хора, преминаващи курс на професионално обучение и млади докторанти, възрастни обучаеми, нискоквалифицирани и по-възрастни работници и пенсионери.</p> <p>Предвижда се да бъде разширена системата за ограмотяване на възрастни с цел осигуряване на достъп до пазара на труда, както и да бъде разработена и приложена стратегия за насърчаване и развитие на грамотността.</p> <p>Националната стратегия за УЦЖ 2014 – 2020 г. предвижда следните дейности:</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			<p>трудова пазар на образованието и обучението и за адаптирането им към нуждите на определените целеви групи (например млади хора, които преминават курс на професионално обучение, възрастни, родители, които се връщат на пазара на труда, нискоквалифицирани работници и по-възрастни работници, мигранти и другите групи в неравностойно положение, и по-специално хората с увреждания).</p>			<p>-Прилагане на Националната квалификация</p> <p>-Въвеждане на система за валидиране на</p> <p>-Въвеждане на система за кредити в про</p> <p>-Въвеждане на система за осигуряване на</p> <p>Стратегията извежда като приоритет необходимостта от стимулиране на образование и обучение, съобразено с потребностите на икономиката и промените на пазара на труда. Сътрудничеството между държавни институции, областни и местни власти, социалните партньори се институционализира чрез Националния съвет за учене през целия живот. Заложените мерки се основават на принципа на партньорството между бизнеса и различните степени и сектори на образованието, обучението и научните изследвания за формиране на адаптивно към потребностите на пазара на труда образование и обучение, включително чрез обща отговорност за подготовката и реализирането на учебните програми, за подобряване на политиката и</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>практиките за кариерно ориентиране на всички равнища на образование, обучение и заетост, за валидиране на неформално или самостоятелно придобити знания и умения, в т.ч. на работното място. Друг основополагащ принцип на стратегията е децентрализацията. Създават се предпоставки за ефективно сътрудничество между всички заинтересовани страни на областно и местно ниво, адекватно на местните нужди планиране и осъществяване на инициативи за УЦЖ в сътрудничество между местните власти и държавни органи, вкл. бюрата по труда, местни предприятия, доставчици на образование и обучение, обществени организации, представляващи интересите на уязвими групи от населението и други. Този подход ще даде възможност за осъществяване на партньорски инициативи за обучение и преквалификация на базата на споделени ресурси, както и за по-ефективно обхващане на групите в неравностойно положение и привличането им към различни форми на учене с цел интеграция на пазара на труда.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>Стратегията предвижда внедряване на система за прогнозиране на потребностите на пазара на труда от работна сила с определени характеристики; разработване и въвеждане на национална система за наблюдение на прехода на завършилите ПОО към пазара на труда и към по-нататъшно образование и обучение; разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на професионалното обучение в работна среда, включително чрез подкрепа на работодатели за обучение на работното място с особен акцент върху МСП и предприятията в малки населени места и селските райони; мерки за подпомагане участието на слабопредставените групи с фокус върху младежите; мерки за повишаване квалификацията на учителите и обучаващите в ПОО при ефективно сътрудничество с бизнеса и висшите училища; развитие на публично-частното партньорство в областта на ПОО като средство за ефективно сътрудничество с бизнеса; тясно обвързване на политиката за обучение на възрастни с политиката на</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>пазара на труда и въвеждане на разнообразни субсидирани форми на неформално обучение на безработни лица и лица в неравностойно положение.</p> <p>Актуализирана стратегия по заетостта на Република България 2013 - 2020 г.: http://www.mlsp.government.bg/bg/docs/indexstr.htm</p> <p>Национален план за действие по заетостта за 2014 година; http://www.mlsp.government.bg/bg/docs/indexplan.htm</p> <p>Планът е приет от МС на 21 декември 2013 г.</p>
10.4. Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и ефикасността на	Приоритетна ос 2	НЕ	Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и	НЕ	<p>• Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение</p> <p>Приет 11.07.2014 г., обн.ДВ.бр.61, 25.7.2014г. http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMat</p>	<p>• През 2013 г. продължи изпълнението на дейностите по проект „Изграждане на система за прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики”. Разработена е методология и е проведено пилотно проучване за потребностите в краткосрочен план на</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
системите на професионално образование и обучение в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.			ефикасността на системите на професионално образование и обучение в границитеот член 165 ДФЕС, която включва мерки за следното: — подобряване на адекватността на системите за професионално образование и обучение спрямо пазара на труда, в тясно сътрудничество със съответните заинтересовани страни, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и засилване на предлагането на основаващо се на		erialDV.jsp;jsessionid=11F92B970D75249809ECB365798F4768?idMat=86590 -Със ЗИД на Закона се създава чл. 56а: Функции на браншовите организации на работодателите, включващи участие на браншовите организации на работодателите в: разработването и актуализирането на учебните планове и на учебните програми за професионалната подготовка в училищното професионално образование и разработването на националните изпитни програми;осигуряването на учебната и производствена практика на учениците и предлагат промени в организацията им; обучение на учители, обучаващи и наставници; оценката на качеството на професионалното образование и обучение и др. -Със ЗИД на Закона се създава чл. 9а. „Качество на професионалното образование и обучение“. В параграф 42 на ЗаклЮчителните разпоредби от ЗИДПОО е посочено, че министърът на образованието и науката в срок до 6 месеца от влизането е сила на този	работодатели от работна сила с определена квалификация. Изготвен е първи вариант на макро-иконометричен модел за прогнозиране развитието на пазара на труда в средносрочен и дългосрочен аспект, направено е тестване на модела и са изготвени първи прогнози до 2020 г. • Проект по ОПРЧР „Система за кариерно ориентиране в училищното образование”, изпълняван от МОН (2012 -2014). По проекта са разкрити 28 центъра за кариерно ориентиране на ученици във всички областни градове на страната. Наети са 150 кариерни консултанти за предоставяне на услуги по кариерно информиране, консултиране и съветване на учениците от I до XII клас. Проведена е квалификация на 150 кариерни консултанти с придобит международно признат сертификат за провеждане на дейности по кариерно ориентиране. Разработен е „Наръчник на кариерния консултант”, който ще бъде предоставен на всички училища от системата на средното образование.

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			работата учене под различни форми; — увеличаване на качеството и привлекателността на ПОО, включително чрез установяване на национален подход за гарантиране на качеството на системите на професионално образование и обучение (например в съответствие с Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение) и прилагане на инструментите за прозрачност и признаване, например		закон издава наредба по чл.9а. -Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование ще бъде съобразен с измененията и допълненията на Закона за професионалното образование и обучение. • Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020) http://mon.bg/?go=page&pageId=7&subpageId=63 Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020) е приета от МС на 21.05.2014 г. Тя е обсъждана на заседания на Отрасловия съвет за тристранно сътрудничество и на Обществения съвет към министъра на образованието и науката. Преминала е обществено обсъждане. При реализацията на стратегията ще се подобряване качеството на учителския труд и като следствие – ще се повиши качеството на образованието, вкл.	В рамките на проекта се изготвят 80 интерактивни упражнения за кариерно ориентиране на учениците от I до XII клас; изпълнява се програма за обучение по кариерно ориентиране, в която към 30.04.2014 г. са включени общо 482 833 ученици; в процес на разработване са информационно-търсеща система за кариерно ориентиране на учениците. Разработени са 30 тематични филма по кариерно ориентиране. В процес на разработване е регистър на центровете за кариерно ориентиране. • Проект на БСК, финансиран по ОП РЧР „Разработване и внедряване на информационна система за оценка на компетенциите на работната сила по браншове и региони” през 2013 г. Разработена е информационна система за оценка на компетенциите (MyCompetence). Системата обработва данни и осигурява стандартизиран обмен на информация, предоставя инструменти и други специализирани услуги за оценка на компетенциите на работната сила в България.

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET).		<p>професионалното.</p> <ul style="list-style-type: none"> Национална стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г. http://mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143 <p>Повишаването на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение за гарантиране на заетост и конкурентоспособност е област на въздействие на стратегията.</p> <ul style="list-style-type: none"> Национална програма „Модернизиране“ http://www.minedu.government.bg/?go=page&pageId=13&subpageId=665 <p>Средствата по програмата се използват за модернизиране на материалната база в училищата в съответствие със съвременните техники и технологии, което дава възможност за провеждане на практическото обучение в реална</p>	<ul style="list-style-type: none"> Българо-Германски проект „Европейска интеграция на Югоизточна Европа II. Европейска интеграция на икономики и пазари на труда чрез техническо професионално образование и обучение“: 2010-2014, координиран от GIZ, Германия, осъществяван с участието на работодатели от съответните сектори <p>По проекта е разработен проект на модел на единици резултати от ученето в ДООИ за придобиване на квалификация по професии със съдействието на представители на бизнеса. Проектът на модел е предоставен на Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) за утвърждаване на нови „Рамкови изисквания за разработване на държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии“, Методически указания за разработване на ДООИ за придобиване на квалификация по професии и следващо прилагане на модела; В процес на разработване са:</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>работна среда. В изпълнение на Решение № 221 от 23 април 2014 г. на Министерския съвет по Национална програма „Модернизирание на системата на професионалното образование” са одобрени за финансиране 38 проекта на професионални гимназии от страната</p> <p>• Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г.</p> <p>http://www.minedu.government.bg/opencontent/sites/mon/left_menu/projects/jointprojects/zapoved09-872.pdf</p> <p>На 18 декември 2013 г. МС прие Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г. Предвидени са подкрепящи мерки за интегриране на пазара на труда, включително обучение за ограмотяване, обучение за придобиване на професионална квалификация и/или ключови компетентности, търсени на пазара на труда, подкрепа за намиране на работа на първичния пазар на труда, подкрепа за създаване на работни места,</p>	<p>-Модел на връзка между професионалното и висшето образование с цел създаване на възможности за признаване от системата на висшето образование на резултати от ученето, придобити в средното професионално образование;</p> <p>- проекти на модулни учебни планове и програми чрез прилагане на подход, ориентиран към резултатите от ученето.</p> <p>През м. февруари 2014 г. бе окончателно завършено разработването на проект на механизъм за връзка между ПОО и висшето образование (ВО). Механизмът се основава на споразумение между ВУ и професионалните гимназии. Дава възможност за признаване от висше училище на резултати от учене, постигнати при професионално образование на модулен принцип в професионалните гимназии. ВУ може да присъжда брой кредити и да признава оценки от оценяването на модулите в ПО на база сравняване на учебно съдържание на модулите в ПО и учебните дисциплини в</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>осигуряване на стажуване на работно място, осигуряване на чиракуване за младежи с ниско образование и без квалификация и др. На 18.02.2014 г. се проведе първото заседание на Координационния съвет за изпълнение и мониторинг на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г. (НПИЕГМ). По време на заседанието бе взето решение за разработване на Национално рамково споразумение между институциите и организациите за идентифициране и активиране на младежите, които не работят, не учат и не са регистрирани в бюрата по труда. Към Координационния съвет започна работа работна група за разработване на Национално рамково споразумение за изпълнение на НПИЕГМ. Изготвен и обсъден е първи вариант на Споразумението. Подготвени са за съгласуване изменения и допълнения по НПИЕГМ, отразяващи технически бележки, дадени от ЕК.</p> <p>Виж ТПУ 8.6.</p> <p>• Заповед №РД09-872/29.06.2012 г. на</p>	<p>специалности от ВО, надграждащи специалности от системата на ПОО. Проектът на механизъм за връзка между ПОО и висшето образование (ВО) бе представен на 05.03.2014 в Пловдив на дискуссионна среща ”Партньорството между професионалните гимназии, висши училища и бизнес – условие за успешна реализация на трудовия пазар”.</p> <p>• Проект по ОПРЧР „Управление за ефективно професионално образование”, изпълняван от МОН (2012 -2014).</p> <p>В рамките на проекта са изградени 20 секторни мрежи, които обхващат всички всички професионални гимназии в страната. Разработен е “Наръчник за изграждане на училищна система за управление на качеството в професионалните гимназии”. Проведено е двуетапно обучение за усъвършенстване на управленските умения на представители на 142 професионални гимназии, на експерти по професионално образование от</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>министъра на образованието, младежта и науката за утвърждаване на области, критерии и показатели за оценяване качеството на професионалното образование и обучение. http://mon.bg/?go=page&pageId=2&subpageId=43</p> <p>Определени са областите: училищен мениджмънт, училищна среда, обучение и учене и училищно партньорство. Критериите за качество на ПОО са разработени в съответствие с индикаторите на Европейската референтна рамка за оценка на качеството на ПОО. Наредбата определя и организационно-методически насоки за организиране на дейностите по самооценяване в професионалните гимназии. През 2012/2013 учебна година бе осъществено самооценяване на професионалната подготовка в професионалните гимназии съгласно изискванията на наредбата.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Център на учебно-тренировъчните фирми в средните професионални 	<p>РИО, експерти от МОН и социалните партньори за въвеждане, поддържане и оценяване на системи за управление на качеството в професионалните гимназии. Разработен е анализ на съществуващото състояние за ефективността на професионалното образование в България; В процес на разработване е система от индикатори и показатели за измерване на ефективността на професионалното образование в България; организационно-функционален модел на Единна система за управление на професионалното образование (ЕСУПО) в България; методология и инструментариум (правила и процедури) за изграждане на ЕСУПО. Осъществяват се подготвителни дейности по организирането и провеждането на 28 консултационно-информационни срещи на територията на всеки от 28-те областни града. На интернет страницата на МОН в рубрика Професионално образование, подрубрика Качество, са публикувани разработените в рамките на проекта Наръчник за изграждане на училищна система за управление на качеството в професионалните гимназии, Анализ за</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>училища (http://buct.org/intro.php)</p> <p>Центърът е държавно обслужващо звено в системата на народната просвета, което инициира, подпомага и координира дейността на учебно-тренировъчните фирми за практическо обучение по икономика към професионалните гимназии. Центърът на учебно-тренировъчните фирми поддържа мрежа на учебно-тренировъчните фирми. В системата на училищното професионално образование се прилагат и образователни програми на Джуниър Ачийвмънт България: Банките в действие, Бизнес етика, Виртуално предприятие, Учебна компания и др. На 24-25 април, 2014 г. в Пловдив е проведен Панаирът на учебно-тренировъчните фирми „Млад предприемач“ с международно участие.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лого и линк към интернет страницата на <p>Съдейства за повишаване на осведомеността, развитие на култура</p>	<p>ефективността на съществуващото състояние на системата за професионално образование, Индикатори и показатели за измерване на ефективността от професионалното образование в България и Единна система за управление на професионалното образование (ЕСУПО): модел и инструментариум http://mon.bg/?go=page&pageId=2&subpageId=43</p> <p>През месец юли 2014 г. е проведено он-лайн обучение (вебинар) на представители на училищата за ползване на разработената по проекта веб-базирана платформа, както и обучение на експерти от МОН за администриране и ползване на платформата.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осъществяват се комплекс от дейности по организацията и провеждането на Национални състезания по професии през учебната 2013/2014 година - Национална Панорама на професионалното Образование 2014 (съгласно заповед на министъра на образованието и

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>за качество и насърчаване на ангажираността на заинтересованите страни, както и за методическо подпомагане на процеса на прилагане на Референтната рамка на национално равнище и на равнище обучаваща институция.</p> <p>• Подрубрика "Качество" към рубрика “</p> <p>Съдържа материали, свързани с осигуряване на качеството на ПОО на национално и европейско равнище: "Анализ на системата за осигуряване на качеството в областта на професионалното образование и обучение в България"; "Модел на системата за осигуряване на качеството на професионалното образование и обучение в България", който изразява националния подход за осигуряване на качеството на ПОО; наредба на министъра на образованието, младежта и науката за утвърждаване на областите, критериите и показателите за оценка на качеството на ПОО; Ръководство за самооценка на професионална</p>	<p>науката, http://mon.bg/?go=page&pageId=16&subpageId=80).</p> <p>• Проект по ОПРЧР BG051P001-3.3.07-001 “Ученически практики” (2012-2014) (http://praktiki.mon.bg)</p> <p>До момента в системата са регистрирани 396 училища. Включени в ученически практики са 22 317 ученици, успешно приключили практика – 15 556 ученици. 13 222 работодатели са се регистрирали за участие и са обявили работни места. За провеждане на практика се сключват договори за партньорство между училище и работодател, като се определят наставници на учениците. До момента в проекта са участвали 5920 наставници. Практическото обучение на един ученик се провежда в реална работна среда в рамките на 240 часа. На всеки ученик, провел практика, се издава сертификат и се изплаща стипендия в размер на 300 лв. Проведени са две секторни конференции и 28 регионални конференции с наставници от</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					гимназия; EQAVET информационни бюлетини; Брошура на EQAVET Network "Подход за осигуряване на качество за доставчиците на ПОО в съответствие с рамката на EQAVET"; "EQAVET Работна програма 2013-2015"; информационни материали за проекти, насочени към осигуряване на качеството на ПОО.	фирмите-партньори и учители, обучения на училищните екипи, дни на професиите в шестте планови региони. През месец март, 2014 г., 1609 ученици са започнали практика; в системата допълнително са се регистрирали 3768 работодатели и 2 училища.

9.2 Описание на действията за изпълнение на предварителните условия, отговорните органи и графика¹³⁸

Таблица 25: Действия за изпълнение на приложимите общи предварителни условия

Общи предварителни условия	Критерии, които не са изпълнени	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
<9.2.1 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" >	<9.2.2 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" >	<9.2.3 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y "SME" >	<9.2.4 type="D" input="M" PA=Y "SME" >	<9.2.5 type="S" maxlength="500" input="M" PA=Y "SME" >

Таблица 26: Действия за изпълнение на приложимите тематични предварителни условия

Тематични предварителни условия	Критерии, които не са изпълнени	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
<9.2.1 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" TA- "NA" >	<9.2.2 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" ТП- "NA" >	<9.2.3 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y "SME" ТП- "NA" >	<9.2.4 type="D" input="M" PA=Y "SME" ТП- "NA" >	<9.2.5 type="S" maxlength="500" input="M" PA=Y "SME" ТП- "NA" >
1. X		Действие 1	Краен срок за действие 1	
		Действие 2	Краен срок за действие 2	

¹³⁸

Таблицы 25 и 26 включват само приложимите общи и тематични предварителни условия, които изобщо не са изпълнени или са изпълнени частично (вж. таблица 24) към момента на представяне на програмата.

РАЗДЕЛ 10 НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ ЗА БЕНЕФИЦИЕРИТЕ

(Позоваване: член 96, параграф 6, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Резюме на оценката на административната тежест за бенефициерите и когато е необходимо — на планираните действия за намаляване на тази тежест, придружено от ориентировъчен график за тяхното изпълнение

<10.0 type="S" maxlength="7000" input="M" decision=N PA=Y>

През програмния период 2007-2013 г. бяха въведени някои облекчения на АТ на бенефициентите като например електронно подаване на документи за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и електронно отчитане на проекти. Въпреки това административния товар върху бенефициентите остана голям. Това се дължи преди всичко на големия брой изисквани от бенефициентите документи на етап кандидатстване и договаряне.

През новия програмен период 2014-2020 г. намаляването на АТ следва да бъде приоритет в работата на управляващия орган, за да не се допуска забавяне в процедурите. Основните акценти ще са насочени към:

- Бързина в административната дейност;
- Електронно обслужване – електронно подаване на документи и електронно отчитане;
- Оптимизиране на процеса на оценяване на проектните предложения;
- Намаляване броя на изискваните от бенефициентите документи;
- Създаване на възможности за бенефициентите за задават въпроси по електронен път и осигуряване на бърза и ефективна обратна връзка с тях;
- Използване на опростено отчитане на разходи.

РАЗДЕЛ 11 ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ

(Позоваване: член 96, параграф 7 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

11.1 Устойчиво развитие

Описание на конкретните действия, с които при избора на операциите се отчитат изискванията за опазване на околната среда, ефективно използване на ресурсите, смекчаване на изменението на климата и адаптация към него, устойчивост при бедствия, както и превенция и управление на риска.

<13.1 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” възприема като отправна точка дефиницията за устойчиво развитие на ООН, дадена в The Bruntland Report¹³⁹:

„Устойчиво развитие е това, което посреща нуждите на настоящето без да прави компромис с възможността на бъдещите поколения да посрещат собствените си потребности.”

Водещите понятия за *нуждите* и *ограниченията* се проектират върху разбирането ни за процесите в България като част от глобална система, основана върху зависимости във времето и пространството:

Това, което се случва тук и днес задължително моделира онова, което ще се случи утре и на други места.

Такъв е общият знаменател, под който влиза цялостната логика на програмата - с *основния ѝ акцент върху интелигентния растеж*.

Водещата екологична тема на устойчивото развитие, която включва елементи като развитие на зелените технологии и разумно управление на природните ресурси е последователно разработена в дизайна на Приоритетна ос 1: Научни изследвания и технологично развитие.

При планирането на операции в нейния обхват ще бъдат предвидени критерии за предимство на проекти, насочени към екологични иновации, технологии, свързани с енергийната ефективност и използването на възобновяеми източници, биоземеделие и чисти храни. Подготовка на тръжната документация ще търси приемственост с целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания с нейните приоритетни направления:

- Енергия, енергийна ефективност и транспорт. Развитие на зелени и еко-технологии;
- Здраве и качество на живота, биотехнологии и екологично чисти храни;

Встрани от полето на науката, в обхвата на Приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот”, началата на устойчивото развитие ще бъдат заложени при адаптиране на учебното съдържание, разработването на нови планове и програми. На ниво „училище” ще бъдат продължени и развити добрите практики на „екологичното образование”, вкл. и чрез съставяне на нови учебници. В

¹³⁹ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, United Nations ,1987

цикъла на университетската подготовка поканите за кандидатстване ще вземат под внимание специалности, където се подготвят специалисти в сферата на зелената енергия, биологичното земеделие и хранително-вкусова промишленост, енергийната ефективност и алтернативните горива.

11.2 Равни възможности и недопускане на дискриминация

Описание на конкретните действия за насърчаване на равните възможности и предотвратяване на дискриминация на основата на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация по време на подготовката, разработването и изпълнението на оперативната програма и по-специално във връзка с достъпа до финансиране, като се отчитат потребностите на различните целеви групи, изложени на риск от такава дискриминация, и по-специално изискванията за осигуряване на достъпност за хората с увреждания.

<13.2 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

Прилагането на принципа на равните възможности и превенция на дискриминацията засяга следните ангажименти на Оперативната програма:

- а) идентифициране на специфични, рискови целеви групи;
- б) въвеждане на задължителни критерии при селекцията на проектни предложения;
- в) стартиране на целеви операции, насочени към потребностите на групи лица в неравностойно положение;
- г) включване на задължителен набор от мерки в подкрепа на лица в неравностойно положение;
- д) залагане на контролни механизми за наблюдение в процедурните правила на администратора на средства.

А. По отношение на специфични целеви групи, оперативната програма очертава две категории:

А.1. Участници със затруднен достъп до образователната система.

В рамките на Приоритетна ос 3 “Образователна среда за активно социално приобщаване” инвестиционен приоритет 1 **идентифицира като обект на мерките деца и ученици със специални образователни потребности**. Подчертани са слабости в ранното оценяване на потребностите на децата със СОП, в осигуряването на дидактически материали и технически средства и в броя на специалистите с нужната подготовка.

А.2. Участници в риск от дискриминация.

Те присъстват изрично във формулировката на инвестиционен приоритет 2 „Социално-икономическа интеграция на **маргинализирани общности като ромите**”. Сред важните проблеми в тази категория попадат:

- предразсъдъците, основани на верски и етнически признак;
- липсата на базова среда и умения за работа с мултиетнически групи;

- слабото владеење на български език.

Б. По отношение на въвеждането на специфични критерии в методиката на селекция: Администраторите на средства ще приведат процедурните правила и критериите за допустимост във вид, който задължава изпълнителите на проекти по програмата да предвидят физически условия за пълноценна работа на участниците в неравностойно положение: помещения, свързани с улеснено движение, учебни материали и помощни средства за хора с нарушено зрение и слух.

В. По отношение планирането на целеви операции, насочени към потребностите на идентифицираните рискови групи: Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване” съдържа набор от примерни дейности (интеграция, включващо обучение), които задават тематичните посоки на предстоящите покани за кандидатстване.

Г. По отношение задължителните мерки в подкрепа на групи в неравностойно положение: Извън целевата интервенция по приоритетна ос 3, техните нужди ще бъдат взети под внимание и в други операции, които не са изрично насочени към „включване” и „интеграция”. Общата образователна тематика на приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот”, ще адресира рисковите групи по т. А. през дейности като:

- превенция на преждевременно напускане на училище (оценка на потребности от специализирано обучение);
- създаване на механизми за студентско подпомагане (преференциални условия за лица в риск);
- квалификация на преподавателите и учителите (за работа с деца в риск);
- въвеждане на нови форми на обучение и развитие на потенциала на ИКТ в образованието (алтернативно, дистанционно участие в учебния процес, което отстранява неудобства, свързани с физическо присъствие).

Д. По отношение на контрола върху спазването на принципите: На оперативнo ниво в мониторинга прилагането на принципа за равните възможности и превенцията на дискриминацията ще се проверява чрез извършването на специализирани проверки, които ще бъдат отразявани в утвърдени формуляри с акцент върху конкретен индикатор. Това предполага разработване на нарочни оценителни таблици и формуляри с акцент върху конкретни индикатори, вместо върху формално съответствие.

11.3 Равенство между половете

Описание на приноса на оперативната програма за насърчаване на равенството между мъжете и жените и — където е целесъобразно — описание на уредбата, с която се гарантира отчитането на социалния аспект на пола на ниво оперативна програма и ниво операции.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” се съотнася към джендър перспективата като приема следното изходно положение, залегнало в програмните документи на ООН:

„Утвърждаването на джендър перспективата представлява оценка на усложненията за жените и мъжете във всяко планирано действие, включително законодателство, политики и програми, във всички области и на всички нива.”¹⁴⁰

Настоящата програма свежда прилагането на принципа за равенство между половете до следните равнища:

1. Критерии при подбор на екипите за управление на проекти, които дават равни възможности за участие.
2. Практики по набиране на целевата група, които гарантират адекватна представителност.
3. Моделиране на учебното съдържание, което размества акцентите при представяне на традиционните джендър роли и стимулира промяна на нагласите.

---

¹⁴⁰ UN General Assembly: Report of the Economic and Social Council for 1997 (A/52/3, 18 September 1997); достъпно на: <http://www.un.org/documents/ga/docs/52/plenary/a52-3.htm>

РАЗДЕЛ 12 ОТДЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ

12.1 Големи проекти, които ще бъдат изпълнявани в рамките на програмния период

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква д) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 27: Списък на големи проекти

Проект	Планирана дата на уведомление/подаване година, тримесечие	Планирано започване на изпълнението година, тримесечие	Планирана дата на завършване година, тримесечие	Приоритетни оси/инвестиционни приоритети
<12.1.1 type="S" maxlength="500" input="S" decision=N>	<12.1.2 type="D" input="M" decision=N>	<12.1.3 type="D" input="M" decision=N>	<12.1.4 type="D" input="M" decision=N>	<12.1.5 type="S" " input="S" decision=N>

12.2 Рамка на изпълнението на оперативната програма

Таблица 28: Рамка на изпълнението по фондове и категории региони (обобщаваща таблица)

Приоритет на ос	Фонд	Категория региони	Показател или основна стъпка за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Етапна цел за 2018 г.	Крайна цел (2023 г.) ¹⁴¹		
						М	Ж	О
<12.2.1 type="S" input="G">	<12.2.2 type="S" input="G">	<12.3.2 type="S" input="G">	<12.4.2 type="S" input="G">	<12.5.2 type="S" input="G">	<12.2.6 type="S" input="G">	<12.2.7 type="S" Входящи данни = „G“ >		

12.3 Съответни партньори, участващи в подготовката на програмата

<12.3 type="S" maxlength="10500" input="M" decision=N>

- МОН/МОМН;
- Министерство на финансите;
- Министерство на труда и социалната политика;
- Министерство на икономиката, енергетиката и туризма/МИЕ;

¹⁴¹ Целевата стойност може да бъде представена като общо количество (мъже + жени) или разпределена полове.

- Министерство на вътрешните работи;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството/МРР;
- Министерство на здравеопазването;
- Министерство на културата;
- Министерство на физическото възпитание и спорта/ММС;
- Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
- Министерство на околната среда и водите;
- Министерство на отбраната;
- Министерство на правосъдието;
- Министерство на земеделието и храните;
- АМС – дирекции „Стратегическо развитие и координация”, „Програмиране на средствата от ЕС”, „Мониторинг на средствата от ЕС”, „Информация и системи за управление на средствата от ЕС”, „Оперативна програма Техническа помощ”;
- БАН;
- Селскостопанска академия;
- Съвета на ректорите;
- НСОРЕ;
- Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз”;
- Национален център „Европейски младежки програми и инициативи”;
- Национална агенция за професионално образование и обучение;
- Национална агенция за оценяване и акредитация;
- Център за контрол и оценка на качеството на училищното образование;
- Център за информационно осигуряване на образованието;
- Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Национален институт за обучение и квалификация в системата на образованието;
- Национален център за информация и документация;
- Център за развитие на човешките ресурси;
- Национално представителство на студентските съвети;
- Представители на академичната общност;
- Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури;
- Държавен фонд „Земеделие”;
- Държавна агенция за закрила на детето;
- Икономически и социален съвет;

- Национален статистически институт;
- Комисия за защита от дискриминацията;
- Национално представителни организации на и за хора с увреждания;
- Регионалните съвети за развитие – райони Североизточен, Северен централен, Северозападен, Югоизточен, Южен централен, Югозападен;
- Българска търговско-промишлена палата;
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България;
- Асоциация на индустриалния капитал в България;
- Българска стопанска камара;
- Конфедерация на независимите синдикати в България;
- Конфедерация на труда „Подкрепа“;
- Образователни организации;
- Организации, предоставящи информационни услуги; работещи в сферата на младежта; работещи в сферата на общественото здраве; работещи за интеграция на малцинствени етнически групи и имигранти; работещи в сферата на човешките и гражданските права;
- Научноизследователски организации;
- Съвет за административна реформа;
- УНИЦЕФ.

ПРИЛОЖЕНИЯ (качени в системата за електронен обмен на данни като отделни файлове):

- Проект на доклад за предварителната оценка с резюме (задължително)
(Позоваване: член 55, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)
- Документация за оценка на приложимостта и изпълнението на предварителни условия (когато е целесъобразно)
- Становище от националните организации по въпросите на равенството по точки 11.2 и 11.3 (когато е целесъобразно) (Позоваване: член 96, параграф 7 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)
- Резюме на оперативната програма, предназначено за гражданите (когато е целесъобразно)